Acheron

'96

BUDAPEST

Rózsadombi Kinizsi Sportegyesület

Acheron Barlangkutató Szakosztály

1024 Budapest, Keleti Károly utca 15/A

OKTH
Barlangtani Intézet
D-1996-1
Könyvtára

AZ ACHERON BARLANGKUTATÓ SZAKOSZTÁLY 1996. ÉVI CSOPORTJELENTÉSE

Készítette:

Jóhn Szilárd
Kárpát József
Kominka Zoltán
Sikos Zoltán
Szin András
Szlamka György
Zsanda Géza

Fényképeket készítette:

Benkovics Barna
Buda László
Kárpát József

Szerkesztette:

Kárpát József
Lantos Péter
Lóránt Zsolt

TARTALOMJEGYZÉK

ÖSSZEFOGLALÁS	3.,
Csodabogyós barlang elfelejtett folyosó	6.,
Csodabogyós barlang vérpatak ág	8.,
Csodabogyós barlang átjáró a döbbenetbe	9.,
Csodabogyós barlang topográfiai viszonyai	10.,
Csodabogyós barlang hosszelvény	11.,
Ürömi Amfiteátrum barlang feltárása	13.,
Ürömi Amfiteátrum hosszelvény	16.,
Kékhegyi 2. sz. Víznyelő barlang feltárása	18.,
Kisszépalma - Pusztai víznyelőbarlang	22.,
Hosszelvény	24.,
Mátyás-hegyi barlang feltárása	27.,
Csodabogyós barlang (előadás anyaga)	30.,
Tervezet a Csodabogyós barlang turisztikai bemutatására	35.,
Edericsi munkacsoportunk eredményei	40.,
Solymári Ördög-lyuk térképrészletek	54.,
Szakosztályi élet	56.,
15 éves az Acheron	57.,
Tura a Grossvenedigerre	60.,
Távolkeleti kalandozás	63.,
Sajtó visszhang	67.,
Fényképmellékletek	81.,

ÖSSZEFOGLALÁS

Barlangkutató Szakosztályunk 1982 óta működik a Magyar Karszt és Barlangkutató Társulat szervezetéhez kapcsolódva, 15-20 fővel. Hivatalos fenntartó szervünk a Rózsadombi Kinizsi Hegymászó és Barlangkutató SE, amelynek önálló szakosztályaként tevékenykedünk.

Az eddigi gyakorlatnak megfelelően, ez évben is elsősorban új barlangok, barlangszakaszok feltáró kutatásával foglalkoztunk, amelyhez szervesen kapcsolódik azok dokumentációs feldolgozása, térképezése és különféle publikációk készítése.

Ez évi munkánk eredményeit, tematikus csoportosításban vázlatosan az alábbiakban foglalhatjuk össze:

FELTÁRÓ BARLANGKUTATÁS

A balatonedericsi Csodabogyós-barlangot 1990 őszén fedeztük fel, és az azóta 3200 méter hosszúságban tártuk fel. Hosszát ez évben 400 m-rel sikerült növelnünk kisebb bontásokkal. A legjelentősebb részekre - a 110 m mélységig nyúló -"Ötvenkettes" aknarendszerének zónájában bukkantunk rá a Salgótarjáni Hegymászóklub tagjainak közreműködésével. A hatalmas aknák és hasadékok hálózatát helyenként szép cseppkőképződmények díszítik. Ígéretesnek látszanak a Patakmeder, Nyomasztó-terem és Polip környékén levő kutatási pontok is.

A kutatások és túrák megkönnyítése érdekében sok helyen végeztünk szelvénytágítási és állagvédelmi munkákat, a barlangot lezáró vasajtót pedig felújítottuk.

Az ürömi Amfiteátrum-barlangot hat évvel ezelőtti felfedezése óta kutatjuk. 76 méter mély és a karsztvizszintet képező tóig lenyúló, kristályképződményekben rendkívül gazdag járataiban az idén 120

méternyi új részt fedeztünk fel, így a barlang hossza elérte a 400 métert. A 30-50 méter mélységben húzódó új részre egy eddig észrevétlen nyíláson átjutva bukkantunk, amelynek borsóköves hasadékaknái hasonlóak az eddigi szakaszokhoz.
A bejárat alatt 20 méter mélységben is találtunk biztatónak látszó bontási helyeket, de a munkát nehezíti a levegő 3-4%-os széndioxid koncentrációja.

A Kék-hegyi 2. sz. víznyelőbarlang feltárása Az É-i Bakonyban, Porva határában, a Kék-hegy É-i lejtőjén, 480 m tszf.magasságában, júramészkőben képződött vízelnyelő bontását ez évben kezdtük meg. Az omladékban 4 m mélységben érte el ácsolt kutatóaknánk az első szabad üregeket, ahonnan további bontással 20 m mély, 40 m hosszú, markáns hasadékirányra illeszkedő víznyelőjáratba jutottunk.
A szálkőfalakat gazdag oldásformák díszítik, a végponton pedig egy nyíláson bedobált kövek hangja további folytatásra utal. A munkákat jövő évben folytatni kívánjuk.

Kék-hegyi 1. sz. víznyelő. A fenti nyelőtől 300 m-re levő berogyásban próbabontást végeztünk, amely 2 m mélyen, járhatatlanul beszűkülő hasadékba vezetett. A következő évben a berogyás mélypontján új kutatóaknát kívánunk mélyíteni.

Böjt-barlang /B.ederics/. A fennsík K-i tövében, a Csodabogyos-barlangtól szintben kb. 200 m- rel lejjebb, 2 éve tártuk fel a 11 m mély aknabarlangot, amelynek hasadéka szép oldásformákat mutat. Az erősen limonitos kitöltésben, elsősorban edericsi tagtársaink részvételével ez évben kb 3 méterrel jutottunk mélyebbre, de a barlang genetikai jellegének és kutatási lehetőségeinek tisztázása további munkákat igényel.

A Mátyás-hegyi-barlang kutatását 14 éve végezzük, amelynek eredményeként a barlang hossza elérte 4800 métert. Sajnos a Természetvédelmi Igazgatóság az elmúlt évben - jelentés késedelmes leadása miatt - kutatási engedélyünket visszavonta, így ez évben a jelenleg kutatási engedéllyel rendelkező Vass Imre csoporttal együttműködve végeztünk kisebb bontásokat és megfigyeléseket.
Munkáink az Elefántnál hoztak eredményt, ahol a kovás kitöltés átbontásával 15 méter hosszú, DK-re tartó járatba jutottunk, amely két kis termet is magába foglal.

A barlangrész továbbkutatása a szomszédos Pál-völgyi-barlanggal való összeköttetés feltárása szempontjából is kulcsfontosságú lehet.
Szeptemberben - a Vass Imre csoporttal egyetértésben, új kutatási engedélykérelmet nyújtottunk be, néhány barlangszakaszra. A remélhetőleg csak adminisztratív okok miatt késlekedő kutatási engedély megszerzése után e barlang kutatásában is aktívabban kívánunk tevékenykedni.

DOKUMENTÁCIÓS MUNKÁK

A solymári Ördög-lyuk térképezését több barlangkutató csoport összefogásával kezdtük meg, és eddig 1400 méternyi járat térképét készítettük el. Az eddig térképpel nem rendelkező, 3-4 km hosszú barlang felmérését a következő évben folytatjuk.

Az É-i Bakonyban tett terepbejárásaink során több barlangindikációt derítettünk fel. Közülük a Pál-oldali víznyelő /Borzavár/ bontását a jövő évre tervbe is vettük. Átvizsgáltuk továbbá a Kisszéalmai-víznyelőbarlangot, amely kutatásra érdemes lehet.

Égyéb dokumentációs munkák. A Solymári Ördög-lyuk mellett, térképeztük a II. ker-ben, épületalapozás közben megnyílt Decimusbarlangot, a Kék-hegyi 2. sz. víznyelőt és az Amfiteátrum 2. sz. barlangot.
Fotódokumentációs anyagunkat elsősorban a Csodabogyós-barlang tekintetében bővítettük. Munkáinkról több publikációt, folyóiratcikket készítettünk, amelyek közül az Élet és Tudományban a Csodabogyós-barlangról megjelent értekezést emelnénk ki.

A Csodabogyós-barlang részleges turisztikai bemutatására tervezetet dolgoztunk ki. A Természetvédelmi Hivatallal és a balatonedericsi önkormányzattal együttműködve a barlang bejáratközeli részeit az érdeklődők számára hozzáférhetővé kívánjuk tenni. Ennek műszaki és technikai feltételeit már jórészt előkészítettük.

Balatonederics - Csodabogyós barlang - Elfelejtett folyosó

Ez a spárgafélék családjába tartozó örökzöld cserjéről elnevezett barlang újra és újra elkényeztet bennünket kellemes meglepetésekkel.

Még 1995 tavaszán Zsanda Gézával lefelé másztunk a Vetődéses terembe, majd a Nyomasztó teremben megálltunk pihenni. A pihenés sem telt tétlenül, hanem alaposan szemügyre vettük a környező falakat. Mivel nem igazán ismertem ezt a részét a barlangnak, Gézát kérdeztem meg egyáltalán kecsegtetőnek tűnő repedés felől. Kiderült, hogy Ő is pont ezt a részt szúrta ki, mivel azt még senki sem kutatta.

A repedés kb. 3-4 méterrel a fejünk felett egy sziklaperem tövéből indul és gyakorlatilag párhuzamos a főhasadék irányával. Meglehetősen szűk hasadékból Géza kezdte kiadogatni a köveket és nem is hagyta abba míg be nem tudott kúszni az új részbe. Bejutni egy kb. 1,5 méter hosszú, keskeny hasadékon lehet, ami aztán egy határozott 90°-os töréssel eltávolodik a főhasadéktól, majd kb. 1 méter után újra visszafordul és párhuzamosan halad vele. Ezek az adottságok rendkívül kényelmetlenné teszik a bejutást. Utána viszont rögtön kárpótolva érezhetjük magunkat. Hófehér cseppkőlefolyás és egy kb. 6-7 cm hosszúságú szalmacseppkő tárul szemünk elé, ami ebben a barlangrészben ritka és éppen ezért külön megbecsülést érdemel. Innen az épphogy vállszélességű hasadékon keresztül 4-5 métert haladtunk előre, majd az álfeneken nyíló lukon még 3 métert lehet lemászni.

Itt aztán már nem sokat időztünk, mert idő hiányában a felszínre kellett kijutnunk. Nevet nem tudtunk adni az új résznek de ez akkor nem tűnt létfontosságú dolognak.

Ám a következő tábor idején máshol találtunk izgalmas részeket és utána el is feledkeztünk róla. De azért nem teljesen, mert idén azért csak eszünkbe jutott, hogy van ott még mit kutatni és több akciót is szerveztünk rá.

Másodszor Molnár Karcsival megerősítve indultunk el de kapásból nem találtam meg a lejáratát. Így kézenfekvővé vált az „Elfelejtett folyosó" elnevezés, amire a későbbiekben még jócskán rászolgált. A következő alkalommal Kovács Ferenc és Sárosi Roland szegődött mellém, hogy jobban megismerjük az Elfelejtett folyosót. A bejárattól legtávolabb eső végponton Géza elmondása szerint az álfeneket megbontva lefelé van remény a továbbjutásra. Megkerestük a bontási helyet, ami egyáltalán nem tűnt veszélytelennek. Ahhoz, hogy lefelé bontsunk a kb. 50-60 cm széles hasadék alján, olyan köveket is meg kellett mozgatni, melyek szemmel láthatóan

kapcsolódtak a fejünk felett tornyosuló kövekhez. Úgy döntöttem, hogy először a fenti omlás veszélyt kell elhárítani. Lassan elkezdtem leszedegetni a kisebb köveket és azokat a fejem felett kiadogattam Rolandnak. Minél jobban lazult a főte annál jobban mocorgott, pergett a kitöltő törmelék is. Rosszat sejtve visszahúztam a lábam a hasadékból és egy nagyobb követ keresztbefordítottam magam előtt. Óvatosságom nem volt hiábavaló, mivel kb. 1 perc múlva hangos dübörgéssel leomlottak a kövek oda ahol az előbb a lábam volt. Sajnos a lefelé vezető rés teljesen eltömődött de fölfelé és előre megnyílt az út. Felfelé kb. 3-3,5 méter után agyagos törmelék zárja le a járatot. Előre szintén 3-3,5 méter után egy „Z" alakú törés szakítja meg a hasadékirányt. Ez sajnos annyira keskeny, hogy erre csak csekély a továbbjutás reménye. Az álfenék azonban kézzel könnyen mozgatható kövekből áll. A szűk hasadékból azonban nem lesz könnyű kijutatni azokat. A helyszíni deponálás a későbbiekben újra omlásveszélyt idézhet elő, tehát he lefelé akarunk bontani mindenképpen a fáradtságos de biztonságosabb megoldást kell választani.

Szin András

Vérpatak ág

A Katedrális végén baloldalt levő gyóntató nevű keskeny hasadék átvizsgálása során, a hasadék túloldalán fölfelé, az omladékban egy sötét lukra lettünk figyelmesek.

A néhány percet igénybe vevő préselődés után az omladék túloldaláról már könnyen ki lehetett tágítani az omladékos szűk lyukat, ezek után a két irányba vezető rövid folyosó átvizsgálása került sorra. Sajnos a jobb oldali folyosó vízszintesen és fölfelé beszűkült, a talpszinten, a talpszinten levő álfenék nem tette lehetővé a további bontás nélküli feltárást.

Az álfenék megbontását más alkalomra halasztottuk, mert meg akartuk nézni a baloldali hasadékot is.

Ez a rendkívül vékony embert igénylő 2-2,5 méter hosszú szűkület egykereszt irányú töréshez vezetett, itt az omladék között kisebb szabad térséget lehetett látni ami elkanyarodott.

Két-három bontási műszak után sikerült több nagyobb kő összetörésével utat nyitnunk e szakaszba is.

Sajnos itt megint köveket kellett pakolnunk a továbbjutás érdekében. Kiderült azonban, hogy nem igazán hosszú szakaszokat tártunk fel, ennek ellenére az egész szakasz hossza kb. 15 méter amely több ponton is bontás árán továbbjutással kecsegtet.

A gyóntatón átjutva a talajon levő vörös elszíneződésű kövek és agyag miatt a Vérpatak ág elnevezést kapta.

Zsanda Géza

Gyóntató Átjáró a Döbbenetbe

A Gyóntató újabb átvizsgálása során már lefelé és az álfenék rétegek között a Katedrális felé visszahajló omladékos járatban egy rendkívül szűk hasadékot fedeztünk fel, amibe bevilágítva lefelé táguló aknát véltünk látni. Néhány órás kőpakolás, kődöntés után sikerült néhányunknak átpréselnie magát a levezető szűkületen, ahol mindjárt örömujjongásba törtünk ki mert valóban jól láttuk egy akna tetején voltunk, ami szélesen tátongva hívogatott bennünket. Le is mentünk körülnézni, ami el is rontotta a jókedvünket mert rájöttünk, hogy ismert aknába vagyunk, amit úgy hívnak, hogy Döbbenet szakadéka. Végül is azzal vigasztaltuk magunkat, hogy sikerült egy közel két órát megspóroló rövidítő járatot találnunk. Ezáltal a Tejbegyűjtő szűk borsóköves járata teljesen kiiktatható.

Zsanda Géza

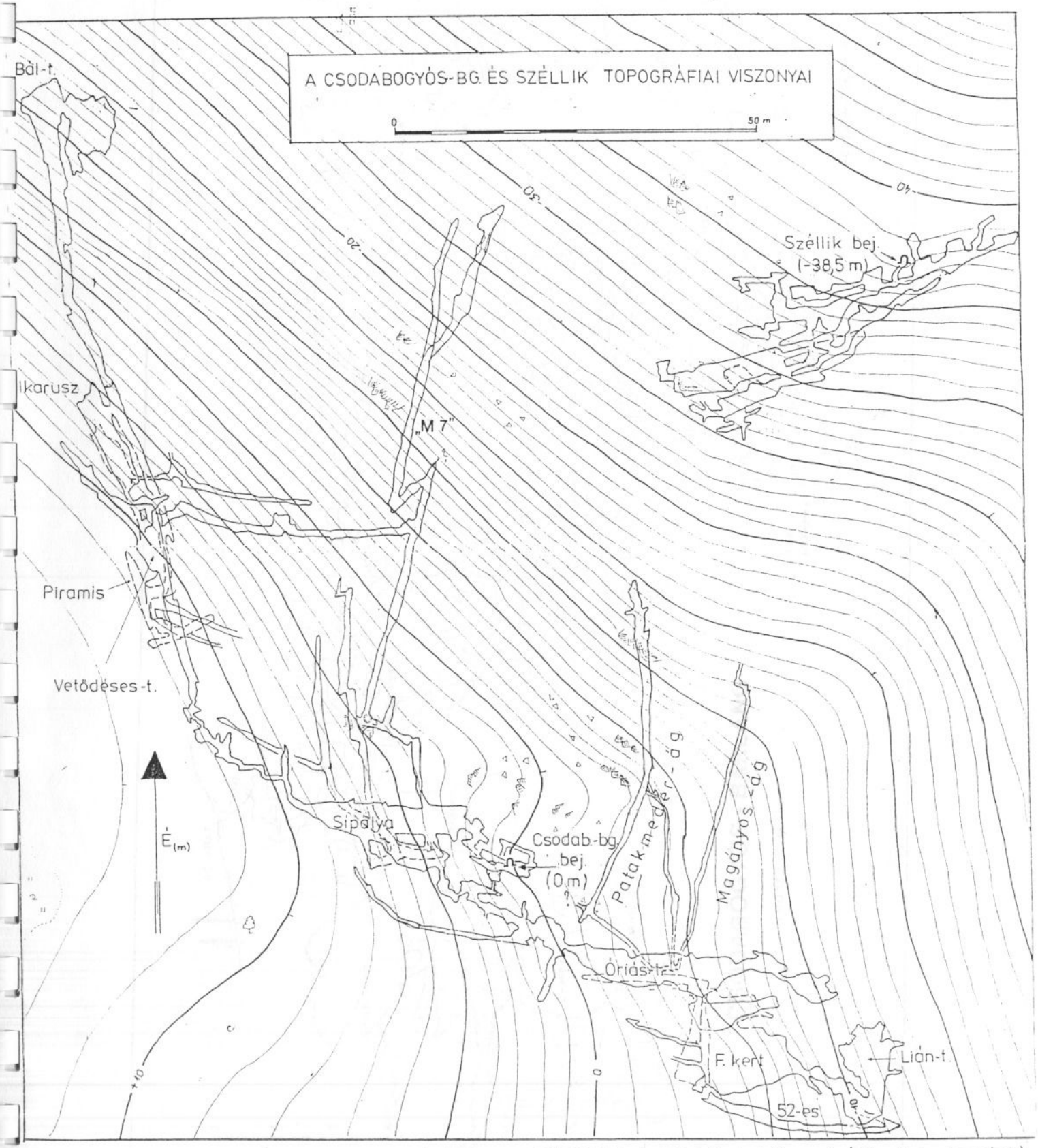

Alapszintvonalak 1 m-enként

Készítette: az ACHERON és Labirint Bg. kut. Csoport (Kárpát J. - Szabó Z.)
1990-93.

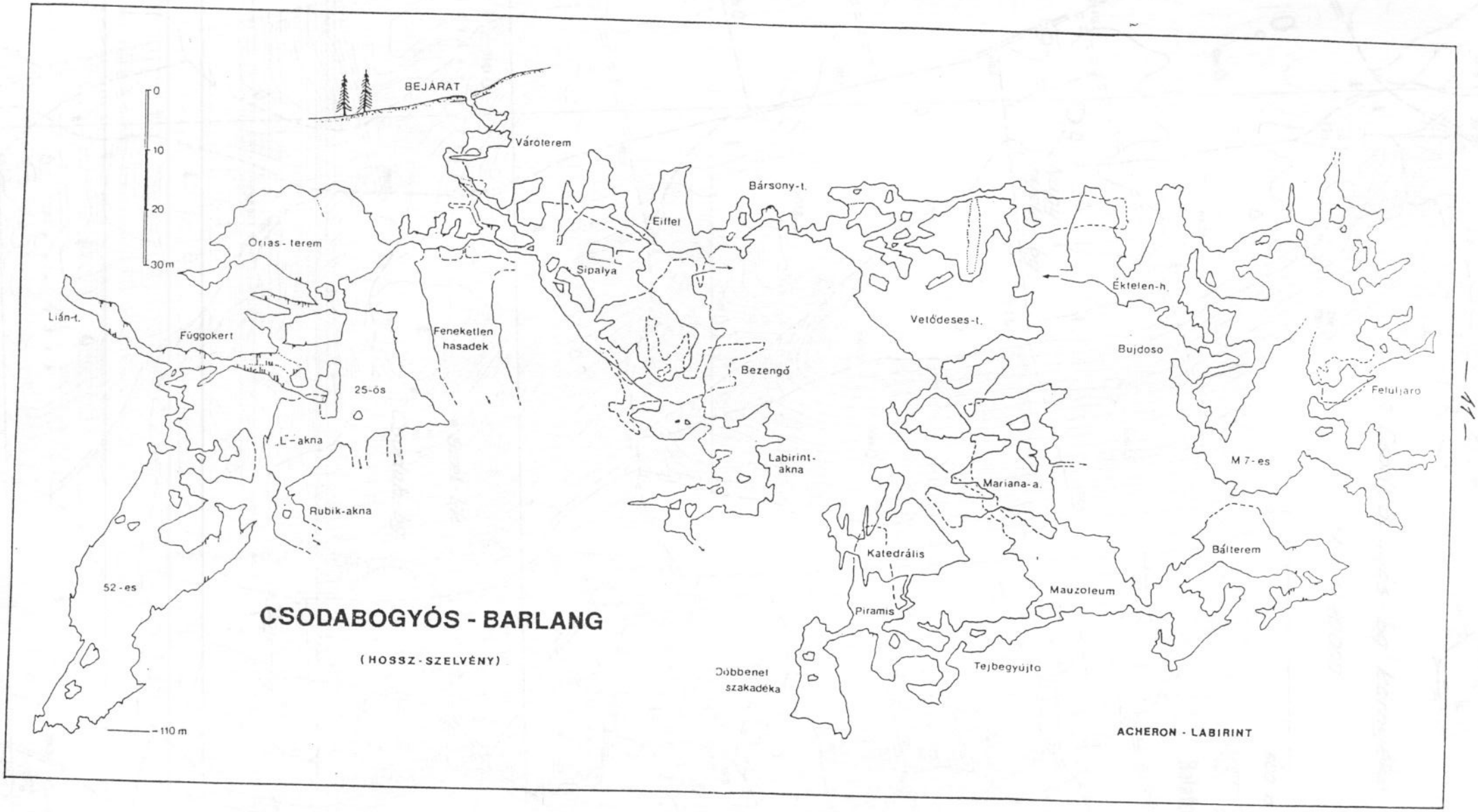

CSODABOGYÓS - BARLANG

(HOSSZ-SZELVÉNY)

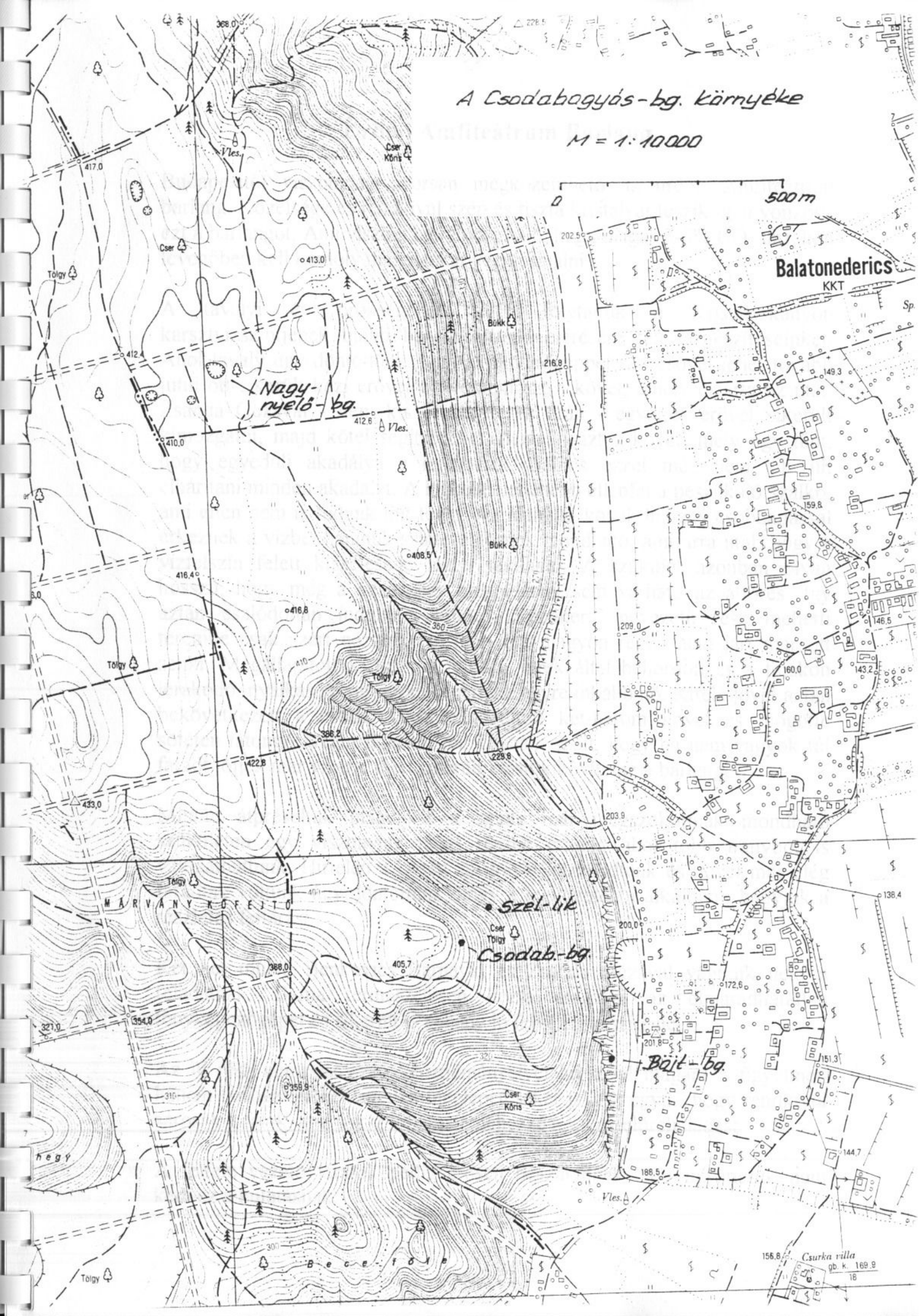
A Csodabogyós-bg. környéke
M = 1:10000
0
500 m
Balatonederics
KKT
Nagy-nyelő-bg.
Szél-lik
Csodab.-bg.
Bájt-bg.
MÁRVÁNYKŐFEJTŐ
Csurka villa
Tölgy
Cser
Köris
Bükk
Vles.
417,0
413,0
412,4
412,6
410,0
408,5
416,4
416,8
386,2
422,8
229,8
433,0
368,0
405,7
354,0
321,0
355,9
216,8
202,5
209,0
203,9
200,0
172,6
201,8
188,5
149,3
159,8
146,5
160,0
143,2
138,4
151,3
144,7
156,8
169,9
18

Ürömi Amfiteátrum Barlang

Budapesttől viszonylag gyorsan megközelíthető az ürömi Amfiteátrum barlang. Közelsége és rendkívül szép és tiszta kristályai teszik igen vonzóvá ezt a barlangot. Ami viszont hátránya írható, hogy magas 3-5% CO_2 tartalmú levegőben kell komoly mászásokat végigcsinálni.

A tavalyi év örökségeként idén folytattuk a Kristály-kanyon karsztvízszintjének újabb helyen történő elérésére tett erőfeszítéseinket. Ahol tavaly úgy döntöttünk, hogy csak fúrógéppel és vésővel lehet tovább jutni ott sikerült kézi erővel eltávolítani azt a követ, amely elzárta az utat. Zsanda Gézával - nem kis erőfeszítések árán - együttes erővel sikerült kimozgatni, majd kötél segítségével kiemelni azt a követ, mely úgy tűnt, hogy egyedüli akadálya a lejutásnak. Sajnos ezzel még nem sikerült elhárítani minden akadályt. A legkellemetlenebb ellenfél a beszűkülő szálkő, ami ellen nem is tudunk mit tenni. Az aláhulló kövek hangos csobbanással érkeznek a vízbe, hangjuk szinte öblösnek mondható, ami arra utal, hogy a vízfelszín felett kiszélesedő légtér található. A szűkület azonban olyan hosszú, hogy még a vésőgépes megoldástól sem várható az áttörés. Így aztán csalódottan indultunk kifelé. „Répakert" nevezetű rész melletti terembe csak azért néztünk be, mert már nagyon régen nem járt már ott senki. Megállapítottuk, hogy a felszíni vizek által behordott és a falakon lerakodó, nyálkás szennyeződés mértéke egyre inkább nő. Kifelé jövet aztán bekövetkezett a csoda. Géza elmozdított két-három követ és mögötte sötéten tátongó üreget fedezett fel. Utánam szólt, hogy ha nem vagyok túl fáradt jöjjek már vissza, mert sikerült kicsit kibővítenie a barlangot.

Miután átpréseltük magunkat a szinte már megszokottnak mondható szűkületen egy viszonylag tágas részbe értünk, ahol több irányból is válogathattunk. Hirtelen a bőség zavarával küszködtünk és mivel már elég fáradtak voltunk úgy döntöttünk, hogy a legközelebbi alkalomra hagyjuk a részletes feltárást.

Két hét múlva Benkovics Barnával és Zsanda Gézával vágtunk neki a feladatnak. Barna természetesen hozta magával az elmaradhatatlan fényképezőgépét és sikerült is néhány jó felvételt készítenie.

Az új rész nemcsak szép képződményeivel hívta fel magára a figyelmet, hanem tartogatott kellemetlen meglepetéseket is. Az egyik, hogy rendkívül sárosak a falak, ami sokszor nagyon nehézzé teszi az előrehaladást.

A felfelé vezető járatok pedig erősen beszűkülnek, ami ugyancsak nem kedvez a kutatásnak.

A frissen felfedezett rész a barlang szerkezeti egységét tekintve nem hozott újat, hiszen ez is kizárólag arra a markáns tektonikai hasadékra illeszkedik, ami egyértelműen jellemzi a barlangot. Nincsenek keresztirányú repedések, bármilyen továbbjutás csak is hasadékirányba képzelhető el.

özös erővel sikerült feltárni a '96-os szakasz bejárható részeit, majd a felszínen térképvázlatot állítottunk össze, melyen bejelöltük a reményteli végpontokat.

Nem is bírtuk sokáig és az első alkalmas hétvégén újra felkerestük a kőfejtőt. Ezúttal Jankó Imre, Zsanda Géza és jómagam képeztük a kutató csoportot. A cél az volt, hogy a '96-os szakaszban található egyik végpontot elzáró követ kimozdítva függőlegesen lefelé megkíséreljünk esetleg összeköttetést létesíteni a már régebb óta ismert 2. számú barlanggal.

Ám már régóta foglalkoztatott minket a kérdés, hogy a barlang „Melegítő" nevű részénél is - itt a legtágasabb a hasadék - kell még lennie továbbjutási lehetőségnek. Alaposabban szemügyre véve a helyszínt két biztató végpontot is találtunk. A K-Ny-i fekvésű hasadék keleti oldalán a „Melegítő" alján jelentősen hutatoló rész valószínűleg ismeretlen járatok felől hozza a friss levegőt.

Gézának e felett kb. 2-2,5 méterrel sikerült rábukkannia egy keleti irányba haladó vízszintes kuszodára, ami azonban annyira szűk volt, hogy megfelelő szerszám hiányában nem álltunk neki bontani.

Inkább átmentünk az új részbe, ahol megkerestük utunk eredeti célpontját, ahol is Gézával felváltva küzdöttünk a beszorult kővel. Majdnem egy órányi birkózás után adta csak meg magát a kő és így alaposan kifárasztva de birtokba vehettük az újabb 10-15 méteres járatot. Sajnos mint már korábban is említettem, hogy a felfelé vezető járatok beszűkülnek, ez a „hagyomány" itt sem változott. A térképvázlat is mutatja, hogy 3 irányba indulhattunk a végpontból, de mind a három kimászhatatlanul összeszűkül.

Az idei évre már csak egy leszállás maradt, amikor is a melegítő térségét látogattuk meg újra. Ezúttal igen népes csapat gyűlt össze.

(Triff Adorján, Weigl Mátyás, Túrmezei Ákos, Kominka Zoltán, Sárosi Roland, Benkovics Barna)

Kellőképpen felszerelkeztünk szerszámokkal és mind a két ponton egyszerre folyt a kutatás. Sajnos a rossz minőségű levegőben többen rosszul lettek így

a bontást hamarosan befejeztük. Az eltelt rövid idő alatt nem lehetett számottevő eredményekről beszámolni de a jelek továbbra is biztatóak.

Mivel a kőfejtőben megindultak a rekultivációhoz szükséges fedő-réteg vizsgálatok és így óhatatlanul több illetéktelen személy mozgott a környéken, célszerűnek tartottuk, hogy ellenőrizzük a barlang mélyebben fekvő részein megbúvó képződmények épségét. Szerencsére semmilyen rongálódást nem tapasztaltunk. De találtunk egy vízminta vevő edényt, melynek eredetéről nincsenek információink illetve a Kristály kanyonból a Tóhoz vezető szűkületben egy fixkötél került beépítésre, melyet szintén nem a mi csoportunk végzett.

Szin András

Ürömi Amfiteátrum-barlang
(hossz-szelvény)

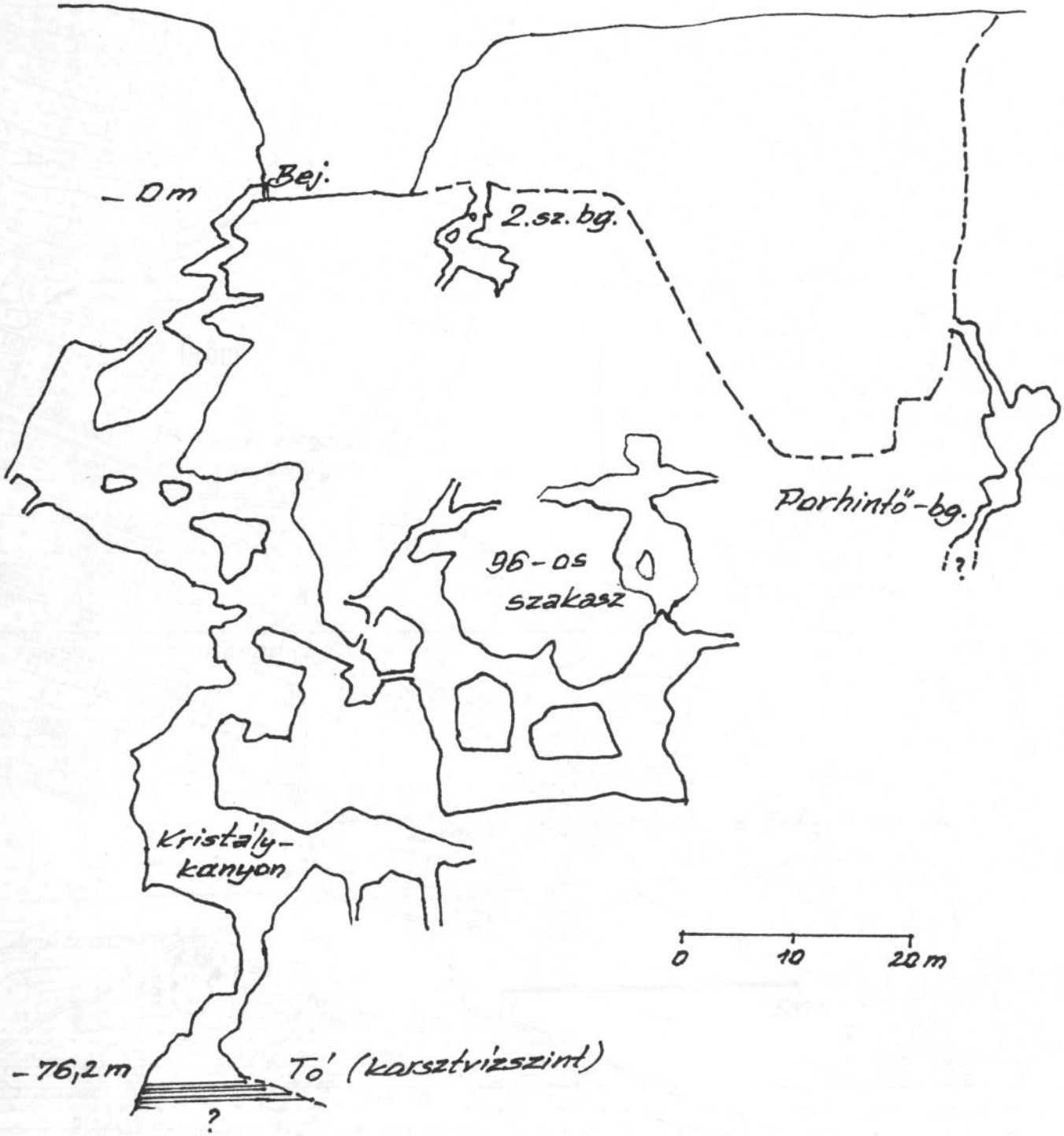

Acheron Bg. kut. Szo. '96.

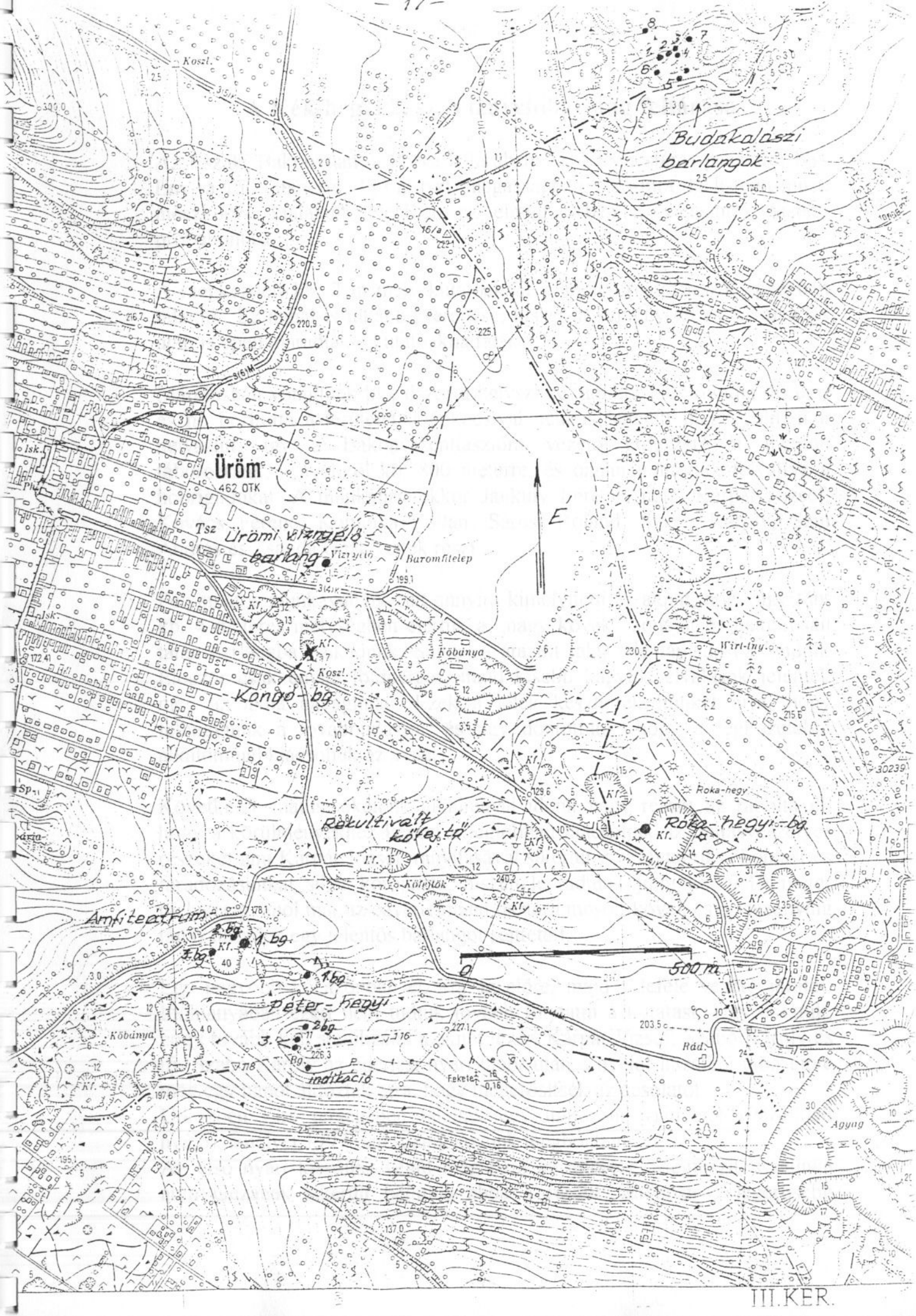
Budakalászi barlangok
Üröm
462 OTK
Ürömi víznyelő-barlang
Baromfitelep
Kongó-bg
Rekultivált kőfejtő
Amfiteátrum
Róka-hegyi-bg
Péter-hegyi
indikáció
Köbánya
Wirt-tny.
Roka-hegy
Agyag
Rád.
Fekete
0
500 m
E
III. KER.

A Kék-hegyi 2. sz. Víznyelőbarlang feltárása

Az Északi Bakonyban, a Porva határában levő ménesjárás-pusztától Ny-Ény-ra 1500 méterre, 480 m tszf. magasságban, alsó-jura dachsteini-tpusú mészkőben kialakult nyelőben az elmúlt évben is végeztünk kisebb próbabontást.

A megkezdett kb. 2 m mély kutatóaknát szerencsére tavasszal épségben találtuk. Ez annál is inkább szerencse, hiszen a kemény tél és az olvadás után is épen maradtak a kutatóakna falai.

Márciusban vonultunk ki először a helyszínre, amikor még mindig 40 cm-es hó borította a területet. Gépkocsival nem is lehetett megközelíteni a helyszint, így a Bakonyszentlászlóra vezető erdészeti út mentén táboroztunk, a nyelőtől kb. 800 méterre, és onnan indítottuk felváltva a hóbrigádokat. A munkában ekkor Jankuly Imre és neje, Kárpát József, Kovács Ferenc, Kominka Zoltán, Sárosi Roland, Szabó Károly, Szin András és Zsanda Géza vettek részt.

Folyamatos munkával sikerült annyira kimélyíteni az aknát, hogy úgy tűnt kb. 4 méteres mélységben elértük a „nagy kövek" zónáját és hamarosan talán barlangba lyukadunk. Sajnos a átázott talaj ellentámadásba lendült. Először csak enyhe földpergés, majd kisebb kagylós elválások jelentek meg az akna agyagfalán. Ezek a jelek késztettek minket arra, hogy felhagyjunk a továbbjutással, és úgy döntöttünk, hogy a legközelebbi alkalommal kiácsoljuk az aknát.

Következő, májusi akciónk alkalmával időnk nagy részét az rabolta el, hogy a körülményekhez képest a legjobban kiácsoljuk az omlásveszélyes részeket ami Kárpát József irányításával sikerült is. Folytattuk a bontást és fáradozásunkat siker koronázta, hiszen le tudtunk jutni kb. 9-10 méter mélységig, ahol már az egyértelműen tisztára mosott kövek és a viszonylag tágas hasadék egy jelentős barlangot sejttetett.

Egy nagyobb kő azonban elzárta az előre, majd a lefelé vezető járatot. Időhiányában ezért nem tudtuk tovább folytatni a kutatást. Úgy éreztük, hogy tovább kell stabilizálni a aknát, ezért Kárpát József, Szabó Károly és ifj. Szabó Károly az edericsi nyári tábor után a nyelőt hazafelé útba ejtve még egy napot áldoztak arra, hogy megerősítsék az ácsolatot.
Útközben Zirc térségében találtak egy impozáns víznyelőt (Pál-oldali nyelő), amelyet 1997-ben szándékozunk megbontani.
Az első nyári kiszállás végül meghozta az áttörést. Megfeszített munka árán Gézának sikerült bejutnia abba a részbe, ahonnan a legerősebb

huzatot éreztük. Sajnos egy olyan szűkületen préselte át magát, ahol rajta kívül akkor még senki sem fért át.
A következő alkalommal népes csapat jött össze így lehetőség kínálkozott az 1. számú víznyelő próbabontására is, ahol Kárpát József, Sárosi Roland, Szabó Karcsi Molnár Sanyi és Molnár Ildikó dolgoztak, de a kezdeti lendületet egy igen határozott szálkőszűkület megtörte.

A 2. sz. nyelő barlangjában Benkovics Barnával próbáltuk kivésni a szűkületet, miközben Molnár Györgyi látta el az ügyeletet.

A szűk, nehezen hozzáférhető munkahelyen csak nagyon lassan sikerült annyira kitágítani a rést, hogy leférjünk az eddig csak Géza által látott új részbe, és megállapíthattuk, hogy a barlang hossza eléri a 40 métert, mélysége pedig a 20 métert. A tiszta hófehér érintetlen falak szépsége megérte a fáradságot. Rendkívül éles hideg vizes oldásformák szabdalják a falakat és a több ponton is felfedeztünk további kutatásra érdemes helyeket. A barlang legmélyebb részén, a szelvényt teljes szélességében kitöltő agyagdugó zárta el a lefelé hatolás lehetőségét. A hasadék DK-i végpontján megbontva az álfeneket azonban újra hallhattuk a biztatóan sokáig eső kövek hangját. Itt érdemes lesz még tovább kutatni és reméljük, hogy még jó néhány méterrel sikerül majd megtoldani a barlang jelenlegi mélységét.

Szin András

A Kék-hegyi 2. sz. víznyelő barlangja

(vázlatos hossz-szelvény)

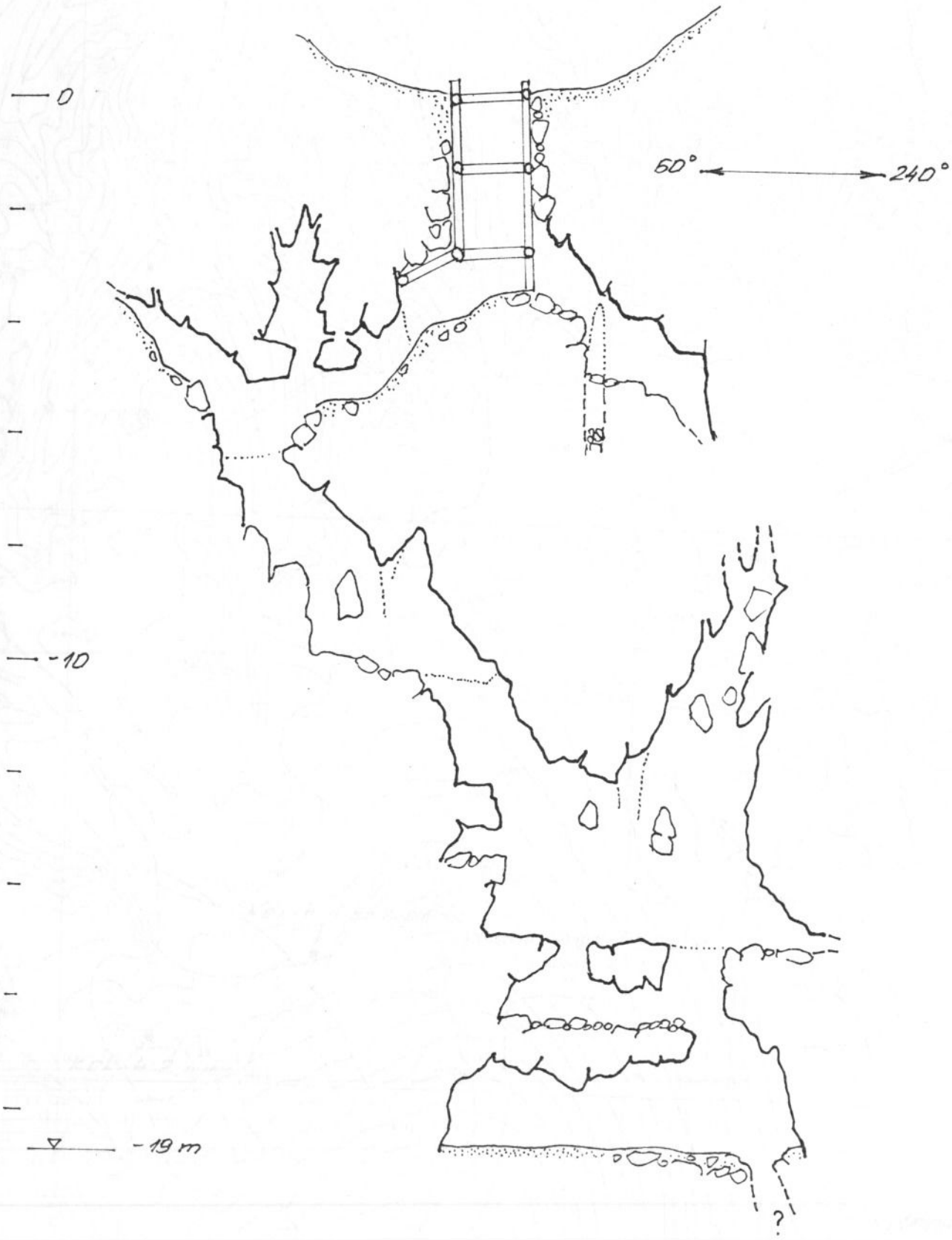

Szerk.: kárpát J. – Szin A.
(Acheron, 1996)

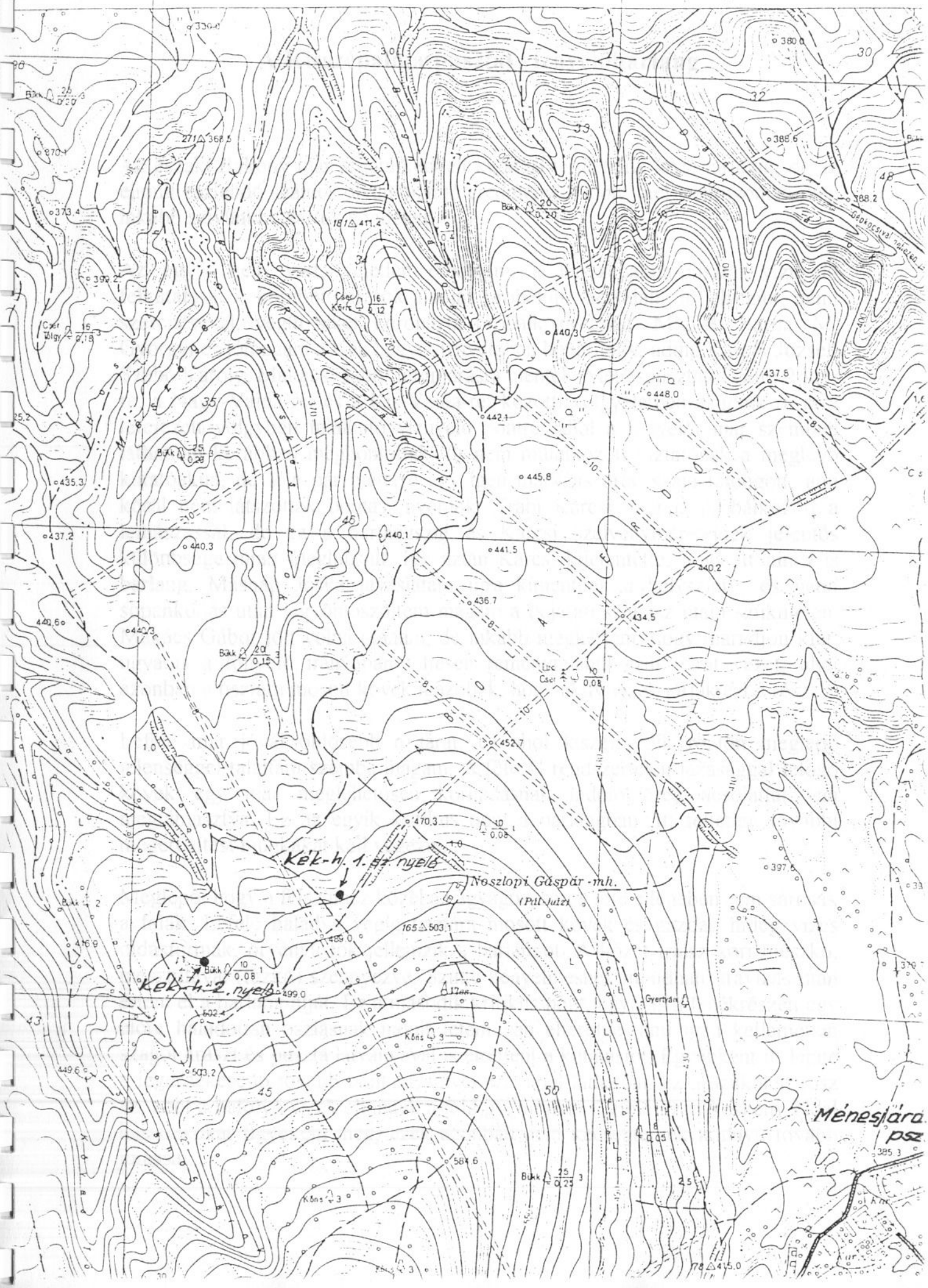
09
10
Kék-h. 1. sz. nyelő
Noszlopi Gáspár-mh.
(Pál-Juiz)
Kék-h. 2. nyelő
Gyertyán
Ménesjárá
psz.

A Kisszépalma-pusztai víznyelőbarlang

Az északi Bakony már régóta kedvelt kutatási területeink közé tartozik, de az elmúlt esztendő számos olyan biztató eredményt hozott, melynek nyomán még inkább szívünkbe zártuk e vidéket.

Az egyik nem várt, véletlen eredmény a Kisszépalma-pusztai víznyelő felkutatása. A korábbi leírások alapján próbáltuk megtalálni a helyszínt, némi szerencsével, végül siker koronázta próbálkozásunkat. Míg B. Barna, M. Györgyi és jómagam a Kék hegyi víznyelőben bontottunk, addig Kárpát József, Szabó Károly, Makács Gábor terepjárásra mentek. Ménespusztától délre 2 km-re, a Nagy-Vajda-rét és a Kis-Vajda-rét közötti völgyeletben akadtak rá arra lefejezett völgyben található víznyelő pontra, ahol a főnyelőt már szemmel láthatóan korábban megbontották. Itt nem mutatkozott biztatónak a meglévő kutatóakna, de tőle pár méterre egy igen markáns üreg szája tátongott, ami körül nem látszottak bontási nyomok. Trabi Karcsi meg is próbálkozott a lemászással, de ez a barlangszáj és Karcsi szelvényméreteinek jelentős különbsége miatt meghiúsult. Így aztán Karcsi kijelentette, hogy itt nincs is barlang. Másnap Jóska javaslatára újra kimentünk a helyszínre, és némi sopánkodás után legyömöszöltem magam a bejárati szakasz utáni szűkületen. Makács Gábor jött volna utánam, de inkább megkértem, hogy maradjon kint, ugyanis a főnyelő irányában teljesen reménytelenül szűk járat vezet, ahol azonban a tisztára mosott kövek igazolják, hogy aktív vizek járják ezt a részt.

Lefelé már jóval öblösebb a járat, és ahol kiszélesedik rögtön meglepő jelenséggel találtam szembe magam. A főtéről rendszertelen lazasággal lelógó kövek egy már meglehetősen korhadásnak induló öreg ácsolattal van megtámasztva. Ez az egyik kritikus pont a barlangban. Itt feltétlen további megerősítési munkákat kell végezni.

Meglepő, hogy a felszínhez közel az agyagos, sáros főte ellenében sem sárosak a falak. Lefelé haladva végig tisztára mosott kövek és gazdag hideg vizes oldásformák, örvényüstök jellemzik a barlangot. A kőzet triász kori mészkő, mésztufával (tűzkő) szennyezve. Szinte kényelmesnek mondható travizás után értem el a barlang alját. Ez a második kritikus pont, ugyanis a fenékrészen egy előre haladottan oszlásnak indult tetem van elterülve, ami igen kellemetlen szagot áraszt és puszta látványával is elrettent a kutatástól. Egyébként itt lenne a legérdekesebb tovább bontani, mivel szemmel láthatóan ez a szűkületi rész az, ahol a befolyó vizek eltünnek a föld gyomrában. Lefelé jövet keskeny oldal hasadékokat figyeltem meg, ezek azonban nem kecsegtetnek könnyű tovább jutással.

Összegezve a tapasztalatokat elmondható, hogy ez az 50-es években Dr. Markó László veszprémi kutatócsoportja által megkezdett bontás korántsem reménytelen. Amennyiben időnk és energiánk engedi megkíséreljük a továbbjutást.

Szin András

A Kisszépalma-pusztai víznyelőbarlang
(vázlatos hossz-szelvény)

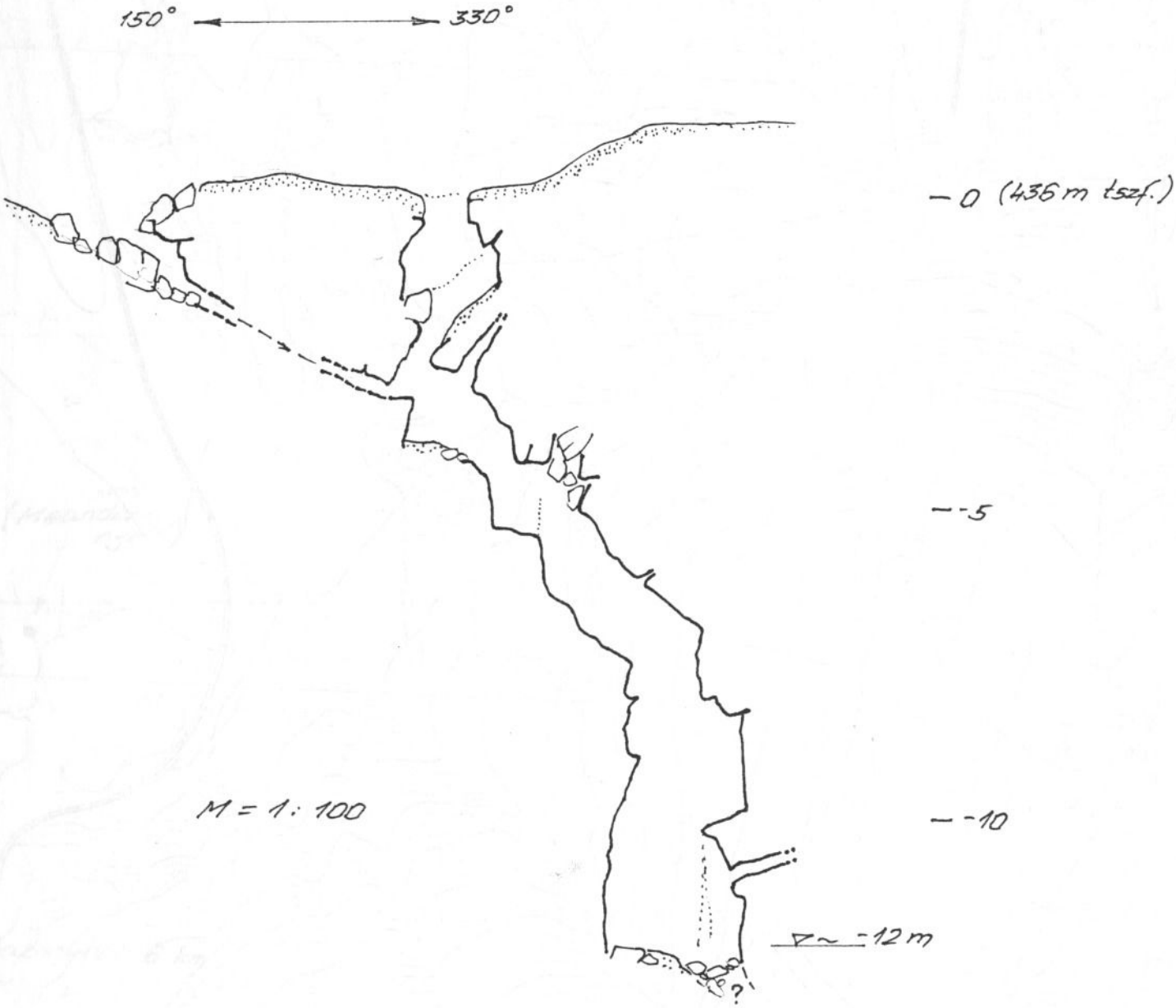

Szerk.: Szin András
(ACHERON, 1996)

Kisszépalmai - vny. hg.

0 500 m

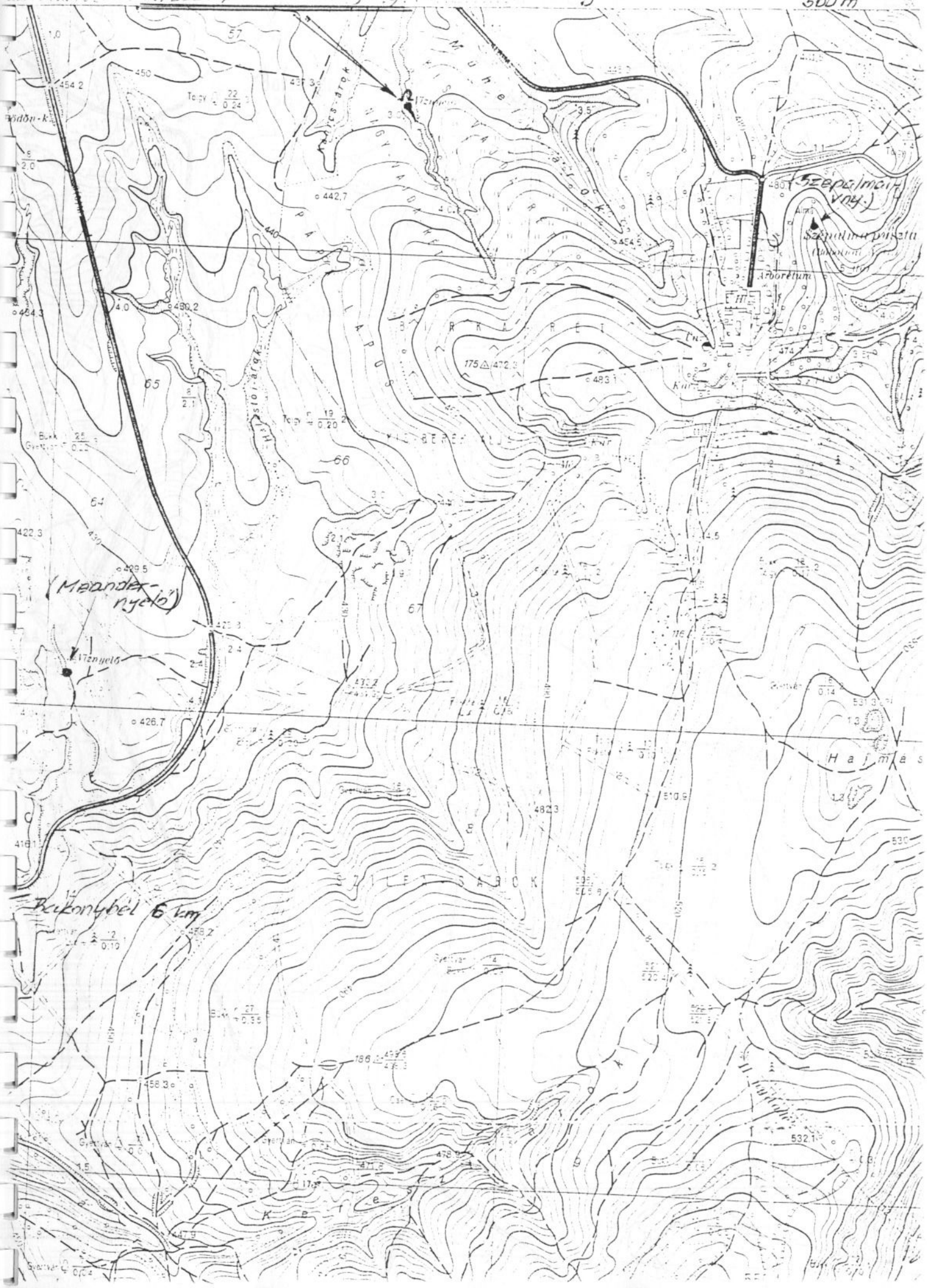

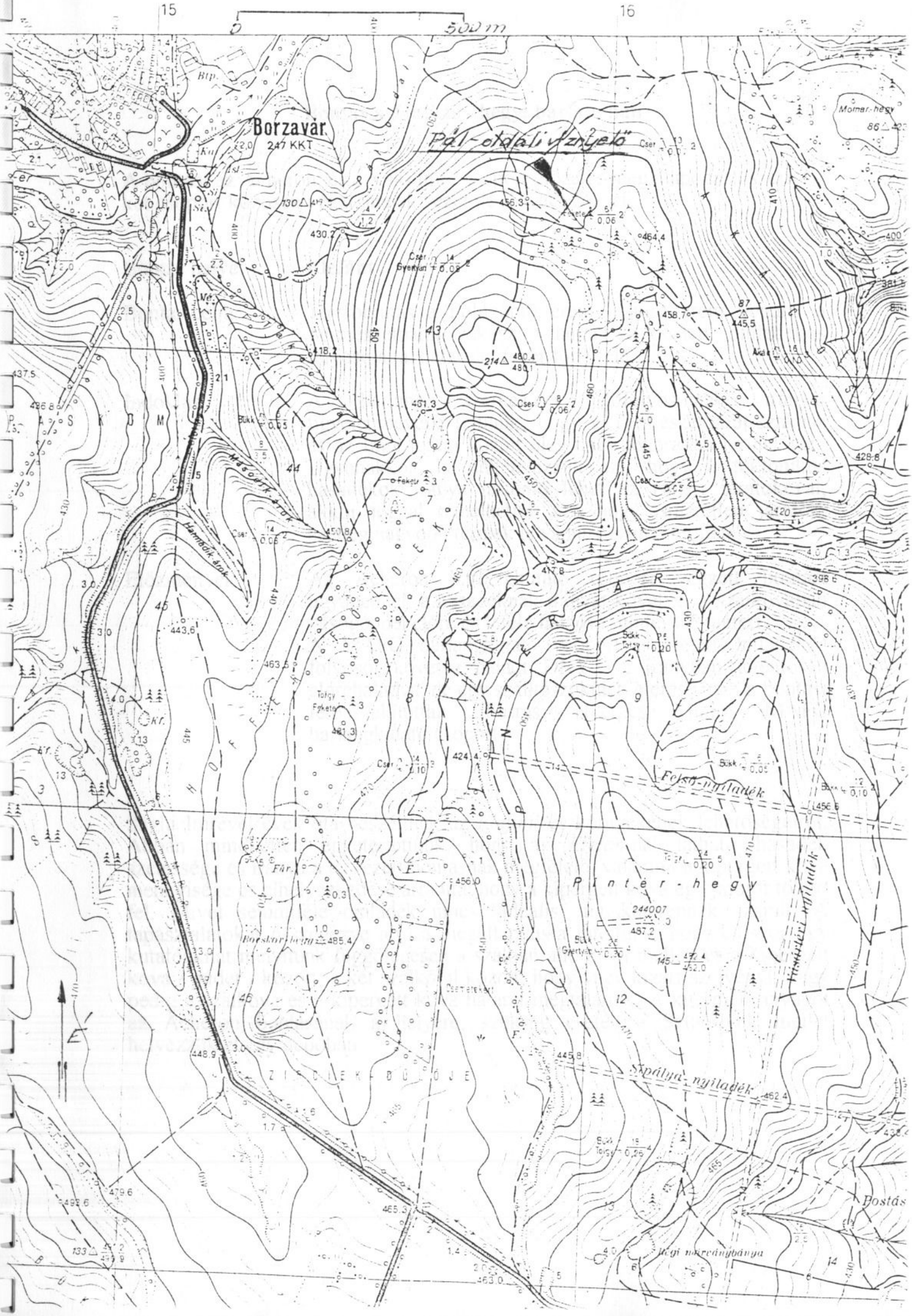

15
16
0
500 m
Borzavár
247 KKT
Pál-oldali vízgyelő
Momar-hegy
Masodik-árok
Harmadik-árok
Felső-nyíladék
Pintér-hegy
Sípálya-nyíladék
Régi nárványbánya
Postás

Bontás a Mátyás - hegyi barlangban

A bontást az Acheron, és a Vass Imre csoport előzetes megállapodása szerint a két csoport közösen végzi, annak vezetője Kovács József.

Bontás helye:	**Elefánt**
Bontás célja:	Továbbjutás a Földgömb-terem - Imre-terem vonala, a Természetbarát-szakasz valamint a Keleti omladékos folyosó által határolt "fehér folt" felé.
Indoklás:	A barlang szerkezetét, főfolyosóinak irányát figyelembevéve feltűnik, hogy a Természetbarát-szakasz és az Imre-terem között elég nagy feltáratlan terület van. Ugyanakkor, ha feltételezzük azt, hogy a tektonikus hasadékok iránya hasonló lehet az ismert járatokéval, akkor joggal remélhetjük azt, hogy ismeretlen járatok, esetleg nagyobb termek is vannak ezen a területen.
Előzmények:	Az Acheron barlangkutató csoport végzett bontást ugyanennek a hasadéknak irányát követve, a szálkovában vésőgéppel előre és lefelé haladva mintegy 5 métert. A MAFC barlangkutató csoport a Keleti-Omladékos folyosót követve haladt DNY - i irányban jelentősen előrehaladva, de egy szálkőszűkület elérése után a bontást félbeszakították. /Forrás: Nyerges Miklós MAFC barlangkutató csoport /

Sághi Imrével évek óta beszéltünk az *Elefánt* és környékének lehetőségeiről. Abban mindketten egyetértettünk, hogy az *Elefánt*nál látható hasadék szélessége és iránya a tervezett bontásnak megfelelő, valamint a kipergett kova mennyisége és elhelyezkedése arra utal hogy a kipergett kova egy járatot töltött fel. Mivel semmiféle omladék nincs "ideális" munkaterepnek számít. A tapasztalatokat összegezve arra a megállapításra jutottunk, hogy először egy kutatóaknát mélyítünk függőlegesen a szálban álló kova mellett és a kipergett kova / púder / között, a két szálkőfal között, hogy vagy kizárt szelvényt, vagy pedig a szálkova és a kipergett kova határát megtaláljuk. A kitermelt anyagot az Acheron bontásának a helyére, szükség esetén a Szülő-lyuk mellet helyezzük el egy depóban.

1996. November 7.
Imre kijelölte a bontás helyét és mintegy 30 perces munkával 1.5 méter mélységig süllyesztette a talpszintet. Így egy kutatóárok keletkezett, ahol kényelmesen és gyorsan lehet dolgozni.

1996. November 28.
Ismét egy rövid leszállás következett amikor a kutatóárkot kb fél méterrel mélyítettük a hosszát pedig szintén fél méterrel hosszabbítottuk az domb felé. A szálban álló kova is közeledik az *Elefánt* felé.

Időtartam 1.5 óra
Jelenlevők: Kovács József, Hegedűs Gábor, Sárosi Roland, Fekete László
Mélység: 2 méter

1996. December 14.
Elkezdtük a kutatóakna mélyítését. A kutatóakna szélessége 1 hossza kb. 1,5 méter. Körülbelül két méter mélységben a kitöltés jellege megváltozik. A lazán elhelyezkedő anyagot felváltja egy kicsit tömörebb és sötétebb színű kipergett anyag. Az alsóbb rétegek valószínűleg még a vízzel feltöltött időkben peregtek ki, a felső rétegek pedig már levegős járatban. A könnyen termelhető, tömbök nélküli kipergett kovapúdert vödörrel húztuk ki és depóztuk.

Időtartam 3 óra
Jelenlevők: Kovács József, Sárosi Roland, ifj. Szabó Károly, Fekete László
Mélység: 3 méter

1996. December 19.
Folytatjuk a kutatóakna mélyítését. A kutatóakna szélessége és hossza kb 1 méter.

Időtartam 3 óra
Jelenlevők: Kovács József, Sárosi Roland, ifj. Szabó Károly, Fekete László
Mélység: 4 méter

1996. December 31.
A kitöltésben kovatömbök is megjelentek. A bontás vége felé a feszítővasat a kova alá be lehet dugni, és a falon oldott részek láthatóak. A kutatóakna mérete lassan szűkül.

Időtartam 4 óra
Jelenlevők: Kovács József, Sághi Imre, Sárosi Roland, Fekete László
Mélység: 5.4 méter

1997. Január 1.
egy kisebb fülkét sikerül kialakítani, ahol ismét kényelmesen el lehet férni. Az elöl bontó Roland alatt egy kisebb lyuk keletkezik, ahonnan huzatot érezni, a

bedobott kövek gurulnak. Miután kitisztítottuk a lyukat és be lehet férni a következőt lehet látni. A lyuk az omladékban keletkezett. Viszonylag stabilnak látszik, mivel nagyobb kövek tartják a kitöltést. A szálban álló kova a várt irányban befordul. Alatta a részben általunk lelökött törmelékből részben a lyuk anyagából álló lejtő, amely helyenként eléri a főtét. A kitöltés nagy része púder, kisebb-nagyobb kovatömb és néhány szikladarab.

Időtartam 3 óra
Jelenlevők: Kovács József, Sághi Imre, Sárosi Roland, Fekete László
Mélység: 7.2 méter

1997. Január 3.
Az akna talppontján lévő lejtő mélyítése után egy kisebb átbújás mögött levegős szakasz, kisebb terem volt látható. A főte vegyes, kova és szikla. Egy nagyobb körberepedt szikla lóg a plafonból. A talpszinten szikla, kovadarabok és barlangi agyag található. Vízfolyásnyomokat lehet észrevenni a kövek között és alatt. A kis terem végéből a kitöltés felett lehetett továbblátni. Körülbelül 10 perces munka után kényelmes kúszójárattá alakult, amin keresztül egy újabb kis terembe értünk. Továbbvezető járat nem látszik. A belső termet egy 15° irányú szűk és egy 235° irányú szélesebb hasadék keresztezi. A falon egy tenyérnyi felületen kalcitkristátyok néhol a kovában Pecten látható. A termet egy kipergett kovadomb zárja le aminek a tetejében egy hatalmas sziklatömb áll, ami a főtéből szakadt ki.

Időtartam 4 óra
Jelenlevők: Kis Attila, Kovács József, Sághi Imre, Sárosi Roland, Szabó Ákos, Fekete László

1997. Január 4.
Rövid leszállásunk során az új járatban a térképezési munkálatokat is elkezdtük.

Időtartam 2 óra
Jelenlevők: Kovács József, Sághi Imre, Zilahy László és fia, Fekete László

A bejárati aknát az új évre való utalás miatt *B.Ú.É.K.* aknára, a belső kis termet pedig *Arzénos-terem* - re "kereszteltük".

Kutatásainkat az új járat térképezése és biztosítása után folytatni kívánjuk.

Budapest, 1997 Január 11.

Fekete László

A balatonedericsi Csodabogyós-barlang *

Az elmúlt évek egyik legjelentősebb feltárási eredménye a napjainkra 3200m hosszan 112m mélységig feltárt Csodabogyós-barlang, amely a Keszthelyi-hegységben a Balatonedericsi-fennsík K-i peremén nyílik, közvetlenül a plató pereme alatt, 400m tszf. magasságban.

A térségben a korábbiakban csupán kisebb üregeket ismertünk, illetve a 350m hosszú, 60-as években edericsi diákok által felfedezett Szél-likat.

Az örökzöld csodabogyó bokrok tövében nyíló 10m mély, omladékos üreget terepbejárás során 1990 őszén vizsgáltuk át. Végpontján a valóságos szelet képező huzat egy szűk hasadékból tört elő, ahol a bedobált kövek tágas folytatásban 10-20 métert továbbgurultak.

Szeptember 29.-én, megfelelő bontófelszereléssel visszatérve kb.3 órás munka árán sikerült a kérdéses zónán átjárót nyitnunk és elsőnek leszálló kutatótársaink még e napon 150m-nyi, 60m mélységig nyúló barlangszakaszt járhattak be.

A következő leszállások során, helyenként csak kötéltechnikával járható, tágas 20-30m mély aknákon át, szinte akadály nélkül folyt a feltárás. Év végéig 1100m-nyi járatot derítettünk fel, köztük a hatalmas vetőtükröt követő Vetődéses termet, a Mauzóleum csarnokát, Bál-terem zónáját és a 112m mélységig vezető Döbbenet szakadékát.

A feltárással szinte versenyfutásszerüen végeztük az újabb járatok térképezését.

Mivel a legtávolabbi részek csak több órás mászással voltak elérhetők, a kutatások megkönnyítésére és a biztonság fokozására több helyen vaslétrákat és fix köteleket építettünk be, valamint szelvénytágításokat, járóútvonal kijelöléseket végeztünk.

* (Az 1996. nov. 9-i Szabóma napokon elhangzott előadás szövege)

A további feltárásban 1991 áprilisa hozott újabb sikereket. A Sípálya--terem közelében, térképezés közben figyeltünk fel egy addig észrevétlen nyílásra, amelynek kitágításával bejutottunk az eddigi részekkel ellentétes irányban, a barlang K-i szakaszának mintegy 1 kilométeres hosszt kitevő járatrendszerébe.

E barlangrész méretei és képződménygazdagsága minden várakozásunkat felülmúlta. A több méter átmérőjű hasadékok és aknák hálózata e zónában 110m mélységig vezet. Az itt feltárt Függőkert 20x15m-es termében pedig tucatnyi, embermagasságú cseppkőoszlop található, ezernyi ma is aktív szalmacseppkő, függőcseppkő, tetarata és heliktit társaságában.

E barlangszakasz alsó szintjén található a hatalmas hasadék mentén képződött Ötvenkettes csapdája, amelynek 60m-es egytagú aknája 30x3 m-es szelvénnyel vezet a - 110m-es szintig.

Az elvégzett barlangi és felszíni mérések tanusága szerint ez a barlangszakasz kb. 25 méternyire megközelíti a szomszédos, 350m hosszú Szél-lik járatait. Az összeköttetést levegőnyomjelzéssel is igazoltuk: A Szél-lik bejáratánál erőteljes behúzó légáram mellett avarfüstöt bocsátottunk be, amit 25 perc múlva a Csodabogyós-barlangban is egyértelműen észleltünk. A remény mindenesetre megvan a két barlang közötti összeköttetés feltárására.

Az elkövetkezőkben - napjainkban is rendszeresen folyó - kutatásaink eredményeként számos további új szakasz feltárásával a barlang hossza elérte a 3200 métert, ami országos viszonylatban is rangos eredményt jelent.

Munkáinkat, a fővárostól való nagy távolság miatt elsősorban tavaszi, nyári, őszi táboraink alkalmával végezzük, de néha hétvégi expedíciókat is szervezünk.

A kutatások mellett rendszeresen végezzük a fokozottan védetté nyilvánított barlang lezárásának ellenőrzését, karbantartását és környékének gondozását.

A munkák biztonsága és a barlang állagának védelme érdekében számos szelvénytágítást, létrabeépítést végeztünk a közelmúltban is.

Előzetes igény esetén korlátozott létszámban látogatók kalauzolását is vállaljuk.

A területen végzett tevékenységünkről részletes beszámolót és térképeket éves kutatási jelentéseink tartalmaznak, amelyek az MKBT dokumentációtárában mindenki rendelkezésére állnak.

Kárpát József

T E R V E Z E T

a balatonedericsi Csodabogyós-barlang turisztikai bemutatására

Az 1990 őszén felfedezett, jelenleg 2,8 km hosszu barlang bejárathoz közeleső és cseppkőképződményekben leggazdagabb szakaszainak turisztikai hasznositására már a korábbiakban is felhivtuk a figyelmet, hiszen e természeti értékünk bemutatása jól kapcsolódhatna a tervezett kilátóhely, uj turistaut és az Afrika Muzeum kinálta ismeretterjesztő programokhoz.

A barlang jellegére és fokozottan védett természeti értékeire való tekintettel csak minimális állagváltozással járó beavatkozásokra van lehetőség, ezért az Országos Természetvédelmi Hivatal vezetőinek véleménye alapján az un. turista-jellegü bemutatásra készitettünk tervet.

Az ilyen jellegü barlangturizmusra Európaszerte és hazánkban is találunk jól bevált példákat. Az ilyen, mérsékeltebb kényelmet, de annál nagyobb élményt nyujtó programok kisebb összepiszkolódást elviselő turaöltözetet igényelnek, esetleg a látogatók overállt kapnak. A vendégek számára kézilámpát és bányászsisakot biztositani kell.

A bemutatásra javasolt barlangszakasz

A Bejárat - Óriás-terem - Meseország - Függőkert zónája, amely a barlang leglátványosabb, cseppköves szakaszait foglalja magába.

A tervezett utvonal hossza, oda-vissza: 200 m, szintkülönbsége pedig 50 méter.

A szükséges előkészitő munkák

A tervezett munkák elvégzése elsősorban biztonságtechnikai célokat szolgál, másrészt a megfelelő járóutvonalkijelöléssel és vaslétrák beépitésével a képződmények védelmét is elősegiti. Az alábbiakban felsorolt feladatokat, ill. azok helyét a mellékelt térképen a vonatkoztatási számok bejelölésével feltüntettük.

1. A lejárati nyilás stabilizálása
2. Támasztott vaslétra /2,5 m/ elhelyezése a vasajtó alatti teremhez, ill. a lezárás megerősitése. /Szükség esetén a vasajtó áthelyezhető a Satu-termi létra tetejéhez, - ld. a 3. pontnál/.
3. A Satu termébe levezető szálkőnyilás bővitése a beékelődött sziklatömbből történő levéséssel
4. A Satu-termi támasztott vaslétra stabilabb rögzitése
5. Talpszintsüllyesztés kb. 0,5 m^3 agyag és kőtörmelék kitermelésével
6. A lejtős akna kismértékü szelvénytágitása és 4 m-es vaslétra beépitése
7. Talpszintsüllyesztés, 5-6 m hosszan, kb 0,5 m-rel, mintegy 2 m^3-nyi agyagos törmelék kitermelésével
8. A Feneketlen-hasadék előtti gödör részleges feltöltése a 7. pontnál kitermelt anyaggal
9. Kb. 0,5 m-es talpszintsüllyesztés az Óriás-terem bejáratánál 2 m hosszan
10. Kisebb terepegyengetés az Óriás-terem talpán

10/a Talajba vágott lépcsők készitése a terem tetejéhez

11. 2 m-es támasztott vaslétra elhelyezése a Meseországhoz vezető lejáróba

12. 0,5 m-es talpszintsüllyesztés a Meseország bejáratánál 2 méter hosszan, a főtében levő képződmények védelme érdekében.

13. Az Ötös-terembe vezető szükület tágitása, kb. 0,4 m^3 szálkő vésésével.

14. Kapaszkodó korlát az Ötös-termi vaslétra tetejéhez.

15. Kb. 10 méteres vaslétra beszerelése a Karzaton át a Függőkertig, a képződménydús szakaszok kikerülése érdekében. /A Függőkert cseppkőerdejét a turázók csak kellő távolságból szemlélhetik/.

A fentiekben vázolt munkák a barlang állagában csak minimális változást okoznak, geológiailag értékes üledékeket és képződményeket nem veszélyeztetnek. /Eredményük és jellegük a Pálvölgyi-barlang szakmai körökben ismert Decemberi-szakaszában kialakitott turautvonalon tapasztalhatókkal hasonlitható legjobban össze/.

A barlang bemutatásának technikai kérdései

Nyári időszakban a helyszinen /Balatonedericsen, ill. szükség esetén a barlang bejáratánál levő faháznál is/ állandó ügyeletet javaslunk tartani. Szezonon kivül csak előre bejelentett, csoportosan érkező látogatókat célszerü fogadni.

Egy turacsoport maximált létszáma, természetvédelmi okok miatt legfeljebb 8 fő lehet.
A turavezetés időtartama várhatóan 50 - 60 percre tehető.

A barlang megközelitésére a jelenleginél jobb lehetőséget kinál a kialakitandó sétaösvény, amely atervezett kilátóhelyre vezetne. Innen, a Balaton szintje fölé 300 m-rel magasodó fennsikperemről kitünő panoráma nyilik a Tapolcai-medence vulkáni kupjaira és a Szigligeti-öbölre, ami önmagában is vonzó programot kinál.

A barlang bemutatásának természetvédelmi szempontjai

A barlang turizmusra tervezett szakasza, a teljes, feltárt járathossznak mindössze kb. 5 %-át teszi ki. Mesterséges járófelületek nem kerülnek kialakitásra, szálkőzet megbontása pedig mindössze egy ponton szükséges.

A látogatók általi esetleges rongálások lehetőségét az utvonal megfelelő kijelölése és a jól áttekinthető kis csoportok kizárják.

Lámpaflóra kialakulásával /algásodás/ a kézi világitóeszközök használata miatt számolni nem kell, a mikroklima sem változik.

A turisztikai bemutatást és a természetvédelmi gondozást megfelelő elméleti és gyakorlati felkészültségü barlangkutatók látnák el, ami az ismeretterjesztés szinvonalának és a természetvédelmi szabályok betartásának is feltétele.

A természetvédelmi ismeretterjesztés és propaganda érdekében célszerü erről, és más hazai barlangokról készült kiadványok helyszini terjesztését is megoldani.

A tervezett turautvonal esetleges módositási ill. jövőbeli bővitési lehetőségei

Kedvező tapasztalatok esetén az utvonal esetleg bövithető a Sipálya -Csúszda - Kis-travi szakasz látogatásával is, amely két egyenként 4-5 m-es vaslétra beépitésén tulmenően, gyakorlatilag müszaki beavatkozások nélkül járhatóvá tehető. E tektonikai és oldásformákban gazdag szakaszt a 2. sz térképmellékleten kék vonallal bejelöltük.

A tervben vázolt feladatok végrehajtása, a turista-jellegü bemutatás feltételeinek megteremtése mind müszaki, mind technikai szempontból néhány hónap alatt megvalósitható.

Kárpát József
Acheron Barlangkutató
Szakosztály vezető

Budapest 1996. március 21.

AZ ACHERON BARLANGKUTATÓ CSOPORT BALATONEDERICSI TAGJAINAK 1996. ÉVI KUTATÁSI JELENTÉSE

Készítette: John Szilárd
Sikos Zoltán

1. Feltáró-kutató munkák a Csodabogyós-barlangban.
2. Feltáró-kutató munkák a Böjt-barlangban.
3. Barlangfeltörés-barlanglezárás (Csodabogyós-barlang).
4. Államegóvás,túrisztikai kiépítés(Csodabogyós-bg.)
5. Terepbejárások.
6. Csoportélet.
7. Túráztatás a Csodabogyós-barlangban.
8. Televíziós felvételek készítése.
9. Környezetvédelmi tevékenység.

I. Feltáró-kutató munkák a Csodabogyós-barlangban.

Január I2.
Bontás a Vizeldében (Jóska! Amennyiben dokumentálhatóbb nevet tudtok adni Gézával a helynek , azt írjátok helyette!Pl. Hólyagszorító,Vesekeserítő stb.)
Bevezetőjárat bővítése talpszintsüllyesztéssel,kővéséssel.
Bontás előre-nagy kövek!!
Bontás jobbra-SZŰK!!
(John Szilárd,Sikos Zoltán)

Február I5;I7.
A Vizelde jobb oldali ágának tovább bontása.
(John Szilárd, Sikos Zoltán)

Március 30.-Április8. Tavaszi tábor
Balázs Tibi kitépi azt a nagy követ amellyel már oly sokat bajlódtunk, s mögötte a továbbjutást reméltük. Továbbjutás nincs! Legalábbis egyelőre.Csak omladék.
Április I.
Tovább bontás a Vizeldében, aminek eredményeképpen egy emberhosszal jutottunk előre az omladékban.
Vérpatak-ág megtalálása.
Április 2.
Újabb nagy követ találtunk a Vizeldében, ezt viszont nem sikerült kibontanunk.
Április 6.
Vérpatak-ág és környékének kutatása, bontása.
(Zsanda Géza, Szín András, John Szilárd)

Május 5.
Bontást folytattunk a Vizeldében, sajnos kevés eredménnyel.
(John Szilárd, Héjja Attila, Somogyi Béla, Sikos SZilvia)

Június28.-Július7. Nyári tábor
A Vizelde további kutatása.
Túraútvonal áthelyezése és kiépítése a Függőkertben.

Szeptember I9.
Bontás a Vizeldében előre és jobbra; mindkét irányban sikerült a továbbjutást akadályozó nagy követ kivenni.
(John Szilárd, Sikos Zoltán, Szabó Béla, Somogyi Béla, Sikos Szilvia)

Október 3.
Éktelen hasadék: a felső omladékzónában bontással egy kb.I0m hosszú, előre-lefele tartó járatot találtunk.
(John Szilárd, Sikos Zoltán, Szabó Béla)

Október 7.
Éktelen hasadék: a hasadék közepén a talpon egy gyanús nagy követ mozdítottunk félre. A kő mögött egy lefele tartó járat vált láthatóvá. Bejártuk, teljes hossza kb. I5m, kissé omlásveszélyes.
(Zsanda Géza, John Szilárd, Sikos Zoltán)

Október II.
A BBGY-akna és az 52-es csapdája megtekintése, kutatása.
Az edericsi kutatótársak továbbképzése keretében Sikos Zoltán részt vett az új rendszer kutató-feltárásában.

I. Feltáró-kutató munkák a Csodabogyós-barlangban.

Október 22.
Éktelen hasadék: a felső omladékzónában a külszín fele tartó kb. 6m hosszú, szürkés színű, borsókövekben rendkívül gazdag, érintetlen szépségű folyosót találtunk. A folyosó főtéjébe helyenként bojtos gyökérzet nyúlik be. (John Szilárd, Sikos Zoltán)

December 3.
Kutya-ág és az 52-es csapdája esetleges összefüggésének vizsgálata. ("Összekiabálás", kopogtatás.)
A Bosszantóban bontás lefele, szálkő mentén. A hely erősen huzatol.

December 2I.
Járatbővítés a Patakmeder előtti kuszodában, bontás a Vizeldében.

December 28.-30. Téli tábor
-Bontás a Bosszantóban John Szilárd vezetésével.
-Bontás az L-aknában Szín András vezetésével.
-Kígyónyelv Pengés szakaszában továbbjutási kísérlet. A hely szűkössége miatt a kísérlet meghiúsult, további bontás szükséges. (John Szilárd)
-Kárpát József vezetésével fényképdokumentációk készítése az I. számú túraútvonalon.
-Sípálya bevezető, szűk járatának talpszintsüllyesztése.
-Túra a Nyomasztó-termi-ágon keresztül a Liberó-akna tetejéig.
Célja: a helyismerettel nem rendelkező, fiatal, budapesti kutatótársak megismertetése a barlanggal.
-Terepbejárások a Széllik-barlang környékén.
Célja: az M-7-es járatrendszerének felszakadásai helyenként megközelítik a felszínt. Ezeknél a felszakadásoknál kigőzölgéseket kerestünk, eredménytelenül.
(John Szilárd, Sikos Zoltán, Szabó Béla)

2. Feltáró-kutató munkák a Böjt-barlangban.

A tavalyi év végén az időjárás mostoha körülményei miatt abbahagytuk a munkát.Ez év február közepén kezdtük el újra.
Az említett időszakban munkát azért nem tudtunk végezni, mert a barlangból kitermelt anyagot a külszínre kell juttatni, ugyanis a barlang jelenleg helyhiány miatt nem alkalmas depóhely.A külszínre viszont mindig szükség van egy emberre, aki a kijuttatott anyagot elhelyezi.A mindenkori külszínen elhelyezkedő ember ki van téve az időjárás viszontagságainak.
Igy a nagy hidegben és hóban nem itt, hanem a Csodabogyós-barlangban dolgoztunk.
Az anyag kijuttatása egy ovális alakú aknán,kötél és vödör segítségével történik, 8,5m mélységből.Ez elég fárasztó munka.
Az akna felső része nagyon szűk, a vödör is csak lapított állapotban fér ki.Bővítése csak géppel lenne lehetséges.Ettől eddig eltekintettünk, mert a barlang induló 8,5m-es aknája végett nagyon balesetveszélyes, a környékbeli nyaralók pedig csak kb. 200m-re helyezkednek el.Igy indokoltnak tartanánk a barlang lezárását.
Február közepétől, hetente folyamatosan végeztünk bontást a barlangban.A Tavaszi kutatótáborban derült ki, hogy problémák vannak a kutatási engedéllyel.Ezért a nyári hónapokban szüneteltettük a munkát, és csak szeptember elején kezdtük újra, amikor a papírok már rendben voltak.
Innentől kezdve a helyi ifjúsági csoport is bekapcsolódott a munkába.A munkálatok ismét hetente folyamatosan folytak.
A bontást a szálkő mellett főleg csak lefele tudtuk végezni.
A bontásból kikerült anyag kezdetben főleg okkersárga színű agyag és limonit törmelék, néhány beszakadt nagyobb kővel.
Melyek a bontással párhuzamosan kiszállításra kerültek a barlangból.Mára azonban az agyagtörmelék gyakorlatilag kifogyott, helyét nagyon nagy kőtömbök foglalják el, nehéz bontási körülményeket támasztva.
Reményt a továbbjutásra csak a Stanga-nyelő ad, amely huzatol.
Viszont itt vésni kell.
A kitermelt anyagnak a külszínen meddőhányót létesítettünk.
Kőfallal vettük körül az anyagot, a meredek lejtőn való szétszóródásának megakadályozására.Ugyanezen a meredek oldalon lépcsőket vájtunk a feljutás megkönnyítésére.
A barlang jelenlegi hossza: I5m, legmélyebb pontja: IIm.

A BÖJT-BARLANG VÁZLATOS KERESZTMETSZETI RAJZA

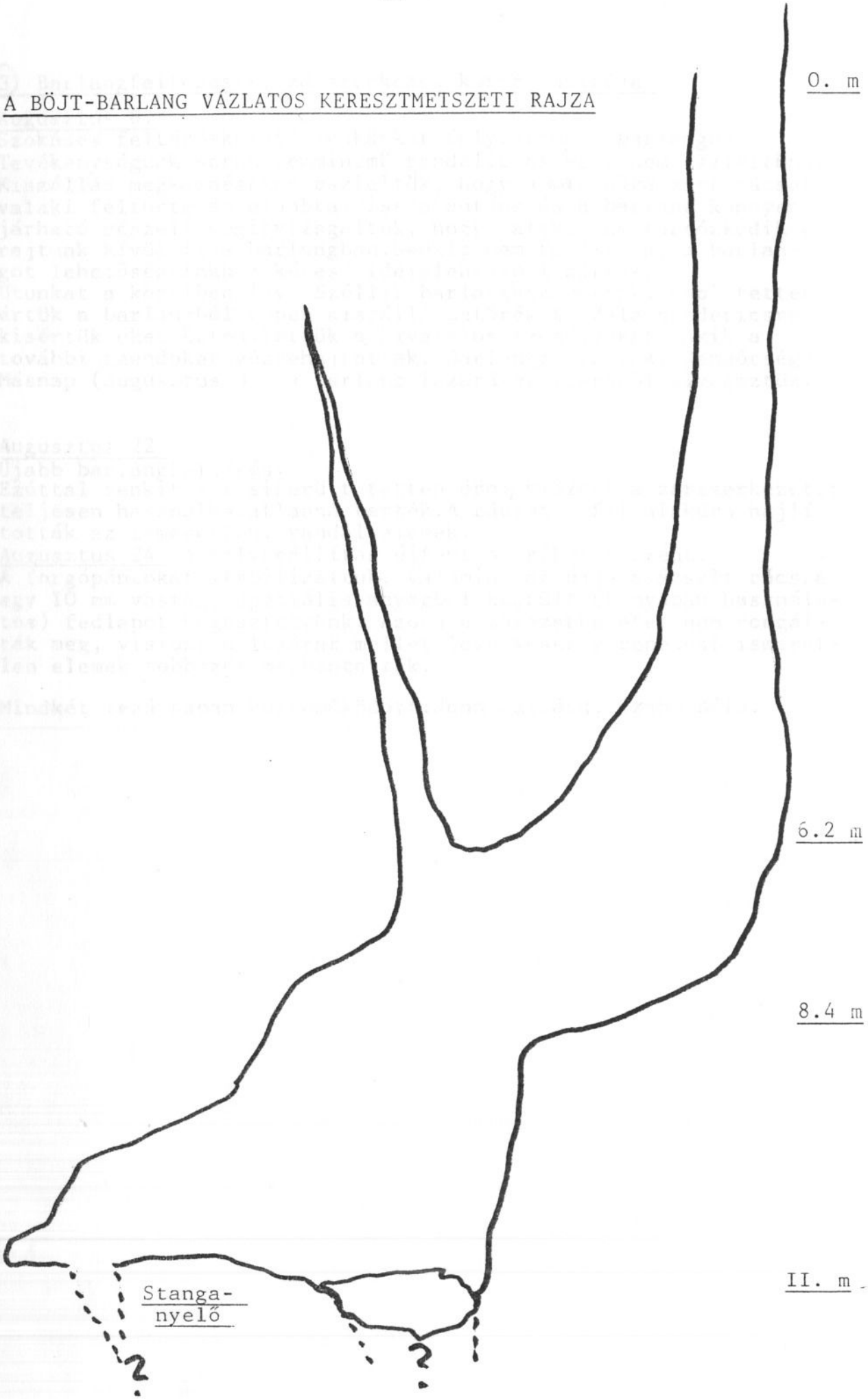

(3) Barlangfeltörések, zárszerkezet korszerüsítése.

Augusztus 8.
Szokásos feltáró-kutató munkánkat folytattuk a barlangban. Tevékenységünk során semminemű rendellenességet nem észleltünk. Kiszállás megkezdésekor észleltük, hogy a magunkra zárt rácsot valaki feltörte és eldobta.Visszamentünk és a barlang könnyen járható részeit végigvizsgáltuk, hogy valaki nem tartózkodik-e rajtunk kívül is a barlangban.Senkit nem találtunk, a barlangot lehetőségeinkhez képest ideiglenesen lezártuk.
Utunkat a közelben levő Széllik-barlanghoz vettük, ahol tetten értük a barlangból éppen kiszálló betörőket. Balatonedericsre kisértük őket.Értesítettük a hivatalos személyeket, akik a további teendőket végrehajtották.(Barlangi vezetők, Rendőrség) Másnap (augusztus 3.) a barlang lezárását önerőből elvégeztük.

Augusztus 22.
Újabb barlangfeltörés:
Ezúttal senkit sem sikerült tetten érni, viszont a zárszerkezetet teljesen használhatatlanná tették.A rácsot kifli alakúra hajlították az ismeretlen, vandál elemek.
Augusztus 24. A helyreállítás újfent önerőből történt.
A forgópántokat stabilizáltuk, valamint az újjávarázsolt rácsra egy IO mm vastag, speciális anyagból készült (bányában használatos) fedlapot hegesztettünk. Azóta a zárszerkezetet nem rongálták meg, viszont a lejárat mellet levő keskeny repedést ismeretlen elemek többször megbontották.

Mindkét lezárásban közreműködött:John Szilárd, Szabó Béla.

4. Állagmegóvás, túrisztikai hasznosítás céljából történő kiépítés.

Június I9.
Szelvénybővítés, talpszintsüllyesztés a Feneketlen-hasadék - Óriás-terem zónában. A kitermelt anyagot az Óriás-terembe juttattuk, ahol a talpszint egyenletlenségeit tüntettük el vele. (John Szilárd, Sikos Zoltán)

Június 28. - Július 7.
A Nyári táborban a Függőkertben a túraútvonalat áthelyeztük egy kevésbé cseppköves zónába.
Az addigi túraútvonalat megszüntettük, a talpszintet visszaállítottuk az "eredeti állapotba". A kitört cseppköveket visszaültettük. A meredek részeken biztonságos lépcsőt készítettünk, mellé pedig köteleket építettünk be. (John Szilárd, Benkovics Barna)
A Fejenállós-terem szűkületét kibővítettük, valamint a Váróterem - Fejenállós-terem - Elosztó közötti zónában a talpon földbe vájt lépcsőket készítettünk a közlekedés megkönnyítésére.

Október I4.-I5.
Az Óriás-teremből a Szív-terembe vezető agyaglejtőn biztonságos lépcsőket alakítottunk ki. Sikerült a Szív-teremből a Lián-terembe való átbontást végrehajtani: a neve BÉKÁZÓ lett. (Szabó BÉla, Szabó KÁroly, Sikos ZOltán)
Az átbontással megkönnyítettük és biztonságossá tettük az új feltárásokba való lejutást. (52-es csapdája)
Mindemellett kialakult a körjárat a barlangi túráztatáshoz.

November I6.
Kutatóház tetőszerkezetének szigetelése. Sípálya ill. Vetődésesterem meredek lejtőjén lépések kialakítása.

November 30.
Sípálya felé vezető járatban egy új, kényelmesebb átjáró kiépítése, mely tágasabb és az addigi 90-fokos törés helyett, jelenleg kb. I30-fokos törésszögű lett.
Az Óriás-terem Meseországi lejárójának mélyítése, vaslétra elhelyezése. A Meseországban, a túraútvonalon embermagasságú járóosztály kiépítése talpszintsüllyesztéssel, a cseppkövek védelme érdekében. Ez a járóosztályt a mellette elhelyeszkdő omladéklejtőtől egy kőfallal választottuk el.

December I4.
Túraútvonal további kiépítése a Meseországban.

5. Terepbejárások.

Január 6.
A Téli táborban, a becei Meleg-oldalban talált kigőzölgést bontottuk meg. A 20 cm vastag hóban egyértelműen látszódott a kigőzölés nyoma. Néhány órás munka után nyilvánvalóvá vált egy elhagyott rókavár léte.Ekkor a munkát befejeztük. Későbbi terepbejárások során ismét megfigyelhető volt a kigőzölés, ezért a későbbiekben újabb bontásokat tervezünk. (John Szilárd, Sikos Zoltán)

Február 5.
Sipos-torok és Miklós-barlang környékének bejárása.A barlangtól Északra 300 m-re barlangindikációkat találtunk.(John Szilárd, Sikos Zoltán)

Március 8.
A Böjt-barlang fölött találtunk egy ÉK-DNY-i irányú tektonikus repedést.Szélessége 20 cm, hossza néhány méter.(John Szilárd, Sikos Zoltán)

Április 5.
Becei Szobakő-barlang környékének bejárása, néhány barlangindikáció felfedezése.(Sikos Zoltán, Héjja Attila)

Április 7.
A Böjt-barlang dokumentálásához szükséges adatok felmérése, valamint a Becei oldal bejárása, a téli táborban talált barlangindikációk megtekintése.(Kárpát József, John Szilárd)

Október I8.
A Keserűberekben két balangindikáció vizsgálata.Az egyik egy tektonikus repedés, a másik egy víznyelő, amit elöttünk már valaki próbált megbontani.(John Szilárd, Sikos Zoltán, Szabó Béla)

December 30.
Kigőzölgések keresése a Széllik-barlang környékén.(John Szilárd, Sikos Zoltán, Szabó Béla)

6. Csoprtélet.

Január I7.-23.
A balatonedericsi tagtársak táborozása Budapesten, ismerkedés a fővárosi és környékbeli barlangokkal.
Megtekintésre került barlangok: -Szemlő-hegyi-barlang (Köszönet Kiss Jenő túravezetőnknek)
-Pálvölgyi-barlang
-Solymári Ördöglyuk-barlang
-Ferenc-hegyi-barlang (Köszönet Kárpát József túravezetőnknek)
-Ürömi Amfiteátrum-barlang (Köszönet Zsanda Géza túravezetőnknek)

Január 27.
A jó kapcsolatkialakítás eredményeképpen túrázhattunk a környék más jelentős barlangjaiban.
Cserszegtomaji-Kútbarlang (Labirint Csoport)
Tapolcai Tavasbarlang (Plecotus Csoport)

Február I8.
Újabb túra a Tapolcai Tavasbarlangban. A túra érdekessége, hogy a víz folyamatos emelkedése következtében az út jelentős részét úszva,nyakig érő vízben tettük meg.

Február 24.
Terepbejárás során összebarátkoztunk a szintén itt túrázó budapesti PIZOLIT Barlangkutató Csoport tagjaival.

Március I2.
A Plecotus Csoport kezelésében levő Vaddisznós-barlang megtekintése, Varga Miklós vezetésével.

Április 27.-28.29.
Budapesti tagtársaink meghívására látogatást tettünk a Mátyáshegyi-barlangban, a Csillaghegyi kőfejtőben.
(John Szilárd, Sikos Zoltán, Sikos Szilvia)

Október II.-I2.
Sikos Zoltán és John Szilárd vezetésével az alakuló balatonedericsi Ifjúsági Csoport megtekintette a Csodabogyós- barlangot és a tábort.

November 9.
Részvétel az MKBT Országos Szakmai Napok rendezvényein.Kapcsolatfelvétel más barlangkutató egyesületekkel.

6. Csoportélet.

November 22.-24.
Az Alba Regia Barlangkutató Csoport meghívására látogatást tettünk Csőszpusztán, ahol megtekintettük az Alba Regia barlangot, és a Csengő-zsombolyt.

December 7.
A Plecotus Csoport meghívására a Tapolcai Kórház-barlangban túráztunk.

7. Túráztatás a Csodabogyós-barlangban.

Július I3.-I4. Barlangi nyílt napok
Dr. Nagy Endre halálának évfordulójára rendezett emléknap rendezvényeihez kapcsolódva nyílt napokat tartottunk a barlangban. Előző nap délután a barlanghoz vezető ösvényen tájékoztató táblákat helyeztünk el.Az előzetes beharangozás eredményeképpen több csoport vállalkozókedvű túristát kalauzoltunk a föld mélyére.Túránk az Óriás-terem - Függőkert útvonalon folyt, ahol a későbbi kiépítést tervezzük.
A túristák élményekben gazdagon, megelégedve távoztak;számunkra pedig ez egy jó próbaüzem volt a barlang túrisztikai hasznosításának felmérésére.
(Túravezetők:Zsanda Géza, John Szilárd, Szabó Béla, Benkovics Barna, Molnár Györgyi, Szlanka György)

Augusztus 22.
A Nyíregyházi Pedagógus Természetbarát Egyesület "Denevér" Barlangjáró Csoport kalauzolása.
(Túravezetők:John Szilárd, Szabó Béla)

Október I2.
A Szegedi JATE Barlangkutatóinak kalauzolása.
(Túravezető:John Szilárd)

Október I3.
A volt Baradla Csoport tagjainak túráztatása.
(Túravezetők:Zsanda Géza, John Szilárd)

November IO.
MKBT Szakmai Napok keretében túravezetés a barlangban.
Résztvevő csoportok: -ALBA REGIA -Tés
-PRO NATURA -Pécs
-JATE -Szeged
-MAFC -Budapest
(Túravezetők:John Szilárd, Szabó Béla,Zsanda Géza, Benkovics Barna, Molnár Györgyi, Somogyi Béla)

December I4.
A PROGRONAUTA Barlangkutató Csoport túráztatása a barlangban.
A túra célja: felkészülés az alapfokú barlangász vizsgára, a budapesti barlangviszonyoktól eltérő helyzetek gyakorlása.
Túrarészek:-52-es csapdája: kötéltechnika gyakorlása. (Zsanda Géza)
-Mariana-árok - Katedrális - Döbbenet-szakadék: kötéltechnika, ill. traverzálás gyakorlása.
A túra során Újhelyi Ildikót balest érte a Döbbenet-szakadékában. A balesetet követően, a Mentőszolgálat megérkezéséig aktívan vettünk részt a következő teendők megoldásában:
-Mentőszolgálat értesítése.
-A sérült részére meleg, száraz ruha, hálózsák, meleg tea, kalóriadús étel, gyógyszer biztosítása.
-Mentési útvonal kiépítése. (Bontások, bővítések a szűk helyeken, kötélpálya kiépítése.)
-A sérült felszínre szállítása után a barlangban maradt szemét összegyüjtése, felszínre szállítása, biztosító felszerelések kiszerelése.

8. Televíziós felvételek készítése.

Február IO.
A Bódis Kft. készített felvételt a Balaton Magazin műsorába.
A felvétel regénybeillően sikerült.
Este 6 órakor indultunk a barlangba. Az út megtételéhez a megszokott 30 perc helyett másfél órára volt szükség. A TV-sek nagyon kimerültek és ez rányomta a bélyegét a filmfelvétel teljes menetére.
A 7 főből túránk végcélját jelentő Függőkertig csak egy fő, a segédoperatőr jutott el.Az Acheron jelenlevő tagjai aktívan vették ki részüket a munkából.(Riporter:John Szilárd,fővilágosító pedig Zsanda Géza volt.)
Az erdőben a visszaút sem volt leányálom.A hőmérséklet -IO C-fok, közel IOO km/h szél fújt, a hó pedig derékig ért.Hajnali 3 órakor értünk haza!!!

Április 5.
A Szombathelyi Körzeti Stúdió felvétele a barlangban.

9. Környezetvédelmi tevékenység.

A balatonedericsi tagtársak a barlangokhoz vezető utakat, ösvényeket, valamint a barlangok közvetlen környezetét folyamatosan tisztítják, takarítják.Ez év őszétől a helyi általános iskolásokból ifjúsági csoportot szerveztünk.
Az iskola Dr. Nagy Endre a híres Afrikakutató-és vadász nevét viseli.
Az iskolában is mindinkább előtérbe kerül a környezetvédelmi oktatás.
Az iskola igazgatójával nagyon jó munkakapcsolatot alakítottunk ki.Ennek megnyilvánulásaként Október 24.-én a faluban szervezett szemétgyűjtési akció keretében a barlangász csoport is részt vett a munkában.
A leendő BALATONI NEMZETI PARKba tartozó, fokozottan védett (I. zóna) erdő alsó részéből, illetve a Böjt-barlang közvetlen környezetéből több pótkocsira való szemetet gyűjtöttünk össze.
Különböző módszerekkel eredményes hatást értünk el a környék szemetelő nyaralótulajdonosaival szemben.
Az iskolaigazgatóval közösen pályázatot adtunk be egy környezetvédelmi alapítványhoz.A pályázatban szerepelt erdei tornapálya, erdei iskola, erdei pihenő létesítése, a természetvédelmi értékek figyelembe vétele mellett.
Mindezeket szem elött tartva szeretnénk szoros munkakapcsolatot kialakítani a környék környezetvédelmi hatóságaival.

Solymán Ördög-lyuk (részlet) I.

M = 1 : 200

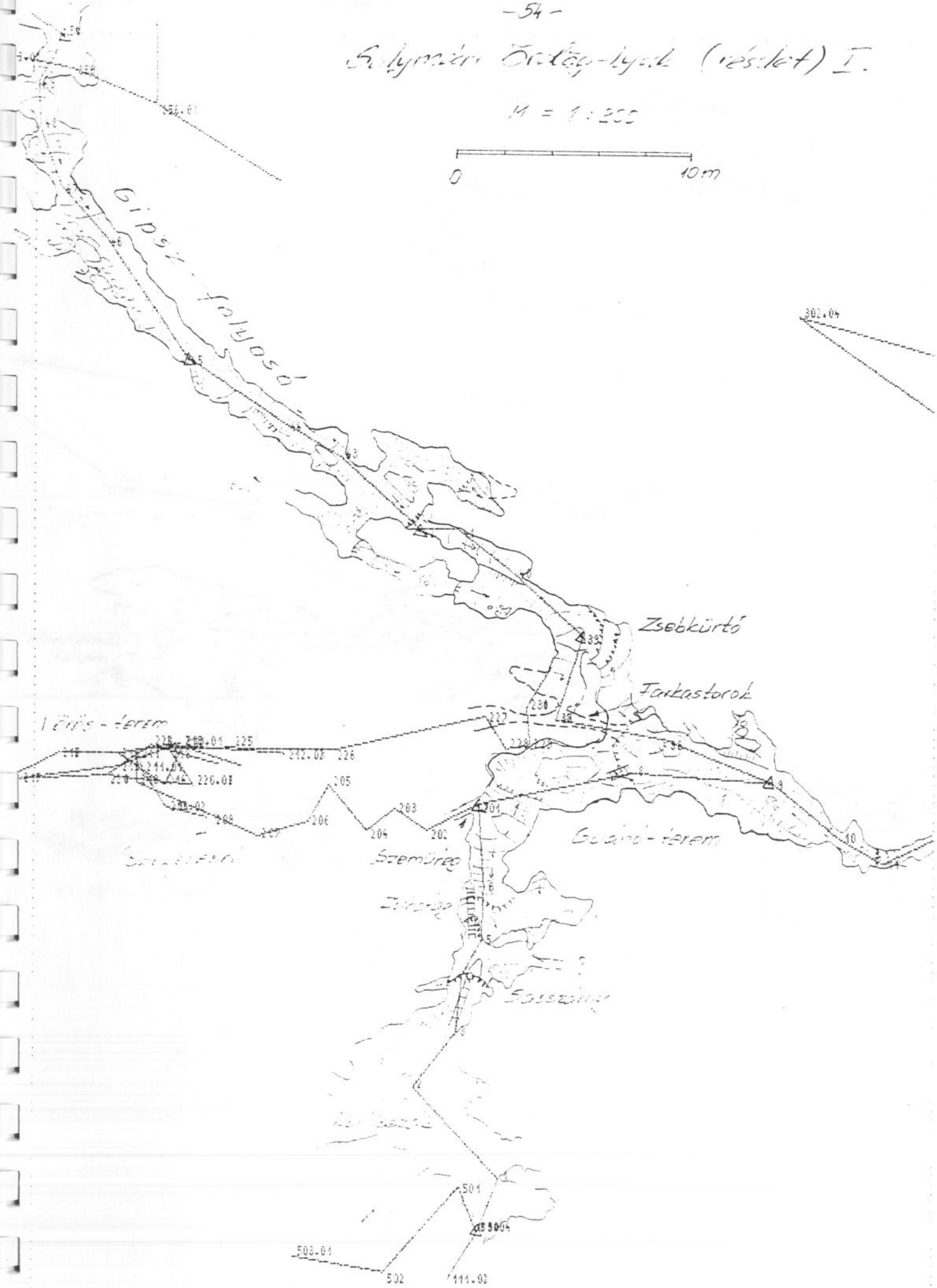

2. rajz

Acheron 96. máj. 11-12.

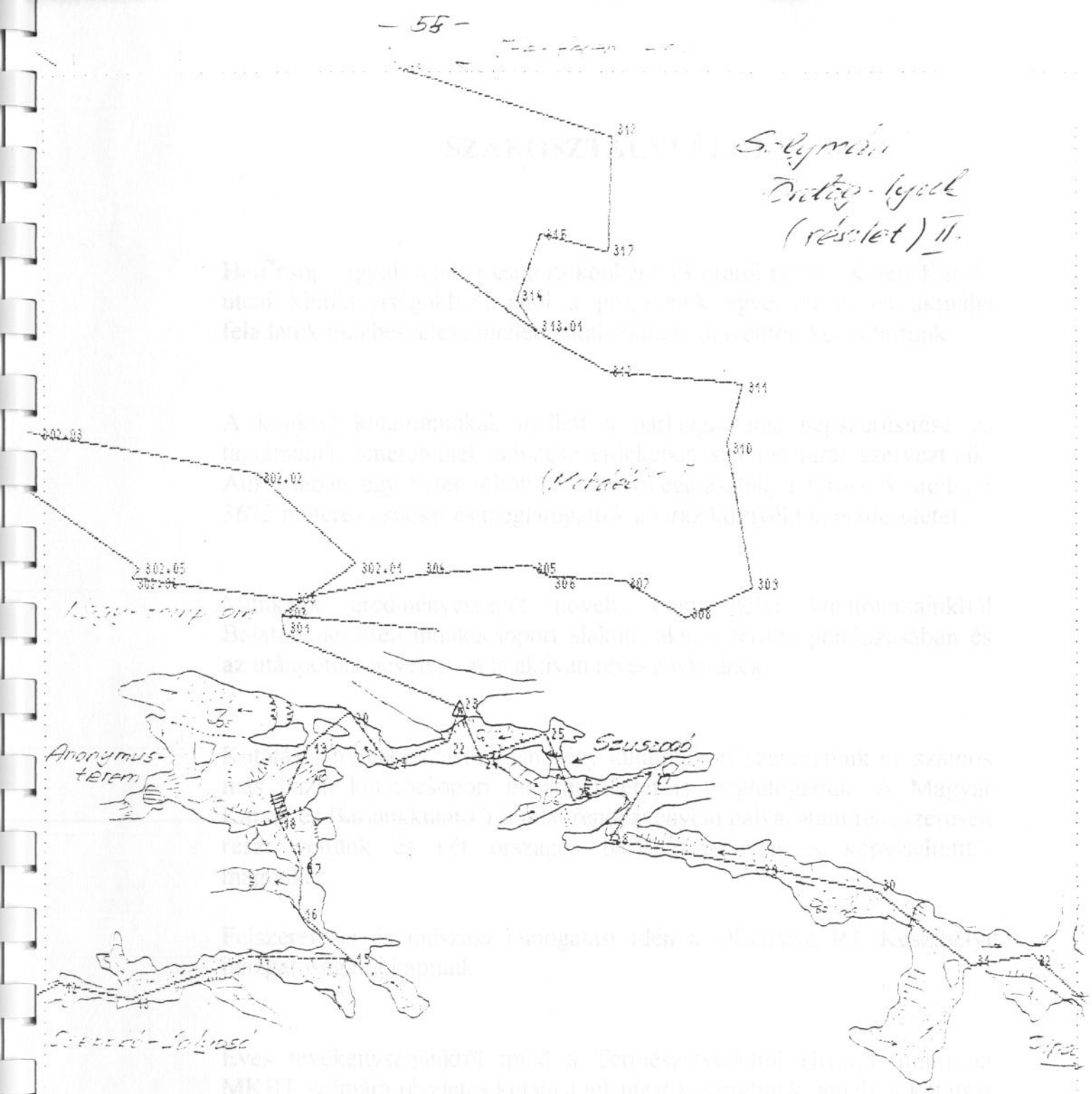
Solymán
Ördög-lyuk
(részlet) II.
Anonymus-
terem
Szuszogó

SZAKOSZTÁLYI ÉLET

Heti csoportgyűléseinket csütörtökönként 18 órától tartjuk Keleti Károly utcai klubhelyiségükben, ahol a programok egyeztetése, és aktuális feladatok megbeszélése mellett alkalmanként diavetítéseket is tartunk.

A konkrét kutatómunkák mellett a barlangkutatás népszerűsítése és tagtársaink ismereteinek bővítése érdekében számos túrát szerveztünk. Ausztriában egy hetet töltöttünk ahol megmásztuk a Gross Venediger 3672 méteres csúcsát és meglátogattuk a Graz környéki karsztterületet.

Munkánk eredményességét növeli, hogy helyi kutatótársainkból Balatonedericsen munkacsoport alakult, akik a terület gondozásában és az utánpótlás-nevelésben is aktívan tevékenykednek.

Kutatási területeinken az idén négy kutatótábort szerveztünk és számos más hazai kutatócsoport munkaterületét is meglátogattuk. A Magyar Karszt és Barlangkutató Társulat rendezvényein pályázatain rendszeresen részt vettünk és két országos barlangversenyen is képviseltettük magunkat.

Felszerelései és műszaki támogatást idén a DÉDÁSZ RT Keszthelyi igazgatóságától kaptunk.

Éves tevékenységünkről mind a Természetvédelmi Hivatal, mind az MKBT számára részletes kutatási jelentést készítettünk, amely a kutatási eredményeinkkel alaposabban megismerkedni kívánók rendelkezésére áll.

Kárpát József

Az Acheron Barlangkutató Szakosztály

Barlangkutató csoportunk 1982 óta működik, a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat szervezeteként, átlagosan 20-25 fővel.
Elsősorban barlangok feltáró kutatásával foglalkozunk, hiszen - mint munkánk eredményei is igazolják - hazánkban még számos, eddig ismeretlen barlang, barlangszakasz felfedezésére van lehetőség. A konkrét kutatómunkát a barlangok térképezése, tudományos vizsgálata, ill. dokumentációk, publikációk készítése egészíti ki.
A barlangkutatás népszerűsítése, valamint csoporttársaink ismereteinek bővítése érdekében túrákat is szervezünk hazai és külföldi barlangokba, hegységekbe, amelyek a társaság összekovácsolódását is szolgálják.
Tevékenységünket szabadidőnkben végezzük, alapvető költségeinket (felszerelés, utazás) pályázatok díjaiból és esetleg megbízásos munkákból próbáljuk fedezni.
Csoportgyűléseinket csütörtökönként, 18^{00} órától a II. kerület Keleti Károly u. 15. sz. alatt rendelkezésünkre bocsátott irodahelyiségben tartjuk. Itt egyeztetjük a programokat, tájékoztatjuk egymást az elmúlt hétvégi eseményekről és a megbeszéléseket követően gyakran diavetítéseket is tartunk. Házi tanfolyamok keretében itt történik új tagjaink elméleti kiképzése is.

Tevékenységünk és kutatásaink jelentősebb eredményeit (a teljesség igénye nélkül) röviden az alábbiakban foglalhatjuk össze:

Új barlangok, barlangszakaszok felfedezése

A balatonedericsi **Csodabogyós-barlangot** 1990 őszén fedeztük fel. Azóta 3700m-nyi hosszúságban feltárt járatrendszere a Dunántúl egyik legnagyobb és cseppkőképződményekben leggazdagabb barlangjává lépett elő. Ígéretes továbbkutatását kiemelt feladataink közé soroljuk.

Budapesten a **Mátyás-hegyi-barlangban** sokéves kitartó munkával 700m-nyi új járatot fedeztünk fel, amelynek eredményeként a barlang hossza elérte a 4900 métert.

A Keszthely melletti Cserszegtomaj község temetőjében kútásás közben 50 méter mélyen megnyílt **Kútbarlangban** 10 éves kutatómunka árán 1500m-nyi új járatot tártunk fel, amely kialakulását és ásványikitöltését tekintve geológiai kuriózumnak számít.

Szintén Cserszegtomajon, egy magánház kútjából jutottunk be az **Acheron-kútbarlang** 200m-es folyosójába, amelynek igazi különlegességét az üregeket díszítő vasércből (!) képződött cseppkövek jelentik.

Ürömön egy felhagyott mészkőbánya hasadékán át fedeztük fel a 70m mély, 200m hosszú **Amfiteátrum-barlangot**, ahol korallszerű kristályképződmények között egy, a karsztvízszinten levő tóig jutottunk. A végponton egy szűkületen át egy újabb tavas terem látható, a munka ennek elérésére jelenleg is folyik.

Kevésbé látványos eredményeket hozó, de nagy energiát igénylő munkákat végeztünk, ill. végzünk az É-i Bakony (Zirc, Bakonybél) víznyelőinek bontásával, a Pilis-hegységben és az Aggteleki karsztvidéken is.

Térképezés és barlangdokumentációs munkáink

Mind az általunk felfedezett, mind pedig ezidáig feldolgozatlan barlangok térképezésére, dokumentatív feldolgozására nagy energiát fordítunk.
Működésünk során több száz barlang térképét készítettük el, amelyek közül néhány több kilométert is meghaladó hosszúságú. E munkák eredményeként számos önálló kiadvány is született (pl. a Magyarország barlangtérképei c. térképsorozat).
Dokumentációs munkánk kapcsán filmet készítettünk a balatonedericsi Csodabogyós-barlangról és a budai Mátyás-hegyi-barlangról, fotóanyagunk válogatását pedig többek között az 1989-ben megjelent Színes barlangvilág c. könyv tartalmazza.

Tudományos vizsgálatokkal elsősorban barlangklimatológiai, geológiai témakörben foglalkozunk, főleg a kutatási területeinken.
Sokéves adatsorral rendelkezünk a budai nagybarlangok klímavizsgálata terén, ami a Szemlő-hegyi-barlang légúti betegek számára kialakított terápiás hasznosításának megtervezéséhez is alapanyagot szolgáltatott.
A közelmúltban készítettünk tanulmányt Üröm község karsztvízrendszerének minőségi védelme érdekében, feltárva az ivóvízbázist is érintő szennyezőforrásokat.
Jó munkakapcsolatban vagyunk az Országos Természetvédelmi Hivatal, annak Barlangtani Intézetével és a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulattal.
A barlangkutató csoportok közül elsősorban a cserszegtomaji Labirint, a Rózsadombi Kinizsi és a Salgótarjáni Hegymászó és Barlangkutató Klubbal működünk legtöbbet együtt.

Munkánkról és kutatási eredményeinkről minden évben részletes beszámoló jelentés, házi kivitelű "évkönyv" készül, amit a szakmai felügyeleti szervek részére is hivatalból megküldünk, valamint a tevékenységünkkel megismerkedni szándékozók számára is rendelkezésre áll.

Kárpát József

Túra a Grossvenedigerre

Július 26. Reggel hét óra, verőfényes napsütés, Batthyány tér.
Egy kis társaság vidáman pakolja be cuccait kombi Astrába. Szembetűnő, hogy hatalmas zsákjaikon síbotok és jégcsákányok lógnak. Ahelyett, hoggy strandpapucsban és törülközővel a Palatínusra igyekeznének, órmótlan túrabakancsban nyújtogatják a nyakukat. Valószínű, hogy valakire még várnak, bár a maximális a létszám (5 fő) már megvan. Kárpát József, a túravezető, egyre csak szentségel, míg Kovács Zsuzsi a motort melegíti, Mucsi Zoli a legújabb könyvét bújja. Makács Gábor és jómagam pedig az aggódó ősöket nyugtatjuk. Nemhiába, ez az első magashegyi túrám. Egy idő után úgy döntünk, hogy indulunk, akkor is, ha az az átkozott kötél nem jön. De alig kerüljük meg a Batthyány teret, óriási szitkozódás következik. Aztán fék, futás, kötél felvesz és irány az Alpok.

Este hat körül vidáman szálltunk ki a kocsiból és öltöztünk át a túrához. A parkoló kb. 1000 méter magasan volt a tengerszinthez képest. Sietnünk kellett mert fedett helyen szerettünk volna aludni. Mucsi Zolival én mentem elől, a többiek egy kicsivel utánunk, általában előre megbeszélt helyeken bevártuk őket. Úgy fél tizenegykor elértük úti célunkat, ami egy liftház képében mosolygott ránk. Mint később kiderült ide a kényelmes osztrák turista hegyi taxival jár, de ez a kis séta 940 méter szintkülönbséggel olyan jó hangulatot csinált, hogy fél percen belül mindenki húzta a lóbőrt. Másnap hajnali négykor megérkeztek a hegyi taxik a kényelmes turistákkal. Ha már így felébresztettek minket egy jó másfél óra múlva el is indultunk az Obersulzbach mentén. Ekkor láttam csak meg (előző este sötét volt), hogy milyen szép völgy ez. Az egészet az előbb említett patak szeli ketté. Mindkét partján lankásan indulnak a hegyoldalak, majd egyre meredekebbé válnak és végül hatalmas sziklák koronázzák őket. A látóhatárt a Gross Geiger piramis alakú csúcsa zárja le.

Először nagyon sajnáltam, hogy kimentünk a völgy aljából és az egyik hegyoldalon indultunk el egy keskeny, lépcsőszerű ösvényen. Aztán egyre jobban tetszett a köveken való ugrálás (mert a füves legelőnek itt már se híre, se hamva nem volt), a vízeséseken és sebes folyású csermelyeken való átgázolás. Dél körül jutottunk fel egy turista házhoz, a Kürsinger Hüttéhez. (Hütte = kunyhó, de ez akkora volt, hogy bármelyik magyar kisvárosi szálloda megirigyelhette volna.) Itt megebédeltünk, majd néhány száz méterrel feljebb egy kis patak mentén tábort vertünk. Miután ezt a problémás feladatot befejeztük (itt is tiszta kő minden), elindultunk a Keeskogel (3291m) felé. Ide már csak hárman mentünk, mert Kovács

Zsuzsi rosszul érezte magát és Kárpát Jóska úgy gondolta, hogy jobb, ha vele marad.

Az utunk egy csipkézett hegygerinc, keskeny és meredek ösvényén vezetett. Fönt már csípős hideg volt, de azért ha remegő kézzel is, de beírtuk magunkat a „Könyvbe".

Visszafele egyre gyorsabban szürkült, így nagyon kellett sietnünk. A tábort zseblámpa villogással és pijjogással sikerült megtalálnunk. Ezen az éjszakán sem aludtunk túl sokat, mert a következő délutánra zivatart jósoltak.

Így hajnali négykor már el kellett indulnunk. Utoljára a gleccser alján (kb. 2800m) vártuk be a többieket. Itt megegyeztünk, hogy hárman előre megyünk (Molnár Gábor csatlakozott hozzánk), mert Zsuzsi állapota nem sokat javult.

Később kiderült, hogy ez volt a legjobb megoldás, mert egy óra gyaloglás után visszafordultak.

A gleccseren három órás gyaloglás után egy meredek szakasz következett, végül pedig egy széles hegyháton tapostuk a havat. A felső 200 méter természetesen teljesen ködös volt így egymás is alig láttuk. De amikor délben felértünk a csúcsra ez gyorsan eloszlott. A kilátás gyönyörű a Grossvenedigerről (3672m), nagyon messzire el lehet látni. Nagy sajnálatunkra „Könyv" az nem volt, de a panoráma mindent kárpótolt. Megírtuk a képeslapokat, amiket megígértünk és jókat röhögtünk az osztrákokon, akik úgy ölelgették egymást, mint valami nagyszabású expedíció után. Indulnánk vissza, de akkor vettük észre, hogy egy ikercsúcs egyikén vagyunk és, hogy le tudjunk menni egy egy méter széles hópárkányon kell visszamenni, amelyet mindkét oldalról száz méter mélység szegélyez. Idefelé nem is láttuk, mert köd volt, de vissza ... majdnem négykézláb mentem. (Már értem minek örültek annyira a fritzek.)

Miután leküzdöttük a nehézségeinket, visszafelé a gleccser alján elkapott minket az első zápor. Futottunk vissza a sátrakhoz, gyorsan összecsomagoltunk. A Hütténél ismét megebédeltünk, megszáradtunk és mentünk tovább a liftházhoz. A többiek itt vártak meg minket.

A következő nap reggelén lementünk a kocsihoz és elindultunk egy tengerszemhez. Miután a kocsit leállítottuk és sétáltunk egy kicsit, aztán egy órás gyaloglás után elértük célunkat, a hegyek közé ékelődött

kristálytiszta tavacskák egyikét. Napoztunk és élveztük a táj szépségeit, de nem sokkal később ettől is meg kellett válnunk, mert visszafordultunk.

Este egy kis hegyi út mellett táboroztunk az erdőben. Az utolsó napon a változatosság kedvéért négykor keltünk, mert meg akartuk nézni a Lurgrote nevű barlangot, ami 200km messze volt. Úgy három óra autózás után, már ott is voltunk. Ez a barlang tulajdonképpen egy hatalmas száj, úgy issza a hegyi patakok vizét, hogy öröm nézni. Egyébként ki van építve és óriási reflektorokkal felszerelve, de azért a biztonság kedvéért magunkkal vittük zseblámpáinkat is. De, hogy a riasztó miért szólt azt a mai napig sem értem.

A barlang és a „lébenszmittelgeseft" túra után elindultunk hazafelé. Délután öt óra, Batthyányi tér, borongós idő, szürkés parlament, ennek ellenére egy jókedvű társaság fáradtan szedelőzködik...

Szlamka György

Távolkeleti kalandozás

Ferivel újra indultunk a nyáron, de Mucsi Zoli az idén nem jött. Ő inkább sátras lagziba ment zabálni. Mint utóbb kiderült volt benne valami. A szülők a Nyugatinál búcsúztattak kettőnket és már repített is a busz Isztambul felé. Igaz a román-bolgár határon a kb. 4 és 1/2 órás várakozás picit hosszúra nyúlt, de az első "akadályt" jól vettük és megérkeztünk Isztambulba. Megnéztük a várost, voltunk múzeumban és a Boszporusznál is. Elég lesz már a városnézésből - mondtuk. Busszal indultunk tovább első célunk felé, a Tuz tóhoz. Itt mindenféle sókristályokat szerettünk volna látni a tóban. Sikerült is megtalálnunk Törökország legnagyobb sólepárlóját a Sherelte-Kochisar nevű kisváros határában. Itt legalább volt mit nézni! Aztán átmentünk az Ihlara-völgybe ahol sziklakápolnákat, templomokat és az itt élő keresztények lakásait néztük meg. Ők i.sz. VI. sz-ban éltek itt keresztényként, ami akkoriban nem volt csekély teljesítmény errefelé. Megnéztük még a földalatti városukat Derinkapunál, majd a Gözemei-völgy vulkáni tufából kialakult kúpjaiba vájt lakásaikat. Ennyi kultúrától kezdtük túl műveltnek érezni magunkat, így gyorsan tovább álltunk KI TUDJA MILYEN városa felé. VALAHOL léptünk át a határon és máris Iránban voltunk. Az első tíz nap Törökországban kellemesen telt, csak így tovább-gondoltuk.

Innen látszott az Ararát. Szép hegy, csak az a baj, hogy aki felakar rá menni azt helyből lelövik. Azért megnézni szabad és érdemes is: nagyon szép hókupac.

A perzsák nagyon kedves, értelmes, vendégszerető emberek, csak kár, hogy ezt nálunk nem mindenki tudja. A határátlépésnél Feri aggódott egy kicsit, de én megnyugtattam: "Errefelé a szőkékhez nagyon kedvesek." Tévedtem - de erről később. Teheránban kb. 4 órát töltöttünk. Mindenkitől azt hallottuk, hogy ez egy ronda nagyváros. Itt találkoztunk az első gárdistákkal és Komejhán plakátokkal. Innen Esfahanba mentünk. Ez egy gyönyörű, épen megmaradt muszlin város, rengeteg mecsettel és parkkal. Itt két napot flangáltunk. Ittuk a Pi-Pi Zam-Zam-ot, a helyi üdítőt és jófajta fagyit ettünk. Itt még a kaja is jó volt. Mégis továbbmentünk Shirázba. A várostól kb. 20 km-re áll a Persepolis nevű romváros, ami a Perzsa birodalom fővárosa volt. Dargus is itt tengette szűkös napjait, ez látszott is a palota megmaradt romjain.

Erre az újabb dózis kultúrára már nem tudtunk mit lépni. De legalább megismerkedtünk Péterrel és Zdanyekkel, két cseh sráccal. Így fej-fej

mellett indultunk Pakisztán felé. Mint már korábban említettem erre a szőkékhez nagyon kedvesek az emberek, de a hosszú hajúakhoz még inkább. Pláne Pakisztánban és pláne a fiúkhoz. Soha ennyi udvarló nem ostromolt mint itt és soha még ekkora köcsögöt nem akartak belőlem csinálni, mint ebben a kb. 5 hétben. Ez az alap felállás elég kis pikáns helyzeteket teremtett, de ezek leírását a ... című könyvemben részletesen taglalom.

Az iráni-pakisztáni határ inkább emlékeztetett sötét szabolcsi putrira, mint határátlépő helyre. Itt Ferivel már kölcsönösen nyugtatgattuk egymást az "Ezek nem olyanok" szlogennel, amit még idehaza a követség kertjében sikerült elejtenie Ferinek. Végre Pakisztánban vagyunk! Repesztünk fel északra a Karakorum felé. Itt szerettünk volna kirándulni és néhány 8000 m-es csúcsot megnézni, egyenlőre csak alulról. De addig még hosszú volt az "út", ami itt már csak egy kocsinyom a sivatagban. A 12 órás úton buszunk 24 órát késett. Okai: 6 defekt, 1 buszcsere, 3 lerobbanás, 1 sztrájk. Megérkeztünk Quettába. Vonattal mentünk tovább. Ez még rosszabb, igaz, hogy a legigénytelenebb osztályon utaztunk. Shiroctól nyomjuk non-stop. Végre 6 nap elteltével dögfáradtan megérkeztünk Lahorába. Itt Feri unszolására két napot töltünk városnézéssel. Átmegyünk Iszlamabádba és irány Gilgit és a Karakorum. A busz két napig megy velünk. Fokozatosan jutunk át a szelíd lankákon, közepes hegyeken, míg másnap hajnalban a távolban feltűnik a Nanga Parbat 8126 m magas csúcsa. Egyik célunk ennek alaptáborába való feljutás. A baj csak az, hogy ez számunkra nagyon drága túra lenne. Itt már mindent a gazdag nyugati turistákra szabnak. Alapos térkép nézegetés után kinézzük új célpontunkat a Rakophosi masszívumot. Minden szempontból előnyösebb. Közvetlenül a Karakorum High Way mellett indul a túra, így olcsón megközelíthető, négy nap alatt megjárható, így marad még időnk átmenni a K2-höz is. Fantasztikus látvány nyílik a 4000 m magasan fekvő alaptáborból. A fejünk fölött még majdnem 4000 m van belőle (7790 m magas). A Minapin gleccserre is rámerészkedünk amúgy mezítláb, de le is tépünk róla pár óra múlva miután mordult néhányat.

Vissza Gilgitbe és irány Gharda. Szeretnénk megnézni a K2-t , de ez rengeteg pénzbe és sok spec. vízumba kerülne (Sima túra az alaptáborig kb. 3000-5000 USD). Így egy olyan nyereg mellett döntünk, ahonnan a helyi vezetők elmondása szerint már látszanak a hegyeink. Persze nincs szerencsénk 6000 m-re beálltak a felhők így "csak" eddig látjuk a tájat, bár ez is éppen elég. Ez a túra 3 naposra sikerült (visszafelé egy kicsit belehúztunk).

Néhány szó a kajáról. Eleinte még csak rossz volt, később ehetetlenné vált. Smackken és lekváros kekszen éltünk a túrák alatt. A városokban itt még

néhol lehetett néhány húscafatra szert tenni. Indiában és Nepálban már ez sem volt. Ill. lett volna, csak drágán. Mi meg úgy nem nagyon szeretjük.

Pakisztánban egyszer, Indiában kétszer vonatoztunk. Az út nagyobbik részét busszal tettük meg. Törökországban és Iránban kitűnő utakon, jó Mercedes buszokkal utaztunk. Pakisztántól kezdve mind az utak, mind a buszok minősége nagyon megromlott. Ebben az országban két osztály létezik a Luxary és az Ordenary. Indiában a kínálat újabb osztállyal bővült. Ez a sokat sejtető Extra Ordenary volt. Mi természetesen mindig a legolcsóbb járatokat vettük igénybe

Sajnos itt fenn északon nincs határátkelő hely Indiába, Kasmír államba. A hinduk és a muzulmánok időnként háborúznak és nem kedvelik egymást. Ezért nekünk egy kb. 2000-3000 km-es vargabetűt kellett tennünk (Útálom a háborút, pláne vallási alapon). Vissza Islamabadba, innen Lahorba és át Indiába, Amritsarba. Megnéztük a Shilek aranytemplomát és elhatároztuk, hogy Delhiben mi is templomban alszunk. Ez lehetséges, zarándokoknak 3 éjszakára. Itt találkoztunk 4 magyar fiatallal. Másnap átmentünk Feri maharadzsa barátjához, Fullundarba. Náluk laktunk egy napig. Ők helybeliek és nagyon kedvesek voltak. Végre elindultunk újra a Himalájába, Ladakh hegységbe, Shrinagar városába. Innen is kirándultunk egy pár napot, de ekkor már nagyon gyengék voltunk a nem kielégítő táplálkozás miatt. Gyönyörű helyeken sétáltunk. A fák itt kb. 2-3 m-es átmérőjűek és 40-50 m magasak voltak. Volt szamóca is de csak keveset mertünk enni belőle. Shrinagarból Leh városába mentünk tovább. Ez az út hatalmas hegyek között kanyarog, 4000-5000 m-es magasságban. Ezt a részt nevezik Kis-Tibetnek. A Kínából elüldözött buddhista szerzetesek itt találtak menedéket, itt él Dharamsalában a dalai láma is. Ez a város a tibeti buddhizmus jelenlegi szellemi központja és ez így is marad amíg Kína el nem ismeri a vallásszabadságot. Lehben megnéztük a Vörös Kolostort és a város határában lévő sztúpákat, szépen sorban. 3 napot töltöttünk itt, majd visszaindultunk Delhibe. Egy időre búcsút mondtunk a Himalájának és belevetettük magunkat az indiai nagyvárosok forgatagába. Delhiben négy napot töltöttünk. Beszereztük a nepáli vízumot, megnéztük a várost. Következő állomásunk Agra volt, a Faj Mahal és a Vörös erőd megtekintése szerepelt a programok között.

Még mindig a Gangesz völgyében indultunk tovább, a hinduk szent városába, Benárezbe. Láttuk a majomisten templomát, a szent fürdőzést hajnalban, a halottégetést, - a hinduk meg engem, amint éppen dobtam egy hátast a Gangesz partján. Lett is ám nagy röhögés! A sok csoda úgy elbűvölt, hogy csak na, de időnk és pénzünk egyaránt erősen fogyott. Elindultunk Katmandu felé. A határon meggondoltunk magunkat és inkább

Polharába mentünk először. Itt az Annapurna tövében dobtuk be végleg a törülközőt. Úgy terveztük, hogy elmegyünk egy kb. 5-7 napos túrára. Helyette Feri belázasodott. Kb. 40-41°C-ra ment fel a láza, én meg megijedtem, de végül sikerült lenyomnom.. A túra helyett inkább elmentünk a Royal VALAMI Nemzeti Parkba rhynocerost nézni. Befizettünk egy dzsungel túrára (baromi drága volt: 25 USD) és szerencsésen láttunk is rhynocerost, éppen dagonya közben zavartuk, de nem haragudott. Szerencsére. Egyébként alapos kiképzést kaptunk a túra megkezdése előtt: Hogyan kell a rhyno elől szakszerűen menekülni. Innen elmentünk Katmanduba. Úgy terveztük, hogy Delhiből repülünk haza, de Indiába bár nem engedtek vissza azok a "drága, aranyos, tisztességes" indiai határőrök. Katmanduból az Aeroflot gépével repültünk haza Budapestre.

A túránk pont két és fél hónapig tartott, összesen 830 USD-ba került, amiből a haza repülőjegy 450 USD volt. Az út végére mindketten jó alaposan lerongyolódtunk, én meg is betegedtem, de már elmúlt. Szép volt, jó volt.

Kominka Zoltán

Sajtóvisszhang: Élet és Tudomány 1996. 07. 26.

ISMERETLEN CSEPPKŐCSODÁK

A CSODABOGYÓS-BARLANG

A nyilvánosságra csak most „megérett" Csodabogyós-barlangot a Keszthelyi-hegység keleti peremén 1990-ben fedezték fel. Három kilométeres hosszával és páratlan cseppkőgazdagságával mára a Dunántúl egyik legértékesebb természeti kincsévé lépett elő. A bejárathoz közeli cseppkődíszes termek és folyosók – a természet jóvoltából – arra is alkalmasak, hogy a turisták korlátozott számban ugyan, de maholnap megtekintsék.

A Keszthelyi-hegység *keleti vonulatá*ban nagyobb barlangokat régebben nem ismertünk. Csupán néhány kisebb üreg és a helybeli amatőr kutatók által a hatvanas években feltárt edericsi Széllik-barlang alapján gondolhattunk arra, hogy a területet barlangtani szempontból is érdemes lenne alaposabban megvizsgálni.

Az árulkodó ledobott kő

Terepbejárásaink során 1990 őszén figyeltünk fel az *Edericsi-fennsík* keleti peremén, négyszáz méter tengerszint feletti magasságban nyíló tízméteres üregre. A jól karsztosodó mészkőüreget már mások is észrevették, ám nem feltételezték, hogy mögötte barlang rejtőzik. Holott több jel is nagyobb barlang létezésére utalt. Az 1,5–2 méter átmérőjű üreg mélypontján erős huzat érződött, továbbá a járat egyik szűk nyílásába ledobált, ismeretlen mélységbe guruló kövek hangja is a folytatás jele volt.

Még ugyanebben az évben, szeptember 29-én megfelelő felszereléssel és bontószerszámokkal a helyszínre vonultunk, majd hozzáfogtunk a végponti szűkület áttöréséhez. Munkánkat hamarosan szerencse kísérte. Néhány óra elteltével vékonyabb kutatótársainknak sikerült átpréselődniük az utolsó akadályt jelentő sziklaszűkületen az ismeretlen barlangba. Körülbelül egyórányi izgatott várakozás után hallottuk meg a visszatérők kiáltásait, amiből megtudtuk, hogy nem csekély szakaszt fedezhettek fel. E leszállás alkalmával – a *Sípályá*nak elkeresztelt első nagyobb termen át – körülbelül 150 méternyi járatot sikerült megtekinteniük, s közben több helyen is újabb folytatásszerű nyílásokat figyeltek meg.

A következő leszállások során – helyenként kötéltechnikával járható szakadékokba leereszkedve, kisebb bontásokkal rásegítve - az év végéig 1100 méternyi járatot derítettünk fel. Köztük olyan hatalmas termek is akadtak, mint a *Bál-terem*, a *Mauzóleum*, az *Ikarusz-terem* stb. A 100 méter mélyen fekvő *Denevér-temető*ben érdekes leletre, denevérek százainak csontmaradványára bukkantunk.

A *hegységszerkezeti törések* irányát követő hasadékokban és termekben több helyen szőlőfürtszerű *borsókövek* és változatos cseppkőképződmények díszelegnek, a *Tejbegyűjtő* járatában pedig a tejfehér, képlékeny *montmilch** nevű ásvány halmozódott fel.

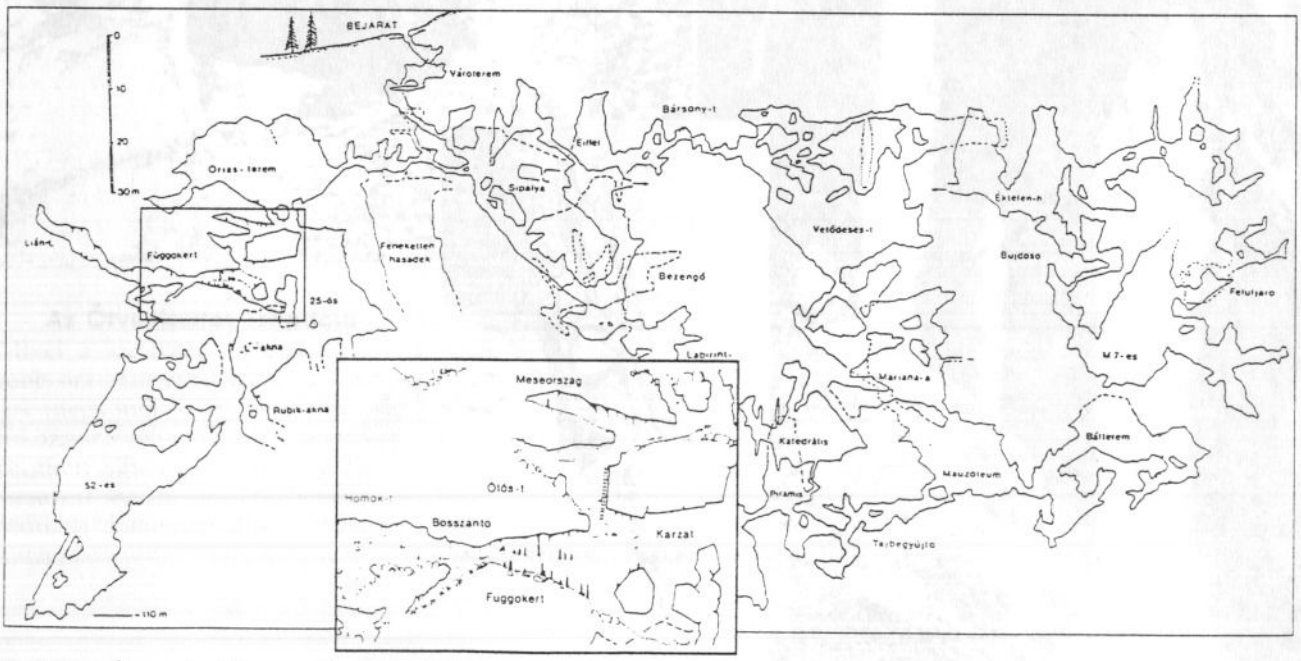

AZ ACHERON BARLANGKUTATÓ SZAKOSZTÁLY BARLANGTÉRKÉPEZÉSE NYOMÁN KÉSZÜLT HOSSZ-SZELVÉNY EGY RÉSZLETE

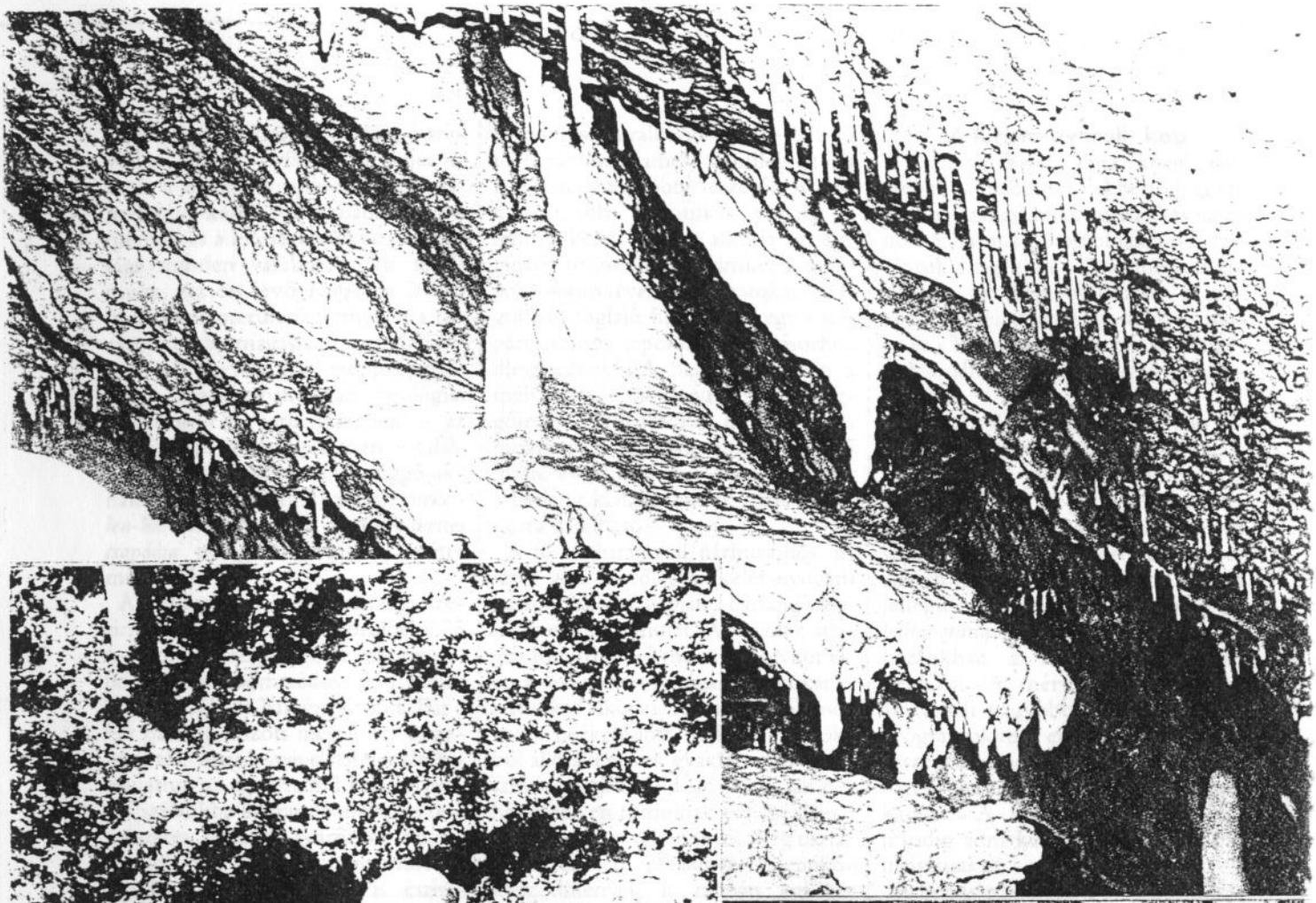

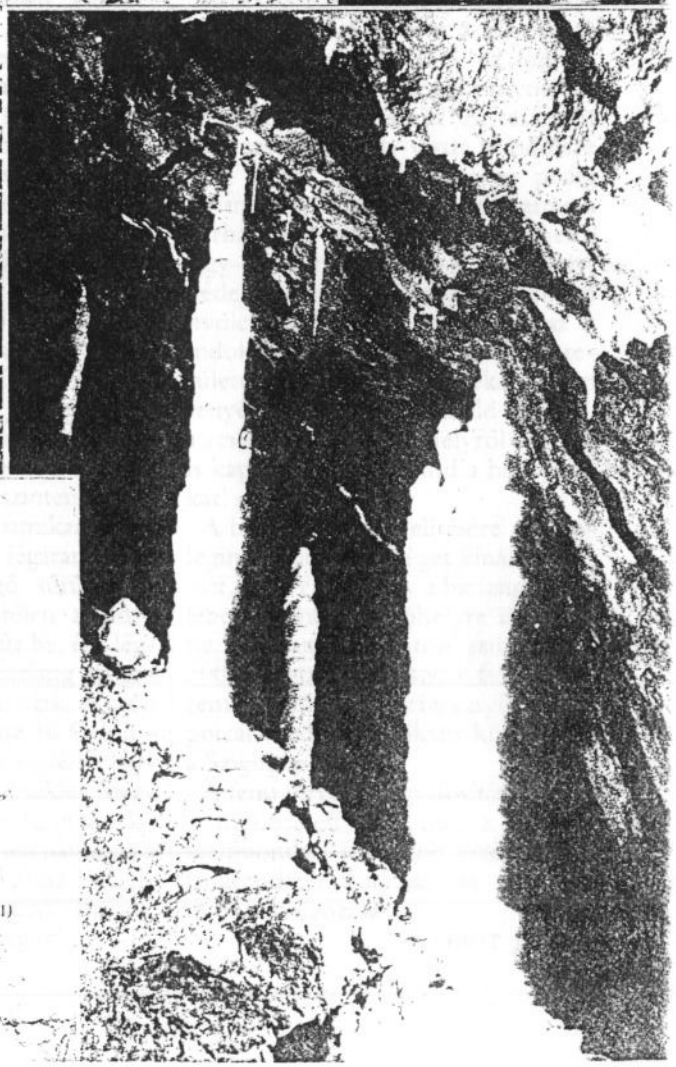

(A SZERZŐ FELVÉTELEI)

Az Ötvenkettes csapdája

Mivel a legtávolabbi részeket csak több óra után érhettük el, a kutatások megkönnyítésére és a biztonság fokozására több helyen vaslétrákat, rögzített köteleket építettünk be. A járatokat folyamatos térképezéssel és fotókkal dokumentáltuk. A további kutatásban 1991 nyarán [illegible]

átütő sikert. Akkor egy addig észrevétlen, rejtett nyíláson át bejutottunk a barlang majdnem egy kilométernyi keleti folytatásába. Ennek méretei és a képződmények gazdagsága minden várakozásunkat felülmúlta. Az ott levő *Függőkert* 20x15 méteres alapterületű termében a tucatnyi embermagasságú cseppkőoszlop, sok ezernyi más cseppképződmény társaságában, igazi geológiai kuriózum. E barlangrészben – az *Óriás-terem* alatti övezetben – találhatók a legnagyobb egybefüggő aknák is. Ez utóbbiak közül a *Feneketlen-hasadék* 70 méter, az *Ötvenkettes csapdája* pedig mintegy 60 méter mélységű.

Az elvégzett mérések tanúsága szerint ez a barlangszakasz körülbelül 25 méternyire megközelíti a már régebben ismert szomszédos, 350 méter hosszú Szél-lik-barlang járatait. Bár a két barlang között még nincs összeköttetés, *levegőnyomjelzéssel* már kimutattuk az egyértelmű kapcsolatot. (A Szél-likba beáramló erőteljes természetes huzattal avarfüstöt bocsátottunk be, s azt 25 perc múlva a Csodabogyós-barlangban is észleltük, tehát van remény a két barlang összekapcsolására is.)

A napjainkra 3 kilométer hosszúságú barlangrendszert a *Természetvédelmi Hivatal fokozottan védetté* nyilvánította és lezáratta. Csak megfelelő felszereléssel, a kutatást végző budapesti *Acheron Barlangkutató Szakosztály barlangászainak* kíséretében látogatható.

Geológusszemmel

A Balatonedericsi-fennsík (hasonlóan a Keszthelyi-hegységhez) *fődolomitból** épül fel, beleékelődik a fennsík keleti letörésében mindössze fél négyzetkilométernyi területen megjelenő, a barlangot is magában foglaló, szintén felső triász időszaki (195–215 millió éves) edericsi *mészkő*. Ez a mészkő csak ott, a Keszthelyi-hegység keleti peremén fordul elő, ezért is kapta az *edericsi* jelzőt.

Kőzettani jellegét tekintve világosszürke, illetőleg sárgás, rosszul rétegezett, tömött mészkő. Az imitt-amott pados kifejlődésű és erősen átkristályosodott kőzet ősmaradványokban gazdag – genetikailag korallokból és algákból álló – zátony, amely a *„veszprémi márgát"* is lerakó egykori tengerből emelkedett ki.

A barlang járatai jól illeszkednek a hegységben uralkodó észak – déli fő törésirányhoz, amely némileg eltér a középhegység többi részétől. A legmarkánsabb tektonikai vonalat a fennsík keleti pereme alkotja, ott egy gigászi törésvonallal érintkezik a *Tapolcai-medencével*. A járatokat magukban foglaló hasadékok egy ezzel párhuzamos lépcsőzetes vetősorhoz illeszkednek. (A hasadékok falán a mélyben jól megfigyelhetők a függőleges vetőkarcok.) E tektonikai mozgások a pliocén végére (3,5–2,5 millió évvel ezelőttre) tehetők, tehát a barlang kialakulásának ideje is akkorra datálható.

A fő törésiránnyal párhuzamos, illetve arra merőleges (kelet-nyugati) hasadékhálózat alapján a barlang *tektonikus* eredetet mutat. A hasadék átlagos átmérője 1–2 méter, de olykor eléri a 4–5 métert is, tágas folyosókat és termeket alkotva. A hasadékfolyosókat a beékelődött omladéktömbökből álló álfenekek gyakran több járószintre osztják. Oldásformák csak néhány helyen fordulnak elő, például a *Bál-terem* környékén levő, még tisztázatlan eredetű *gömbüstök*. Cseppkőképződmények is csupán egy-két helyen láthatók, ám ott, a *Függőkert* és a *Meseország* térségében tömegesen megtalálható szinte minden fajtájuk.

Noha a barlang járatai szárazak, szórványos csepegés több helyen előfordul, ezek napjainkban is építik a még aktív cseppköveket. A levegő hőmérséklete télen-nyáron plusz 9,5 Celsius-fokos: ez megegyezik a terület évi középhőmérsékletével, ami a barlangokra általában jellemző. A levegő relatív páratartalma 100 százalék, a széndioxid koncentrációja 0,1–0,3 térfogatszázalék közötti. A járatrendszerben erőteljes légcsere, huzat tapasztalható, főleg a közelben levő, a hegy oldalában alacsonyabb szinten nyíló Szél-likkal való aerodinamikai összeköttetés miatt. Mivel a légáramlást és annak irányát a levegő sűrűségkülönbsége befolyásolja, télen a hideg levegő a Szél-likon át húz be, és a légáram a Csodabogyós-barlang magasabban levő bejáratán távozik, nyáron pedig fordítva. Úgy plusz 10 Celsius-fokos kinti hőmérséklet esetén a barlangi és a felszíni hőmérséklet megegyezik, a légáramlás pedig gyakorlatilag megszűnik. Hideg téli napokon a barlang bejáratán kifúvó plusz 10 Celsius-fokos levegő messziről látható, valóságos gőzoszlopot képez!

A turista overallt kap

A barlang bejáratához közel eső, cseppkőképződményekben leggazdagabb szakaszainak turisztikai hasznosítására már a korábbiakban is felhívtuk a figyelmet. E természeti értékünk jól kapcsolódhatna a tervezett közeli kilátóhely, az új turistaút és a balatonedericsi Afrika Múzeum kínálta ismeretterjesztő programokhoz.

Tekintettel arra, hogy a barlang fokozottan védett, csak a legkisebb állagváltozással járó beavatkozásokra van lehetőség. Éppen ezért az Országos Természetvédelmi Hivatal szakembereivel egyetértésben elkészítettünk egy úgynevezett „turista jellegű bemutató" tervét. Az efféle *barlangturizmus*ra Európa-szerte és hazánkban is találunk jól bevált példákat. A mérsékelt kényelmet, ám annál nagyobb élményt nyújtó programokhoz elegendő a kisebb összepiszkolódást elviselő turistaöltözet, esetleg a látogatók overallt kapnak. A vendégeknek azonban mindig adni kell kézilámpát és bányászsisakot.

A bemutatásra szánt barlangszakasz a *Bejárat*, az *Óriás-terem*, a *Meseország* és a *Függőkert* zónája – ez foglalja magában a barlang leglátványosabb, cseppköves szakaszait. A tervezett útvonal hossza oda-vissza mindössze 200 méter, szintkülönbsége pedig 50 méter. A túravezetés időtartama várhatóan 50–60 percre tehető. Egy-egy turistacsoport – természetvédelmi okok miatt – legfeljebb nyolc főből állhat. Ez utóbbit az is indokolja, hogy a barlang fölötti területen és a bejárat környékén dúsan tenyészik a védett örökzöld növény, a *szúrós csodabogyó*, amelyről a nevét is kapta a barlang. (Lásd a hátlapunkat! – *A szerk.*)

A barlang megközelítésére a jelenleginél jobb lehetőséget kínál a *tervezett sétaösvény*, amely a barlang közelébe építendő kilátóhelyre is vezetne. Onnan, a Balaton szintje fölé 300 méterrel magasodó fennsíkperemről kitűnő panoráma nyílik a Tapolcai-medence vulkáni kúpjaira és a Szigligeti-öbölre.

A fenti tervek megvalósításán kívül természetesen folytatjuk a szakmai szempontból fölöttébb értékes barlangrendszer kutatását és tudományos feldolgozását is.

KÁRPÁT JÓZSEF

számottevő részét is ekkor fedezték fel. A barlangjárás azokban az években érdekes időtöltést, izgalmas hobbit s nem utolsósorban összetartó közösséget jelentett.

Mára megváltozott az élet, megváltozott az emberek gondolkodása. Mi lesz így a világörökség adta ranggal? Barlangászok szerint ez a rang minden erkölcsi hozadéka mellett igen komoly feladatokkal, kötelezettségekkel jár. Tömören fogalmazva: a listára került Aggteleki- és Szlovák-karszt barlangjaiban vissza kell szorítani az ember átalakító, beavatkozó tevékenységét, s amennyire csak lehet, meg kell őrizni a barlangok természetes állapotát.

A világörökség nemcsak egy nemzetközi elismerés, jóval több annál. Annyi negatív propaganda, annyi lejáratás után végre egy bizonyíték arra, hogy az eldobott papír zsebkendők vagy az eldugott sörösüvegek ellenére tiszteljük és becsüljük azokat az értékeket, ajándékokat, melyeket a természet adott nekünk. ■

A Csodabogyós-barlang Balatonedericsen

Csodálatos Csodabogyós

Kárpát József

Kárpát József, az Acheron Barlangkutató Szakosztály vezetője:

— A Balatonfelvidék kuriózuma a Csodabogyós-Barlang. A Dunántúl leghosszabb, Magyarország egyik legmélyebb barlangja bejáratánál tenyésző védett növényről kapta nevét. 1990 októberében terepbejárás közben figyeltünk fel egy régóta ismert barlangra, megbontottuk, s rátaláltunk a Dunántúl legnagyobb, embermagasságú csepkőképződményeire. Bebizonyosodott, hogy a Keszthelyi-hegységben is érdemes barlangokat kutatni, s évente 3-4 expedícióban tárjuk fel a Csodabogyóst. A hetekben új, huzatoló lyukakat, barlangnyílásokat találtunk, ami arra utal: a feltárásnak koránt sincs vége. A termek neveit a feltárás körülményei és a barlangászok első benyomásai határozzák meg. Vicces talán, de a Döbbenet szakadéka például azért kapta a nevét, mert megdöbbentünk, hogy a fentről ledobott kövek milyen sokára érnek földet. Függőkertnek neveztük el a szakadék fölött függő képződményt, Bálterem a legnagyobb terem. A Sípálya csúszósságáról, a Piramis Terem pedig a fáraó szoborra emlékeztető cseppkövéről kapta nevét.

Szakosztályunk tervet készített, ami a természetvédelmi szempontok szigorú figyelembevételével a barlang egy részének turisztikai bemutatását tenné lehetővé.

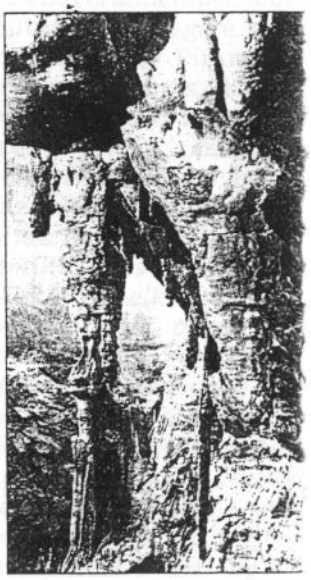

Ebben az elgondolásunkban Balatonederics és Nemesvita, a két érdekelt település maximálisan támogat bennünket. ■

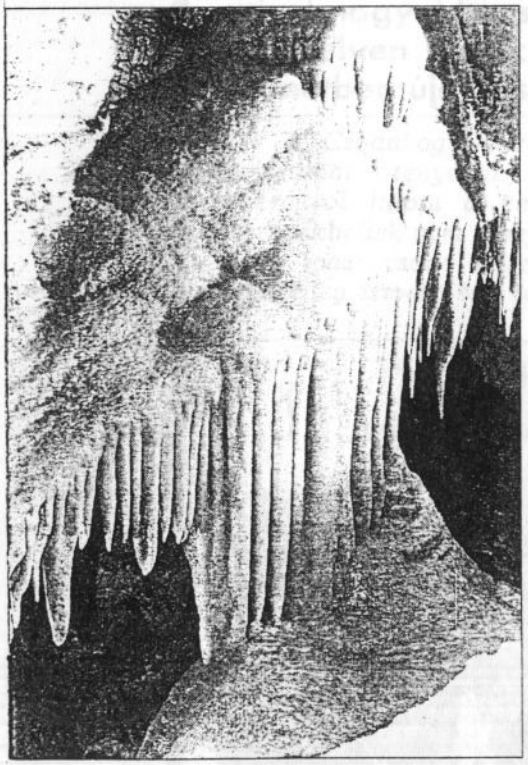

YELLOW PAGES
TAXI
1-555-000
UNIO BUDAPEST

1-555-000

YELLOW PAGES
TAXI
1-555-000
UNIO BUDAPEST

„Demokrata" 1996. febr. 22.

Foto: Agg Károly

Csoda(bogyó)barlang

Olyan a balatonedericsi fennsík, akár az emmentáli sajt! A hatvanas években fedezték fel legismertebb barlangját, a Széllikat. Sokáig azt gondolták, 350 méteres hosszúságával ez a rekorder e tájon. Ám 1990-ben egy addig mindössze tízméteresnek hitt „odúról" kiderült, hogy valamivel nagyobbacska. Eddig három kilométernyi hosszon és százhúsz méter mélyen tárták fel a Csodabogyó-barlangot, s még nincs vége. A téli szünetben újabb százméteres járatot fedeztek fel.

– A Csodabogyó-barlang a bejártánál tenyésző szúrós bokrokról kapta a nevét. A környékbeliek nem is sejtették, hogy igazi csoda rejtezik az eredetileg ismert, tán tízméteres mélyedés mögött – mondja *Kárpát József,* az Acheron barlangászcsoport vezetője. – *Ennek a végén egy alig tenyérnyi, talán tízcentis repedésre bukkantunk. Cúgos volt a rés, köveket dobáltunk át, s a hangok nagyobb mélységet engedtek sejtetni. Néhány órai bontás után a soványabbak már átfértek a résen, s elindultak felderíteni, mit is találtunk. Nem tévedtek el odalenn, hanem megtalálták, s bejárták az első háromszáz méteres szakaszt.*

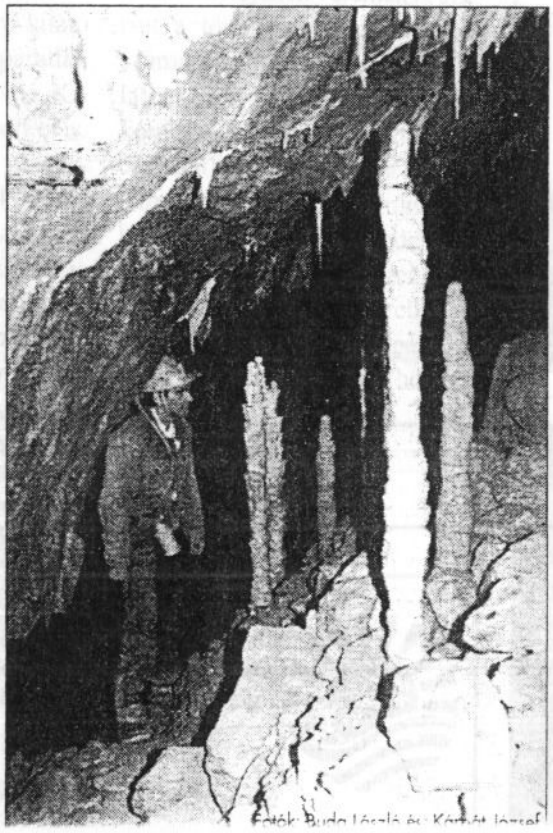

Fotók: Buda László és Kárpát József

A gyönyörű álló és függő cseppköveknek, borsóköveknek ugyan még nem adtak nevet, ám a termeknek igen. A három legméretesebb, a Bálterem, az Óriásterem és a Függőkert úgy húszharminc méter hosszú. Az utóbbi ráadásul valóban egy szakadék oldalán áll, alatta

rasz, alatta húszméteres mélység. A Denevértemetőben bőregércsontvázak tömegére bukkantak. Viszont a Piramisteremben nem piramis, hanem egy fáraódombormű látható. A természet volt a szobrász, cseppkőképződmény a relief abból az időből, amikor még nem voltak fáraók.

– Kétmillió éves lehet a barlang. Akkor emelkedett ki a Balaton szintjéből a ma 300 méteres magasságú mészkőrög. Úgy sejtjük, a Csodabogyó legalsó szintje azonos lehet a mai Balatonéval és valószínűleg összefügg a Széllikkel. Annak a bejáratánál füstöltünk, s akik odalenn voltak, a mi barlangunkban, érezték a füstszagot – mondja Kárpát József.

És hogy mi, kíváncsiskodók mikor vehetjük szemügyre a Dunántúl most harmadik legnagyobb barlangját? Nos, Balatonederics polgármestere *Németh József* szerint minél előbb, annál jobb. Így ugyanis a közeli Afrika Múzeum mellett újabb turisztikai látványossággal várhatnák már az idei idegenforgalmi szezon kezdetét.

Új idegenforgalmi látványosságok

Edericsi barlangrendszer

Nagy terveket szőnek Balaonedericsen: a Balaton északi artjának egy új idegenforgalmi központját kívánják itt kilakítani, különösen azóta, gy nemrégiben egy hatalmas arlangrendszert fedeztek fel z Ederics-hegy alatt, ráadásul t található a neves Afrika-vadász, Nagy Endre páratlan érékű hagyatéka, az Afrika Múum és vadaspark is.

Kimondottan kedvező Batonederics fekvése is: a Sopronl Sárváron át a Balatonhoz zető főútvonal itt torkollik a artmenti főútvonalba, itt látják g először a nyugati turisták a agy vizet", s kétségkívül ez az vonal "hozza" Ausztria felől a któbb turistát a Balatonhoz. Az rika Múzeumnak és a vadasrknak már eddig is számos látoója volt, ám most kibővülne a ványosság a barlangrendszer egtekintésével, valamint a rkányerdő csúcsán lévő kilátó keresésével, ahonnét páratlan noráma tárul a látogató elé. Kikitanak itt egy pihenőparkot is. meth József, edericsi polgárester szerint legalább 4-5 órás át tudnak kínálni a turistáknak, tve olyan mennyiségű látvósságot nyújtanak majd a fejlesztendő idegenforgalmi trumban, hogy az akár egésznapos elfoglaltságot is jelenthet, s amiért már mindenképpen érdemes lesz Ederiesre utazni.

A fő attrakció úgymond a barlangrendszer lesz: 1990-ben figyeltek fel először egy kisebb barlangra, ám a közelmúltban az Archeon barlangkutató csoport rábukkant egy 3 kilométer hosszú, megejtően szép barlangrendszerre, amit Csodabogyós-barlangnak neveztek el. Felfedeztek egy körülbelül 200 méteres cseppkőboltozatos termet is, ahol 40 darab, ritka szép állócseppkő oszlop is van. Kiderült, még az alatt is húzódik egy körülbelül 350 méter hosszú barlang (Széllik-barlang), melyet szűk járat köt össze a sokkal rövidebb Böjti-barlanggal. A barlangászok 110 méteres mélységig jutottak le!

Gondot csak az okoz a nagyívű tervek kivitelezésében, hogy Székely Kingának, a Barlangtani Intézet vezetőjének véleménye szerint a tömeges idegenforgalom számára nem kiépíthető a csodálatos barlangrendszer, ugyanis komoly károsodások nélkül megoldhatatlan. Ugyanakkor a polgármester bizakodó, s mint nyilatkozta lapunknak: minden követ megmozgatnak, minden fórumot, illetékes személyt felkeresnek, hogy Edericsen egy páratlan idegenforgalmi központot hozhassanak létre, ami az élmények, a látványosságok sorozatát biztosítja. Elmondása szerint támogatja a terveiket Nemesók János, balatoni kormánybiztos is, s a Természetvédelmi Hivatal illetékesei szintén úgy nyilatkoztak: kár lenne elzárni a nagyközönség elől e páratlan természeti értékeket.

Németh József futait arra is, hogy tavaly megalakították a kistérségi fejlesztési társulást (hat környező községgel), s a 2000-ig elfogadott programtervben központi h foglal el a barlangrendszer - idegenforgalmi látványossá építése, különös tekintettel ratlan értékű cseppkőtermek: országos kéktúra útvonala nö kilométerre halad el Ederi ezért most kérelmezik azt is, hosszabbítsák meg az oly sok ványosságot nyújtó Ederics-h illetve a település felé. Az ön mányzatnál úgy vélik, hog parkerdőt mielőbb látogatha lehet tenni, a barlangrendszer méletes kiépítéséhez és műkö téséhez azonban egy gazda társaságot kellene létreho amely az idegenforgalmi pénzösszegeire, támogatásár pályázhatna.

(Józsa)

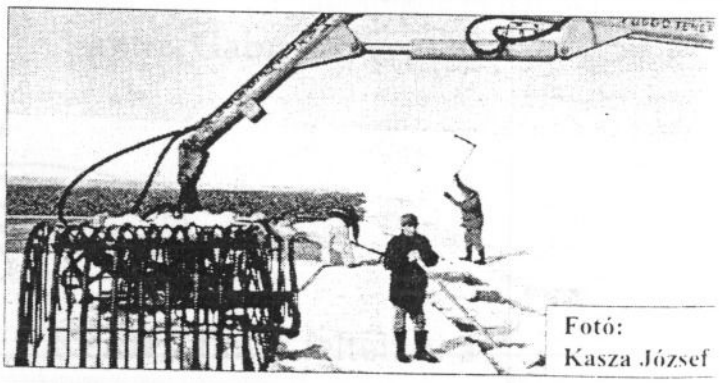

Fotó: Kasza József

A BALATON FÜSZÉRT Rt.
siófoki Nóra áruháza és C+C áruháza
széles választékkal, kedvező árakkal,
udvarias kiszolgálással várja kedves vásárlóit.
Kiváló parkolási lehetőség
Nyitvatartás:
Nóra
Hétfőtől pétekig: 8-17,30 óráig
szombaton: 7,30-12,30 óráig
Tel: 311-328
C+C
Hétfőtől péntekig: 8-16,30 óráig

Edericsi barlangálmok

Közép-Európa egyik legnagyobb föld alatti birodalma a Balaton mellett

A budapesti barlangászlány balesete ráirányította a figyelmet a balatonedericsi barlangrendszerre. Közép-Európa egyik legnagyobb barlangbirodalmáról van szó, amelyhez páratlanul értékes cseppkőterem tartozik. Először 1990-ben leltek rá egy kisebb barlangra az Ederics-hegy alatt, ám a nagy felfedezést a fővárosi Arheon barlangkutató-csoport az év elején tette: rábukkantak egy 3 kilométer hosszú, helyenként 100 méter mélységű barlangrendszerre, amit Csodabogyósnak neveztek el (ide zuhant be nemrég az ifjú barlangász). E föld alatti labirintusban találtak rá arra a mintegy 200 méteres cseppkőboltozatos teremre, ahol negyven ritka szép cseppkőoszlop is van.

A barlangászok később felfedeztek még egy hatalmas termet, amely egy szűk járattal összeköttetésben áll az úgynevezett Böjti-barlanggal. A szakemberek hónapok óta a páratlan természeti érték feltárásán dolgoznak, míg az önkormányzat vezetői és az idegenforgalom illetékesei nagy terveket szőnek: Edericsen a Balaton északi partjának egy újabb turisztikai központját kívánják kialakítani. Az elgondolásokat támogatja a balatoni kormánybiztos is, s nem zárkózik el a táj értékeinek bemutatásától a Természetvédelmi Hivatal sem. Aggályosnak tartja azonban a barlangrendszer megnyitását a turistaforgalom előtt a Barlangtani Intézet, mondván: a turisták számára nem építhető ki károsodások nélkül a nagy kiterjedésű, föld alatti sziklatermek, cseppkőboltozatok világa.

Németh József, Balatonederics polgármestere természetesen optimista a település és a környék idegenforgalmi jövőjét illetően, noha azt is tudja, hogy az akadály még sok, a pénz viszont kevés. A fokozottan védett természetvédelmi területre nem lesz könnyű hasznosítási engedélyt szerezni, s az sem tett jót az ügynek, hogy a privatizáció révén egyes erdőszakaszok több személy osztatlan közös tulajdonába kerültek, s most valamennyiükkel egyezkedni kell. A község pályázatot adott be a környezetvédelmi és a vízügyi alaphoz is, hogy egy 206 millió forintos beruházáshoz támogatást szerezzenek, ugyanis Edericsen – ellentétben a legtöbb balatoni településsel – még a csatornahálózat sincs kiépítve, csak a község határáig „vitték el" a gerincvezetéket.

A polgármester szerint olyan sokféle és látványokban gazdag túrát tudnak kínálni turisztikai központjukban a hozzájuk látogatóknak, hogy igazán érdemes lesz majd Edericsen megállni. Egyébként az országos kék túra útvonala néhány kilométerre halad csak el a festői szépségű falutól, ezért most kérelmezik, hogy azt hosszabbítsák meg az Ederics-hegyig. Németh József utalt arra is, hogy a nemrég megalakított kistérségi fejlesztési társulás (hat környező község alkotja) 2000-ig elfogadott programtervében kiemelt helyet foglal el a barlangrendszer kiépítése és idegenforgalmi hasznosítása; különös tekintettel a ritkaságnak számító cseppkőoszlopos termekre. Így a szomszédos Szigliget és a közeli Badacsony mellett, a Balaton északi partján egy újabb és felettébb gazdag látványosságokat kínáló idegenforgalmi centrum alakul majd ki.

• Józsa Benő

Magyar Hírlap 1997 január 6.

Január 8-án, délután 2 és 3 óra között az iNteRNeTTo vendége **Horn Gyula** miniszterelnök, aki élőben válaszol olvasóink kérdéseire.

A beszélgetést Lantos Gabriella vezeti.

Kérdését már felteheti a

http://www.idg.hu/internetto

címen.

IDG DataNet

Napló 1996. January 11.

Barlangrendszer Edericsnél

Az Archeon Barlangkutató Csoport téli kutatótáborozása során két barlangot fedezett fel a balatonedericsi fennsíkon.

Közülük a több mint 400 méter magas Ederics-hegy csúcsa alatt kezdődő Csodabogyós-cseppkőbarlang az igazi meglepetés: 2,8 kilométer hosszú, s ebből másfél száz méternyi cseppkőboltozatos terem, ami összeköttetésben áll a 40 méterrel alatta húzódó, a már ismert 350 méteres Széllik-barlanggal. A felfedezett másik járat, a Böjti-barlang mindössze nyolc méter hosszú.

Amint azt a kutatócsoport vezetője, *Kárpát József* az MTI munkatársának elmondta: gyalogos turisták számára még ez évben megközelíthetővé tehető a környék védett cserjéjéről elnevezett cseppkőbarlang említett szakasza. Természetvédelmi területről lévén szó, még feltárás után is csak akkor látogathatók az országos kék túra útvonaltól néhány kilométerre fekvő barlangok, ha a helyi önkormányzat ehhez megszerzi a Természetvédelmi Hivatal engedélyét. Kárpát József azt is közölte, hogy további kutatótáborokat terveznek ebben az övezetben, újabb barlangrendszer felfedezése reményében.

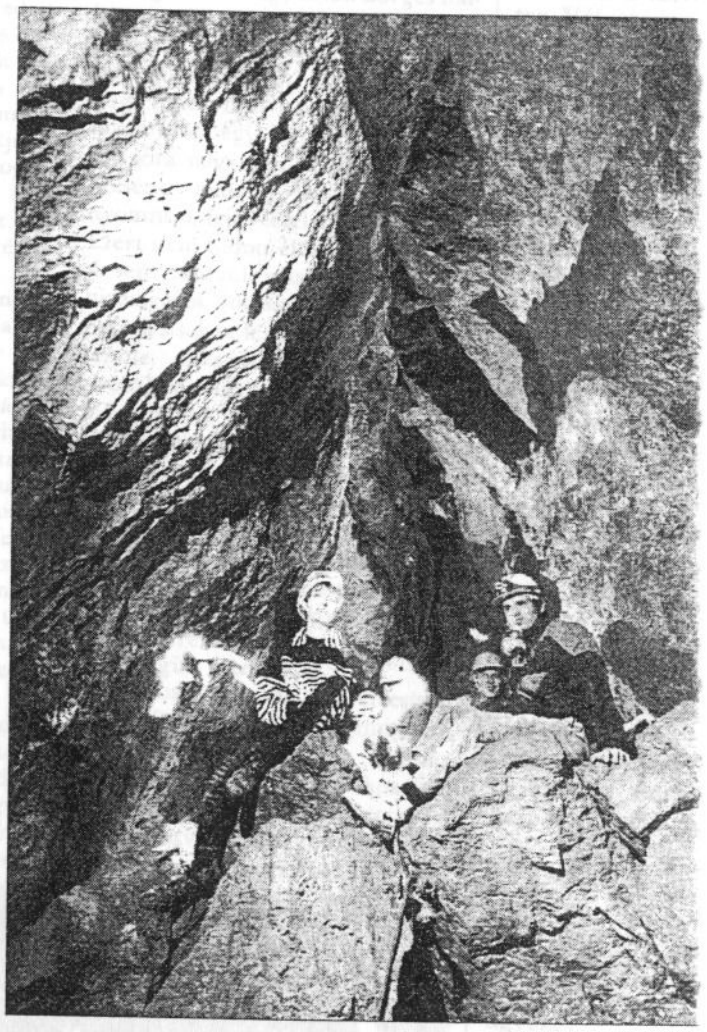

A Csodabogyós-cseppkőbarlang egyik terme

Fotó: Korbély Barnab

A *Németh József* balatonedericsi polgármestertől kapott tájékoztatás szerint az újonnan felfedezett természeti értékeket – miként a hegy lábánál működő Afrika-múzeumot is – szeretnék bekapcsolni a szomszédos kö ségekkel közös turisztikai pro ramkínálatba.

BARLANGÁSZOK SZERENCSÉS MENEKÜLÉSE

Akiket a halál szele megcsapott

A salgótarjáni Sziklaorom Hegymászó és Barlangász Klub újabb meghívást kapott a Budapesti Acheron Barlangkutató csoporttól a balatonedelicsi, április 1-jén kezdődő kutatótáborba. Buda László, az elmúlt évi edelicsi kutatás egyik résztvevőjét kérdeztük a barlangászkörökben széltében-hosszában terjedő, majdnem tragédiával végződő esetről, melynek részese volt.

Szrorulásban...

BEDEGI GYŐZŐ

– Lukács Attilával és három másik salgótarjáni gimnáziumi társával, mint kezdő barlangászokkal vettünk részt a múlt évi táborozáson – mesélte Buda László. – Zsanda Gézával, aki az Acheron egyik kutatásfelelőse és Attilával nagyon komoly falakat kimásztunk a barlangban. Sok ember még szabadban sem nagyon tud falat mászni, ugyanezt barlangban, agyagos, sáros falon még nehezebb megtenni. Mindez azért érdekes, mert eddig a barlangban mindenki lefelé kutatott. Most, április 1-jétől az 1995. évihez hasonló programban veszünk részt az edelicsi Csodabogyós-barlangban. A múlt évi csapatunk Buda Richárddal, a fiammal bővül ki, és folytatjuk a megkezdett programot. Körülbelül huszonöten leszünk, az ország minden részéből.

– Hallhatnánk részleteket arról a bizonyos esetről?

– Zsanda, Lukács és Benkovics Barnabással az edelicsi barlang úgynevezett patakmeder ágban kutattunk, ahová iszonyatosan nehéz bemenni. Teljesen új részt fedeztek fel és azt akartuk megnézni. Az egészet úgy kell elképzelni, mintha valaki otthon a szekrény alá akarna bemászni – ha egyáltalán lehetséges – és ráadásul ott tevékenykedni. Zsanda Géza – a legvékonyabb közöttünk – bemászott egy derékszögű hasadékba, ahová én az 58 kilómmal nem fértem be. Benkovics Barna is bekúszott hanyatt, a lába közé fogott egy félbevágott marmonkannát, amire egy madzag volt kötve. Én fogtam kinn a végét. Géza kiadta a követ, Barna beletette a kannába, én meg kihúztam az egészet és kidobtam. Így ment a dolog órákig, amikor egy óriási dörgés hallatszott. Elkezdtünk kiabálni befelé, amikor Géza segélykiáltásait hallottuk. Mint kiderült, vele az történt, hogy fenéken ülve az üregben ütött maga előtt egy követ. Föntről egy zongora nagyságú szikladarab nem ráesett, hanem lassan elkezdte nyomni a fejét lefelé, a lába közé. Ezért nem tudott először megszólalni sem. Sikerült valahogy lebillenteni magáról. Jól összetörte a fejét is, mert a sisak se fért be oda. Le kellett tennie. Elkezdtem biztatni, hogy próbáljon valahogy kijönni. Ki is mászott.

Az egész hasadékrendszer bejáratánál volt egy ék alakú kő. Kitámasztottam egy csákánnyal, mielőtt bementünk. Mindenki az alatt bujkált ki-be. Mikor kijöttünk kiütöttem, és erre az a rész, ahol mind a hárman benn voltunk, egy az egybe leomlott. Óriási szerencsénk volt.

– Megint mennek...

– Most kaptunk az értesítést, hogy a fölött a rész fölött, ami leomlott, találtak egy új járatot. Ezt nézzük most meg. Feladataink közé tartozik a barlangban lévő létrák és hágcsók átvizsgálása, rendbehozása, cseréje, ha szükséges lesz.

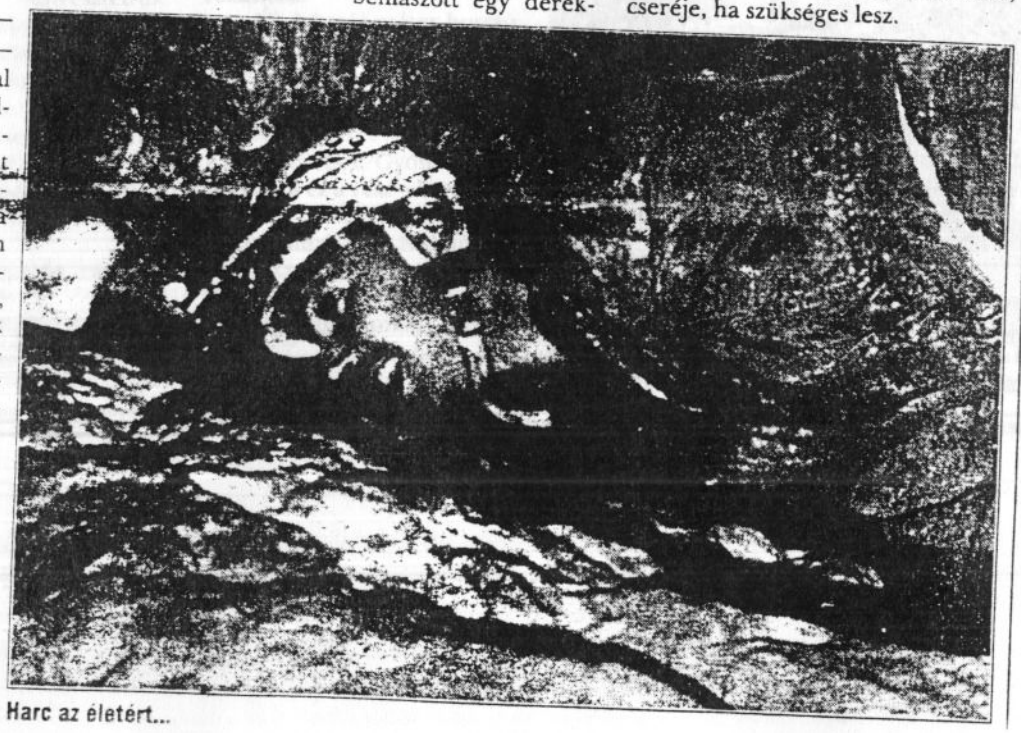

Harc az életért...

MÚLTIDÉZŐ
A MAGYARG

A körj
a kis

**Szerémi Nánd
kesztőségünkb
Salgótarján alp
város munkásp
dosítását javas
jegyzőségeket
nek már a felv
ter. Véleménye
Munkáspártot
latukat pedig „**

Szerémi Nár
ban azon gon
Magyargécben
olyan tanácsko
társközségek p
kormány
szorgalmazó sz
tatják. Félő u
kényszer útján
drasztikus vált
géci polgármest
arra példát, ah
gekben tiszte
folyt, a társközs
tek. Az esetek
azonban nem
községekre, am
a falvak elsorva
S hogy mit jel
kivonulása a közs
Ebben csekély
rítást vél Szerém
kevesebbet, min
káspárt számol.
helyközségek látó
zői hatáskörű – e
adatokat, akkor
vinni azokat az
most a legkisebb
jelen vannak, s n
ügyeket.
Nyugati péld
hogy egész jára
egyetlen jegyzőse
találunk az el
Csakhogy a gya
dellezhető; tört
talatunk ugyanis
a székhelytepül
áll az élet. Le
ségügy, az oktatá
lehetősége, a hi
vesztésével pedi
dorlási hullám in
lunk az egykor ö
lések sohasem bo
vagy valós séreln
sem fogják elhin
ponti községből
met kapnak. Ez

BUDA LÁSZLÓ FELFEDEZÉSE BALATONEDERICSEN

Emberi szem nem látta cseppkővilág

A balatonedericsi Csodabogyós-barlang kutatásában rendszeresen részt vesznek a salgótarjáni barlangászok. Alig néhány napja, hogy Buda László, aki már jó ismerője, kutatója és fényképezőgépével megörökítője hazánk harmadik legnagyobb barlangrendszerének, hazatért, és arról számolhatott be, hogy a véletlennek köszönhetően ő a felfedezője egy új, kétszáz méter hosszú járatnak, eddig emberi szem nem látta cseppkővilágnak.

IBuda László a felfedező (a kép bal odalán), barlangásztársaival

– A táborban most egyedül én voltam salgótarjáni – meséli Buda László. – Budapestről az Acheron barlangkutató csapat tagjai voltak Edericsen *Kárpát József* vezetésével, és a helybeli, *John Szilárd* nevű barlangász. Meglehetősen nagy csapat jött össze a fennsíkon. Eredetileg a további kutatás, fotózás és a járatok egy részének turisták számára is járhatóvá tétele volt a célunk. Szűkületeket véstünk ki, talajegyengetést csináltunk, a nagyon szűk helyek alját lejjebb süllyesztettük. Ezek mellett a legnagyobb eddig ismert csepköves teremben – a Függőkert nevűben – új utat alakítottunk ki. Sok munkával, de lehetővé tettük, hogy most már nem csak képzett barlangászok látogathatják a Csodabogyós-barlang egy részét.

– Volt is példa rá, vagy csak a jövőben...?

– A barlangkutatói tábor befejeztével úgynevezett nyílt falunapokat tartottak, amely alkalmából sok helyi érdeklődőt vittek le a barlangászok, még hatvan éves embereket is. Természetesen ez az út nem aggteleki jellegű séta, ide azért fel kell öltözni, sisakot kell venni.

– Hová és kihez menjen az, aki csak úgy odavetődik és érdeklődik?

– Edericsen kell keresnie a már említett John Szilárdot, aki nagyon szívesen segít. A barlang bejárata egyébként le van zárva, a kulcs is nála található.

– Mi volt a legkülönlegesebb eseménye az idei táborozásnak?

– Új, kétszáz méter hosszú szakaszt tártunk fel. Ezzel 3 ezer 700 méterre nőtt a barlang teljes hossza, amelynek egy 500 méteres szakaszát – a Katedrális és a Gyóntató nevet kapta ez a rész – korábban *Manga Mihály* salgótarjáni barátommal, a Különleges Mentőszolgálat vezetőjével találtuk meg. Itt korábban is komoly kutatásokat folytattunk. *Zsanda Gézával, Szín Andrással* és John Szilárddal most lementünk, hogy megnézzük, mi van a Gyóntató alján. Hatalmas felkészülés után átpréseltük magunkat egy iszonyatosan szűk helyen, kijutottunk egy folyosóra, és lábnyomokat(!) találtunk. Egy már általunk ismert folyosóra leltünk. Nevettünk is, meg nem is.

– Az újannan feltárt szakasz...?

– *Benkovics Barnával* és feleségével, *Györgyivel* indultunk kutatóútra, amelynek a fotózás volt az egyik célja az Ötvenkettes csapdája nevezetű aknarendszerben. A nevét azért kapta, mert 52 méter mély, és sehová sem vezet. A Lián termi ág felől közelítettük meg, és hogy mindenki lásson mindent, részletekben ereszkedtünk le, ami annyit jelent, hogy az aknarendszer párkányait használtuk. Leereszkedtem egy ilyen párkányra, leakasztottam magam a kötélről, és felkiabáltam: jöhet a következő! Közben szétnéztem a párkányból nyíló kisebb kúszójáratban. Bejutottam egy nagy terembe, gyönyörű cseppkövek közé. Meg sem fordult a fejemben, hogy ez eddig ég ismeretlen rész. Barna és a felesége is bejött utánam, vizsgálgattunk egy nagy lyukat, amely ebből a teremből nyílt. Fogtam egy követ, bedobtam, zengett, bongott a barlang, ahogyan zuhant lefelé, ki tudja hova. Abban a tudatban, hogy ezt a helyet mindenki ismeri, kimentünk. Az esti tábortűz mellett kezdtem mesélni a többieknek az élményünket. Egy pillanatra elhalgatott mindenki, gyorsan előkerült a barlangrendszer térképe és kiderült, hogy teljesen új helyet és járatot fedeztünk fel.

– Tovább kutatták a helyet?

– Másnap már komolyan felkészülve, többen lementünk. Kisorsoltuk, ki menjen előre, Benkovics Barnát húztuk ki. Örömujjongás közepette ereszkedtünk utána, feltárva a barlang egy teljesen új, cseppköves szakaszát, hófehér kristályokkal kirakott fenekű kis tavat... Szóval, nagy volt az öröm. Óriási élmény volt. BBGY-aknának, azaz Buda–Barna–Györgyi-aknának neveztük el, és ráadásul még találtunk egy járatot, amely innen vezet át az Ötvenkettes csapdájába. Így fedeztük fel az új szakaszát az edericsi Csodabogyós barlangnak.

A balatonedericsi Csodabogyós barlangrendszer bejáratánál

Schloß Jugendherberge der Gewerkschaft (SZOT). 1971 wurde ein Gebäude mit 64 Betten angebaut. Dadurch erreichte das Erholungsheim eine Kapazität von 144 Betten. Das heute unter Denkmalsschutz stehende Gebäude gehört seit 1992 zur Hotelkette HUNGUEST.

150 M Gasthof und Restaurant Schwarzes Schloß

8392 Balatonederics Tel.: (87) 366-214

Südlich des Schwarzen Schlosses finden wir auf der anderen Straßenseite dieses Gebäude, das der Szigligeter Familie *Baron Puteani* (Neffe des Erbauers des Afrika-Museums) 1880 im romantischen Stil erbauen ließ. Dem mittleren Gang des Gebäudes schlossen sich einst zwei ebenerdige Flügel an. Der südliche Flügel wurde Anfang dieses Jahrhunderts aufgestockt. Das Haus erbte nach einem Liebesabenteuers des Grafen Puteani die Tochter, der Köchin des Hauses nach dem Tode des Grafen. Sie lebte hier bis zur Verstaatlichung des Hauses im Jahre 1949. Das Haus wurde Eigentum der LPG von Sümeg. Seither ist es ein Hotel.

Das Schwarze Schloß verlassend erreichen wir nach 700 m die Tankstelle AGIP. Hinter der Tankstelle befindet sich in der Ferne über einer Felswand eine interessante Sehenswürdigkeit. Es handelt sich hierbei um eine Tropfsteinhöhle, die der Tourist nach einer Wanderung von Balatongyörök, Balatonederics oder Nemesvita aus kennenlernen kann. Die Besichtigung der Höhle erfordert vom Touristen allerdings ein gewisses Maß an Sportlichkeit und Stehvermögen.

151 M Die Balatonedericser „Wunderbeeren" Tropfsteinhöhle

Das jahrmillionenalte Höhlensystem wurde im Frühjahr 1966 von zwei Tapolcaer Gymnasiasten und einem Schüler über den Edericser Felsen des Keszthelyer Gebirges entdeckt, an einer Stelle, wo zwischen dem Dolomitgestein eine Kalksteinschicht an die Oberfläche trat. Die Jungen ließen sich an einem Seil in einen 20 m tiefen Hohlraum hinab, wo sie auf einen mit Tropfsteinen bedeckten langen Korridor stießen.

Die Entstehung des Edericser Höhlensystems ist auf eine Zeit zurückzuführen, als der Badacsony und der St. Georgs-Berg noch tätige Vulkane waren und Lava (Basalt) die Berghänge überflutete.

Die beiden heute bekannten Höhlen in den Felsen über Balatonederics sind die *Szélluk- (Windloch-) Höhle* und die *Csodabogyó- (Wunderbeeren-) Höhle.* Die Wunderbeerenhöhle wurde nach der sich um den schmalen Eingang befindlichen Vegetation benannt. Die Höhle ist zur Zeit unter Begleitung der *Budaer XI. SE Höhlenforscher* zu besichtigen.

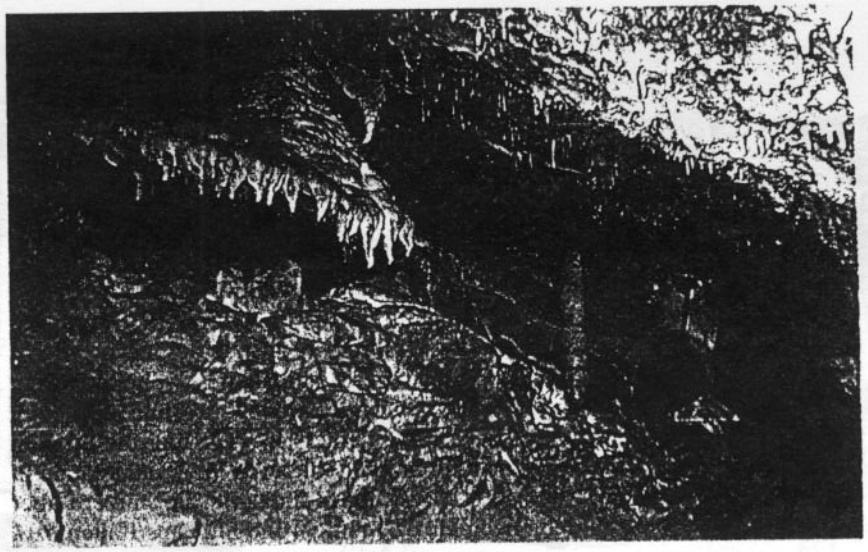

Teil der Balatonedericser Tropfsteinhöhle
(Aufnahme von József Kárpát)

Der für Touristen heute noch schwer begehbare erforschte Teil der Tropfsteinhöhle ist 3 km lang. Der größte der zur Zeit zugänglichen Räume, der *Óriásterem (Riesensaal),* ist 50 m lang, 15 m hoch und 3–4 m breit. Der Raum liegt nahe der Oberfläche, was durch herabhängende und horizontal verlaufende Wurzeln bewiesen wird. Der an Tropfsteinen reicheste Raum mit einer Luftfeuchtigkeit von 100% und minimaler Hintergrundstrahlung ist 20x10 m groß und wird als sogenannter *Függőkert (Hängegarten)* bezeichnet.

Wir können nur hoffen, daß die Erschließungsarbeiten so weitergehen werden und die Besichtigung der Höhle bald für immer mehr Menschen möglich sein wird.

Die Hauptstraße nach der AGIP-Tankstelle weiterfahrend kommen wir nach 700 m zu einer Abzweigung. Rechts können wir auf der Hauptstraße 71, Balatonederics verlassend, über Bahngleise nach Szigliget fahren. Nach links führt die Landstraße 84 über Sümeg, Sopron in Richtung Wien. Gäste, die nach Österreich oder Deutschland fahren, verlassen hier den Plattensee und somit die von uns beschriebene Gegend (19 km von Héviz entfernt).

Részlet Szántó Endre: „Héviz und Umgebung" c. könyvéből (Nereus Kiadói BT. 1996.)

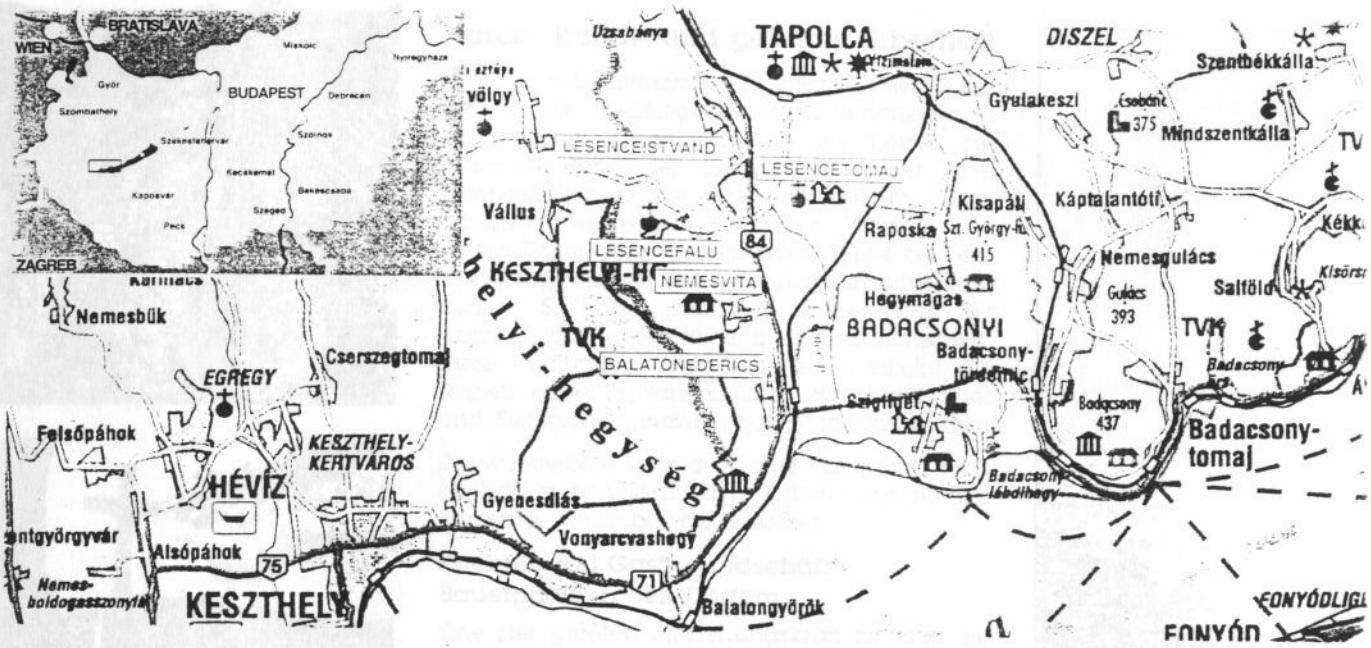

Nemesvita a Keszthelyi-hegység egy erdőkkel határolt völgyében fekszik, a 84-es főútról az egyedülálló jegenyesorú úton közelíthető meg.

A jelenlegi települést először az 1209-ben kelt oklevelek említik. A római katolikus templom első említése 1333-ból való, késő barokk formáját 1788-ban nyerte el. A község fő vonzerejét festői fekvése, a Balatonra és a Tapolcai-medencére tekintő csodálatos panorámája, valamint borospincéi és nyugalmat árasztó népi lakóházai adják.

Von den Keszthelyer Bergen durch einen Wald getrennt liegt Nemesvita. Man erreicht den Ort von der Straße 84 über eine von Pappeln gesäumte Zufahrtstraße. Das Dorf wurde bereits in Jahre 1209, die Kirche 1333 in Dokumenten erwähnt und erhielt ihre barocke Ausführung im Jahre 1788.

Die Attraktion des Dorfes ist sein malerische Lage, ein wunderbarer Ausblick zum Plattensee und zum Talbecken von Tapolca, sowie seine Weinkeller und beruhigende Atmosphäre strahlende alte Bauernhäuser.

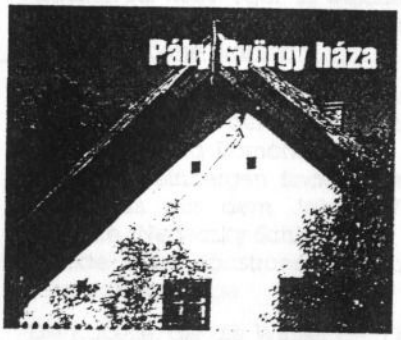

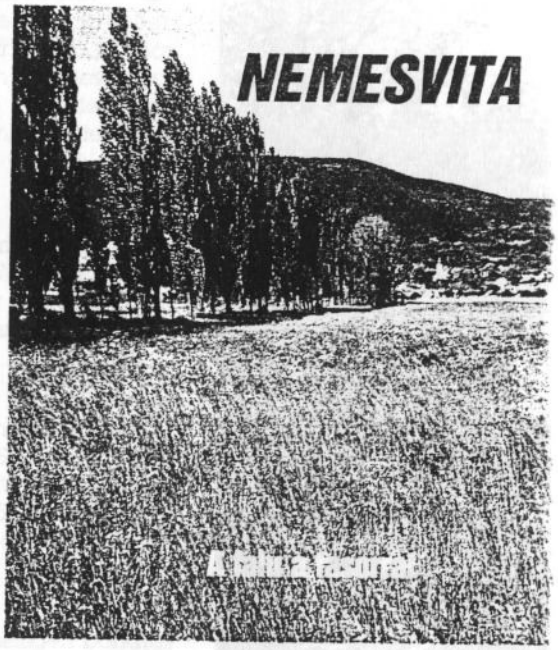

A magyarság itteni jelenlétére 1262-ből már írásos bizonyíték van. A római katolikus templom a XIII. században épült.

A falu egyik része ma üdülőövezet. A balatoni strand környékén a kempingben és több fogadóban, a faluban pedig magánházaknál találhatók szálláshelyek. A közelmúltban fedezték fel itt a Dunántúl egyik legnagyobb cseppkőbarlangját, a Csodabogyós-barlangot. A település nevét már eddig is ismertté tette az Afrika Múzeum és Szafari.

Dokumente aus dem Jahre 1262 belegen die Niederlassung von Magyaren und die Errichtung der katholischen Kirche im 13. Jhdt.

Der Großteil der Ortschaft dient Erholungszwecken und hat einen schönen Badestrand am Plattensee, Campingplätze, Gasthöfe und im Ortsinneren Privatunterkünfte.

Erst kürzlich wurde die in Westungarn größte Tropfsteinhöhle entdeckt, die Csodabogyós-Höhle. Bisher war der Ort hauptsächlich durch das Afrika Museum bekannt.

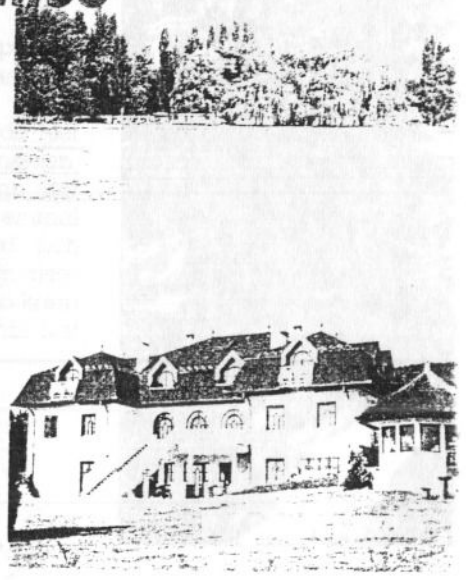

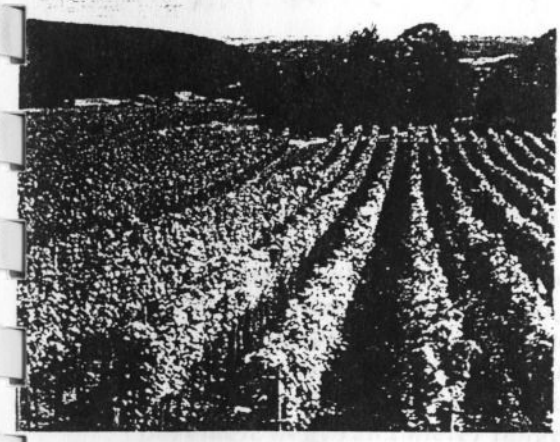

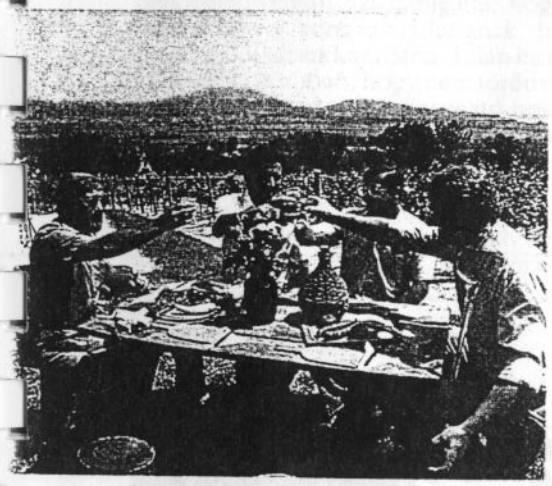

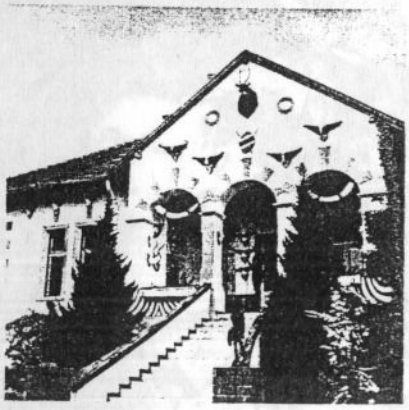

Natur-, Kultur- und gebaute Erbschaft

Provinzielle Einfachkeit, Tradition auf dem Land und die Vielfältigkeit in den verschiedenen Saisonen charakterisieren die Dörfer am östlichen Hang der Keszthelyer Bergen. Die Lesencék konnte mit ihren bäuerlichen Landschaften, Weinbergen, Bachtälern, Wäldern und netten Dörfern ein entzückendes Gebiet bleiben, das der organisierte Tourismus nicht uniformisieren konnte. So findet man hier immer noch die ursprüngliche Schönheit der Balatonoberlanschaft. Diese Siedlungen, diese Quellen, Winkeln, die Ruinen eines Paulanerklosters, die Jagdhäuser und Steingipfel müssen noch entdeckt werden.

Die wunderbare Lage der Dörfer, die Aussicht auf die Kegeln mit vulkanischer Herkunft und auf den Plattensee verzaubert die Besucher.

Erlebnis und Gastfreundschaft - Bauernhöfe in den Dörfern

Eine der größten Anziehungskraft ist, daß Sie hier die Gastfreundschaft der Einwohner, die Ihnen die Privatzimmer sichern, genießen können. Der Dorftourismus ist ein Erlebnis, das nicht zu vergleichen ist. Hier, im Tor des West-Balaton-Region sind die Ruhe, die feurigen Weine und das "königliche Wohlbefinden" des Gastes bestimmend.

Wein und Spritzer

Die klare Luft und die Sonne bringen auf den Hügeln appetitliches Obst und Weinarten bester Qualität zur Reife: egal, in welcher Jahreszeit man diese Region aufsucht, man kann immer unter ihnen das beste wählen.

Neben den Schönheiten der Natur können Sie hier auch Denkmäler der volkstümlichen Architektur, Preßhäuser und Domäne in den Siedlungen und auf den Weinbergen finden. Nette Kirchen und auch das aus dem Jahre 1750 stammende barocke Nedeczky-Schloß sind die Ausgangspunkte der gastronomischen oder Weinschmeckerausflüge.

Die Kapelle, die die Winzer dem heiligen Donatus widmeten und gegen Hagelwetter bauen ließen, bietet den Besuchern unterwegs auch bei gutem Wetter eine Raststätte, wenn sie ein Picknick auf dem Weinberg machen möchten.

Besonders freuen sich die Kinder über die spezielle Sehenswürdigkeit in Balatonederics: neben der Landstraße liegt ein Wildpark und das Afrika Museum aus Tanzanien. Nicht längst wurde hier eine der größten Tropfsteinhöhlen in Pannonien, die Csodabogyó-Höhle entdeckt. Es kann der fanatischeste Stadtbewohner sein, wenn er einmal vom Szépkilátó hinunterschaut: er wird sich sicherlich in das Land verlieben. Es lohnt sich diese Landschaft im Herbst anzuschauen - und so kann man vielleicht auch auf einem Winzerfest teilnehmen.

(A West-Balaton c. id. forg. kiadványból, 1986. – A helyi önkormányzatok szerkesztésében)

A földalatti világ szeretete

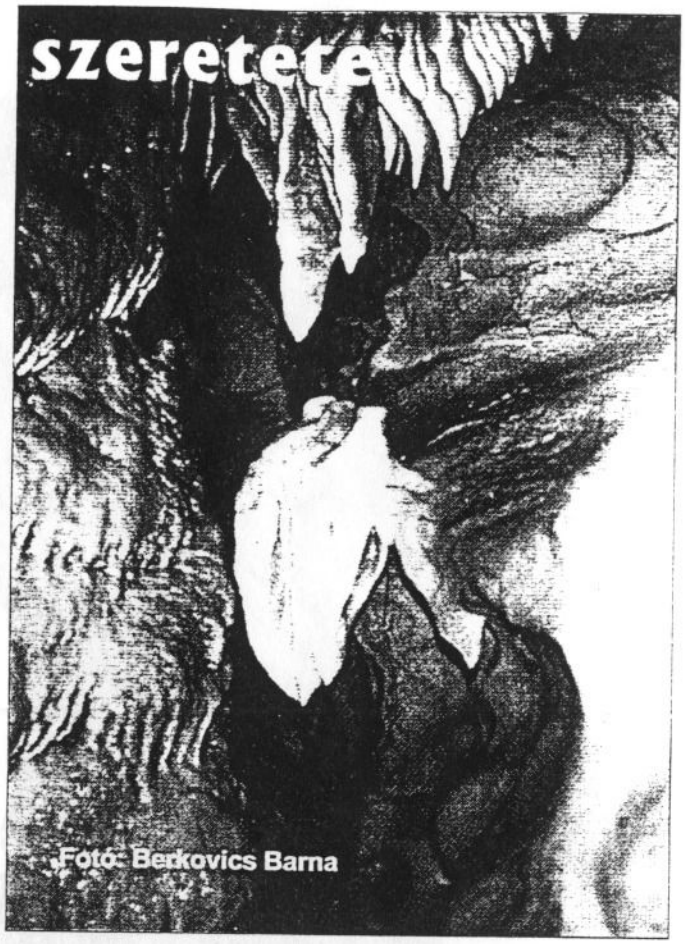
Fotó: Berkovics Barna

A Bevételellenőrzési Igazgatóság munkatársa Molnár Györgyi régi vágyálma teljesült, amikor barátai segítségével és közreműködésével 1993-ban barlangászni kezdhetett. Az Acheron barlangkutató szakosztály tagjaként, amely már 12 éve létezik járták a keszthelyi fennsík peremét, mikor a vezetőjüktől azt az utasítást kapták, hogy barlangot kell keresni. A „kell"-t szó szerint kellett érteni, mivel az Edericsi-fennsík keleti peremén, négyszáz méter tengerszint feletti magasságban nyíló Csodabogyós-barlangnak valószínűleg másik bejárata is létezik. A terepbejárás alkalmával négyen vágtak neki a felderítésnek. A még kezdőnek számító Györgyi, a tapasztaltabb és barlangászatban sokkal jártasabb társai véleményére és tanácsaira hallgatva kezdett a kutatásnak.

Egymástól mintegy 20 méter távolságban haladtak, fürkészve a kisebb és nagyobb nyílásokat és kőtömbök törésvonalát. Az új bejárat keresése közben egyfolytában azt latolgatta, hogy milyen nevet adna a barlangnak, ha egyszer ő is rábukkanhatna. Talán ez is közrejátszott abban, hogy nem törődve a tüskés ágakkal, ruhát szaggató bokrokkal, minden kis nyílásba bekukucskált, megkotorta a körülötte felhalmozódott leveleket és földkupacokat. Mint mindenki, ő is izgult, hogy csak akad valami érdemleges üreg, mely bekerülhet a „nagy könyvbe". Egyre-másra bukkantak a rókakotorékokra, vagy csak egyszerűen a földtúrásokra, melyet az őzek vagy vaddisznók készítettek.

Már majdnem feladták a reményt, mikor Györgyi egy olyan repedést pillantott meg egy földhöz közel elhelyezkedő mészkőtömb alatt, melyet - gondolta - meg kell turkálni közelebbről is. És csodák csodájára a faág, melyet arra használt, hogy a faleveleket kotorja odébb az útból, eltűnt a föld mélye felé. Azonnal kiabált a többieknek, rohanjanak, mert barlangot talált. Kissé hitetlenkedve fogadták a hírt, hiszen első alkalom volt, hogy Györgyi részt vett kutatásban, és azonnal siker koronázta a ténykedését. A barlangot Miklós-barlangnak keresztelte el, elhunyt édesapja után.

Fotó: Berko

A magyarázatot a saját szavaival szeretném visszaadni: „Ha már lány létemre nem tudom a nevét továbbinordozni, akkor egy olyan dolog őrizze emlékét, melyet az egész ország megismerhet."

A kutatás eredménye egy körülbelül 20 méter hosszúságú és mintegy 1-1,5 méter széles járat lett.

Zagyi János

Csodabogyós - barlang

a Függőkert terme

(Fotó: Kárpát József)

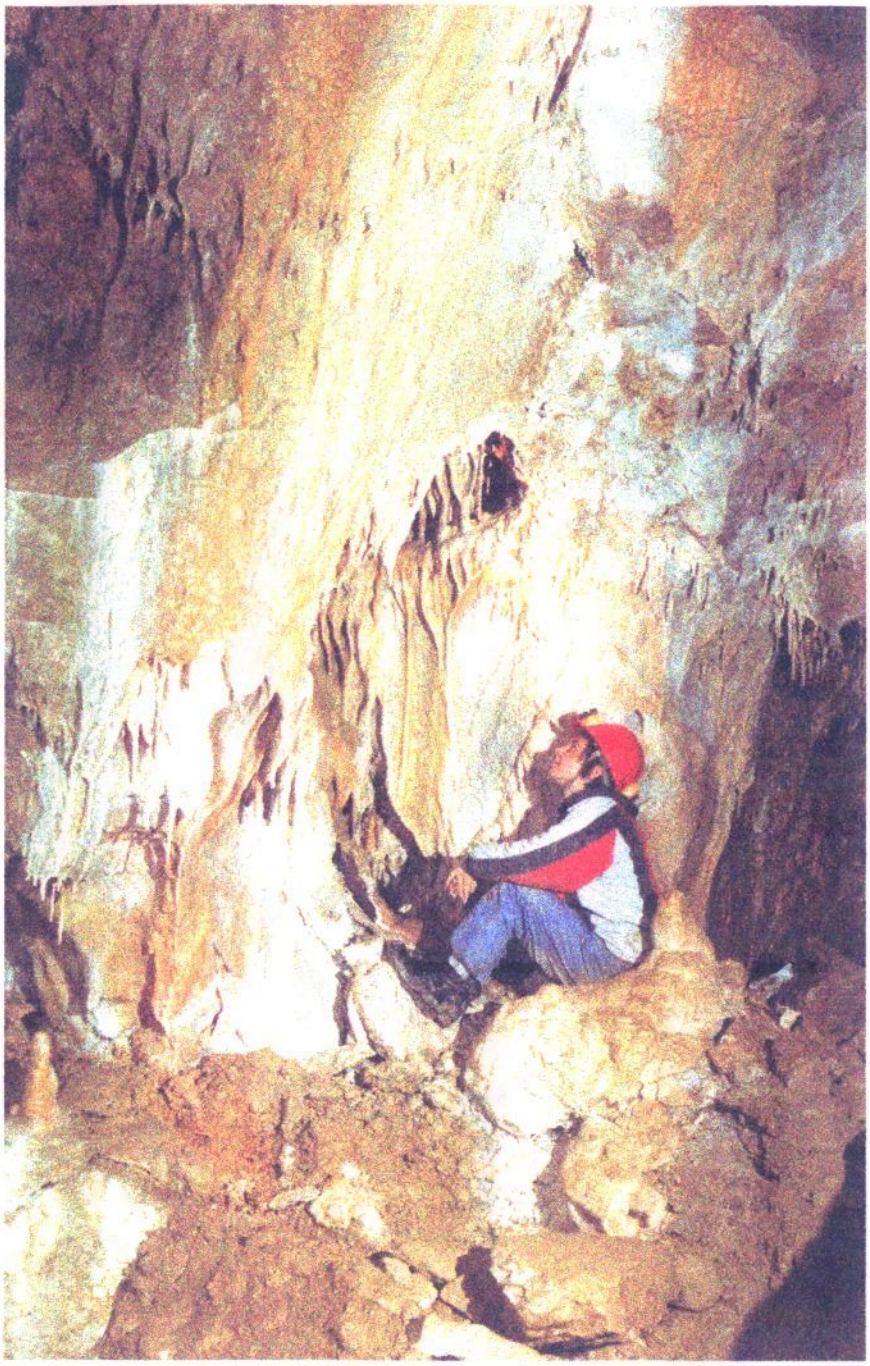

Csodabogyós -bg.

A Lián - terem csepkődrapériái

(Fotó: Kárpát József)

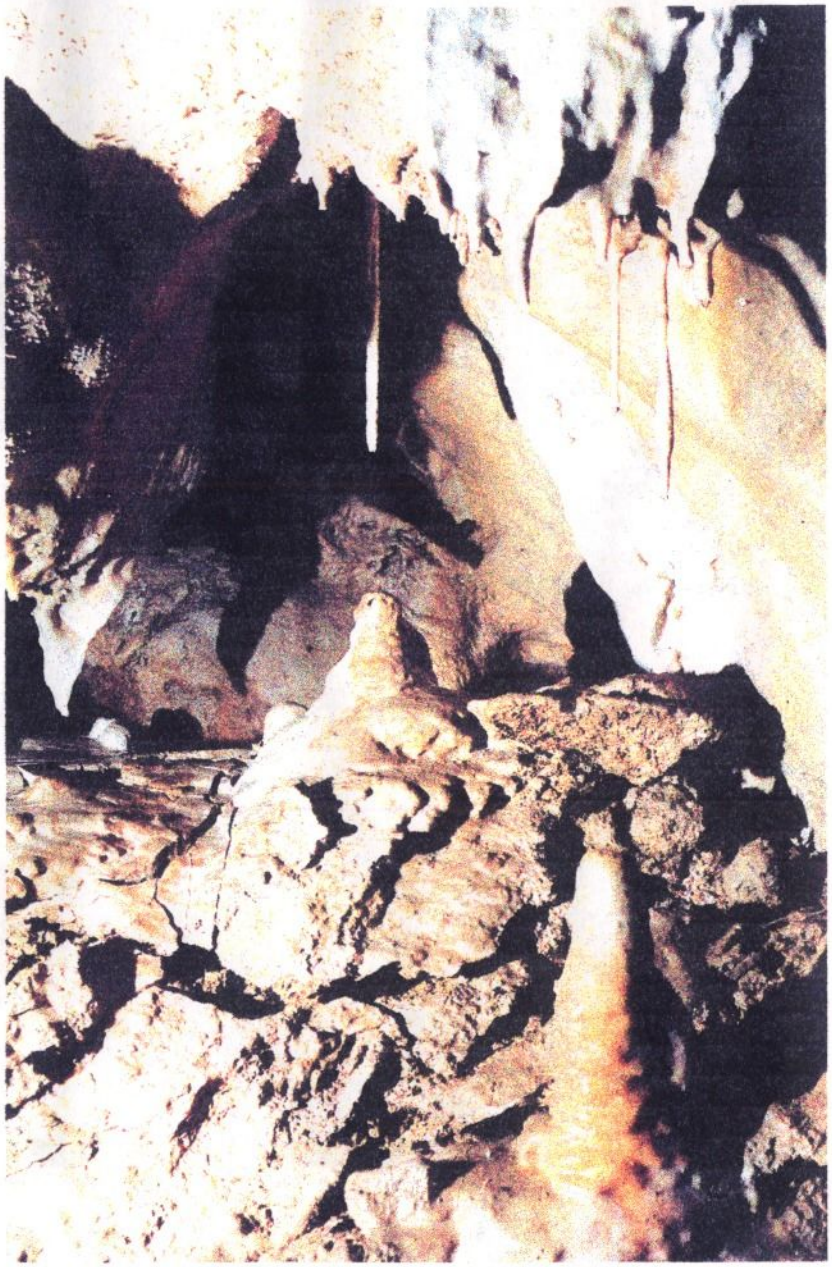

Csepköves fülke
a Csodabogyós - bg. Lián - termében

(Fotó: Kárpát József)

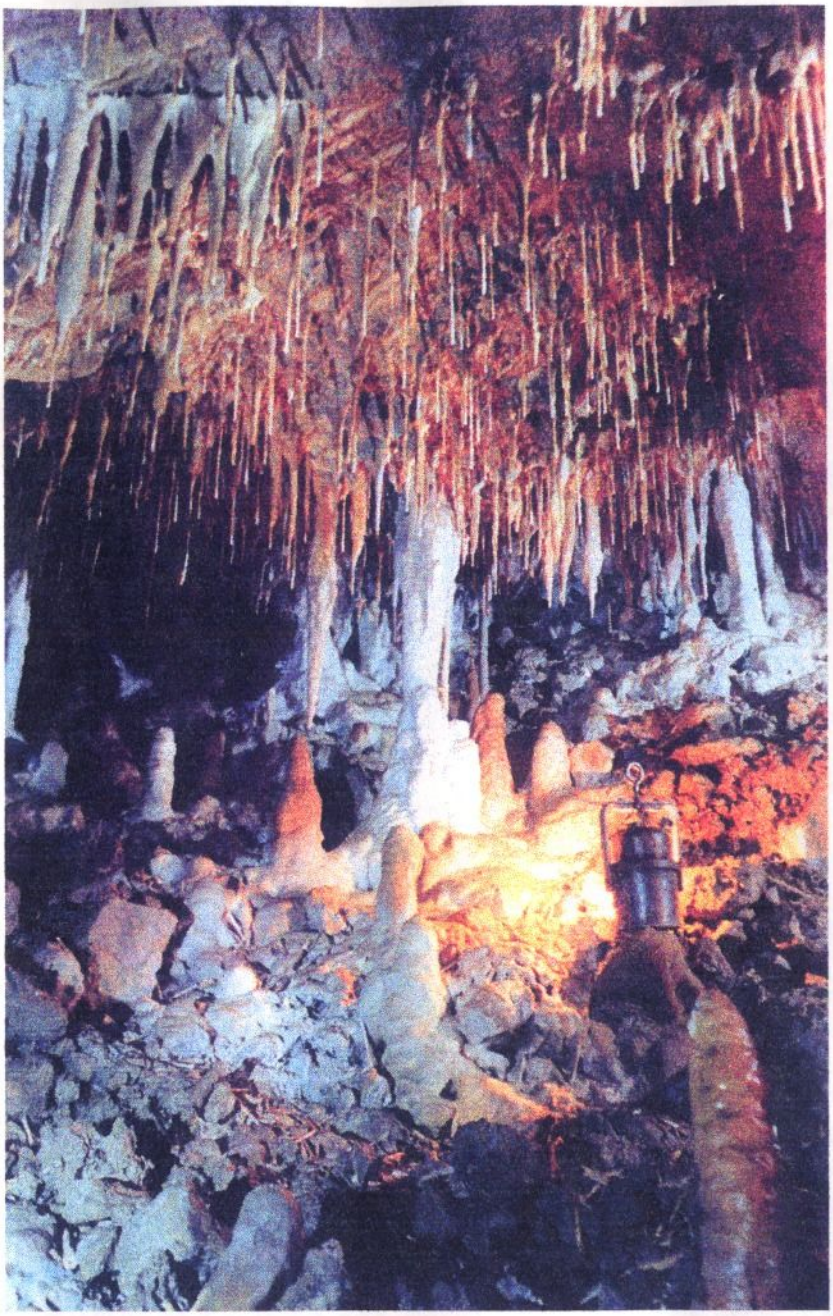

Csodabogyós -bg. csepkőerdő a Függőkert termében

(Fotó: Kárpát József)

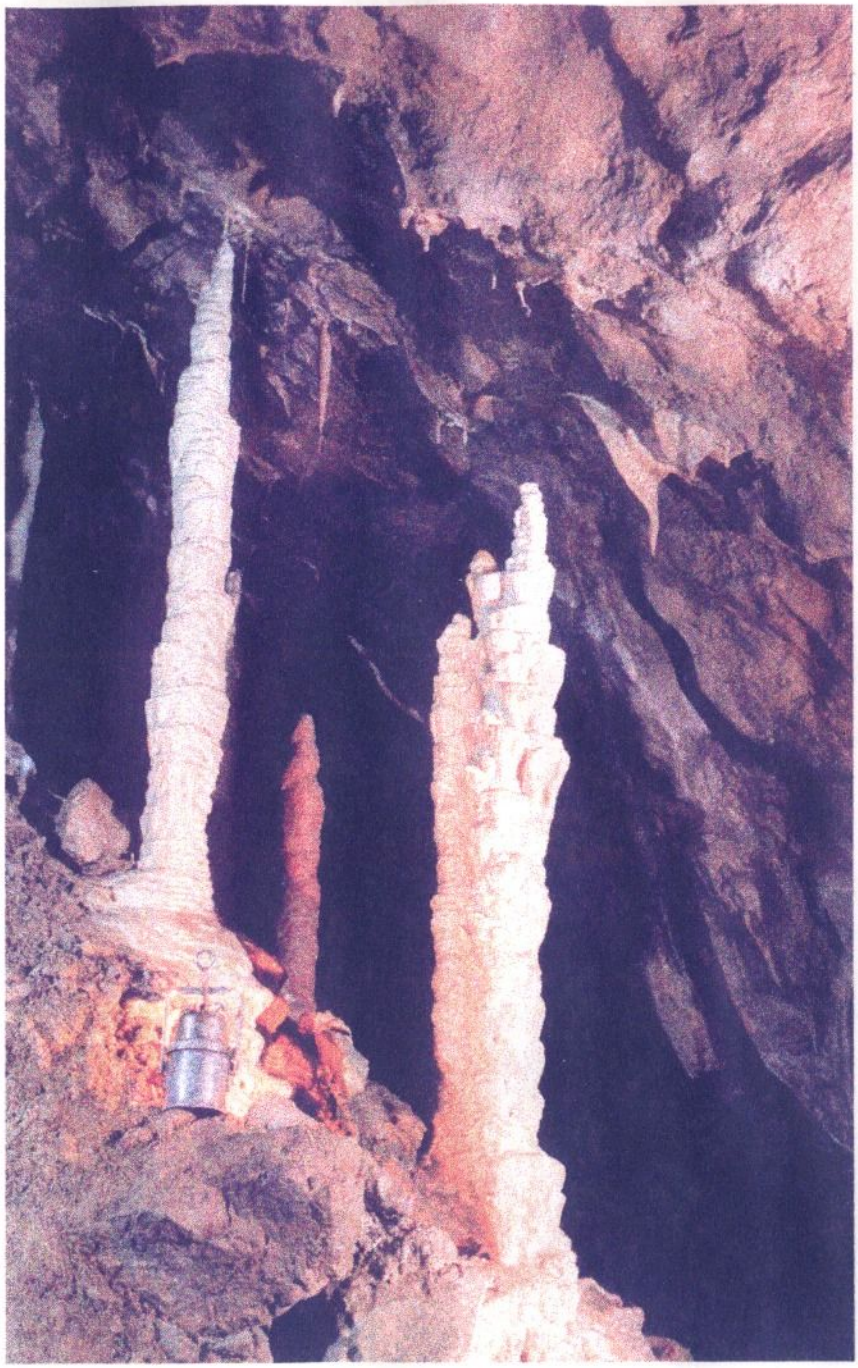

csodabogyós - barlang

sztalagmitok a Függőkert

termében

(Fotó: Kárpát József)

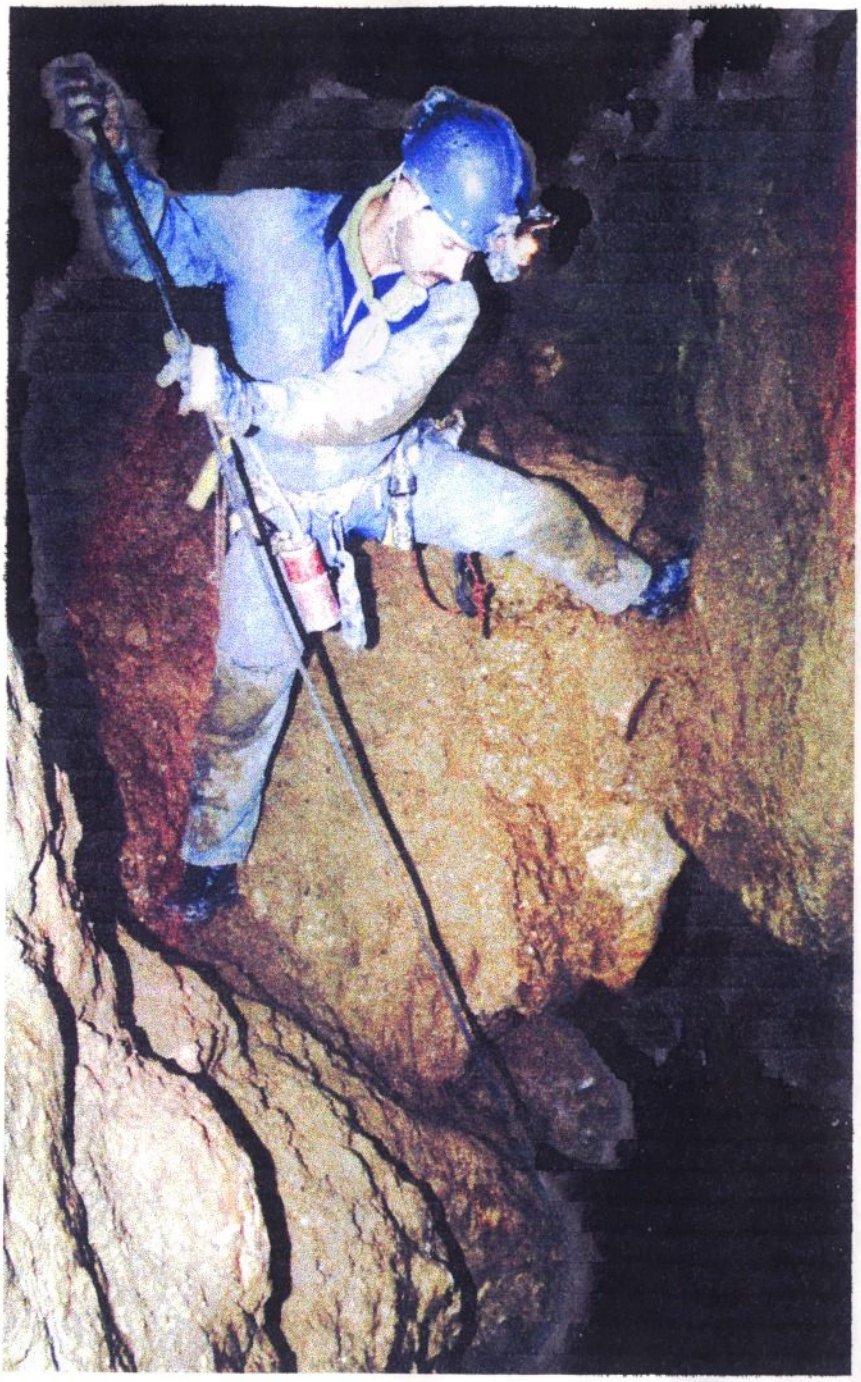

Csodabogyós - barlang
Benkovics Barna a 60 m - es akana
tetejénél

(Fotó: Buda László)

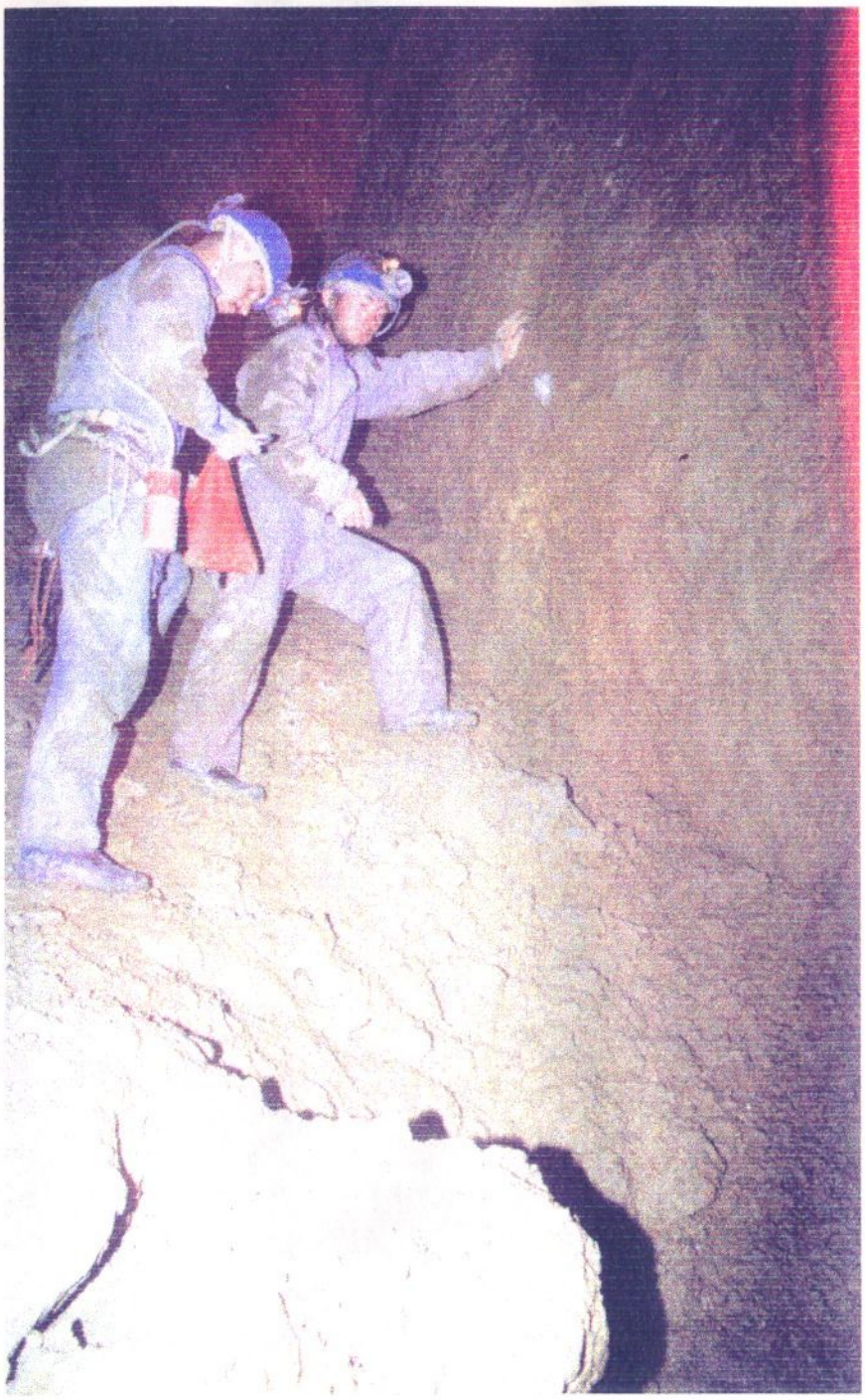

Az "52 - es csapdájának egyik oldaltermében Benkovics Barna és Zsanda Géza

(Fotó: Buda László)

Lukács Attila "Gubecs" az 52-es egyik 1997-ben feltárt hasadékában

(Fotó: Buda László)

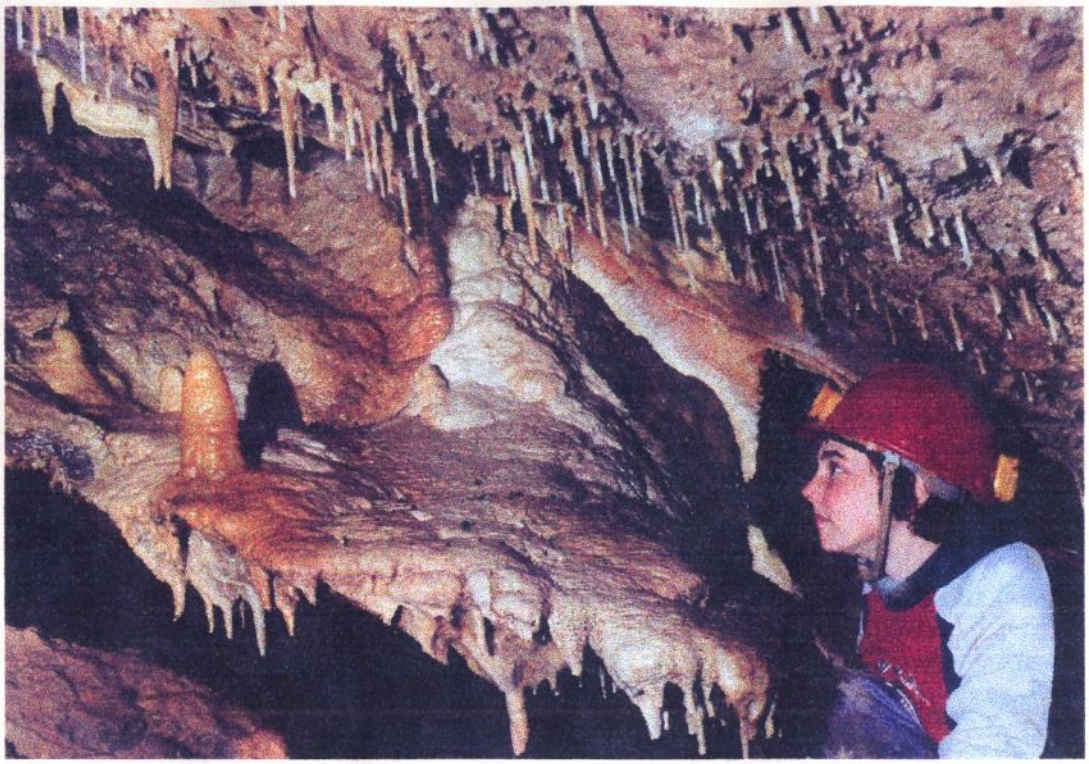

Részlet a Függőkertből

(fotó: Kárpát József)

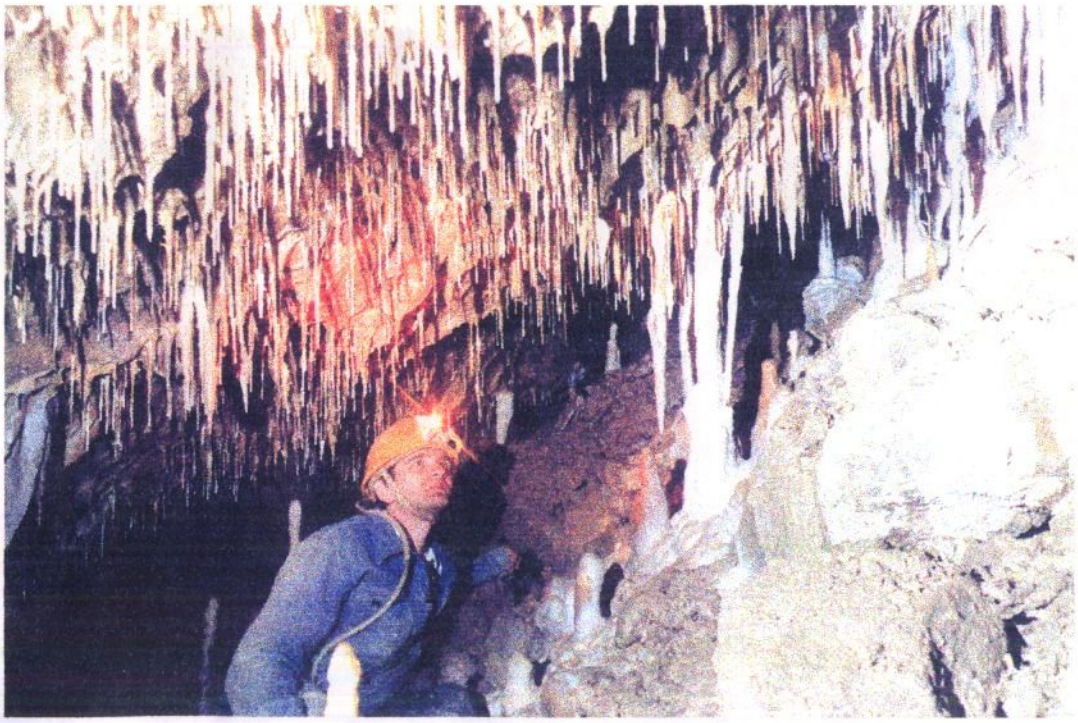

Szin András
a Függőkert szalma csepkövei alatt

(fotó: Kárpát József)

Csepkődíszek a Bosszantó - hasadék bejáratánál

(Fotó: Benkovics Barna)

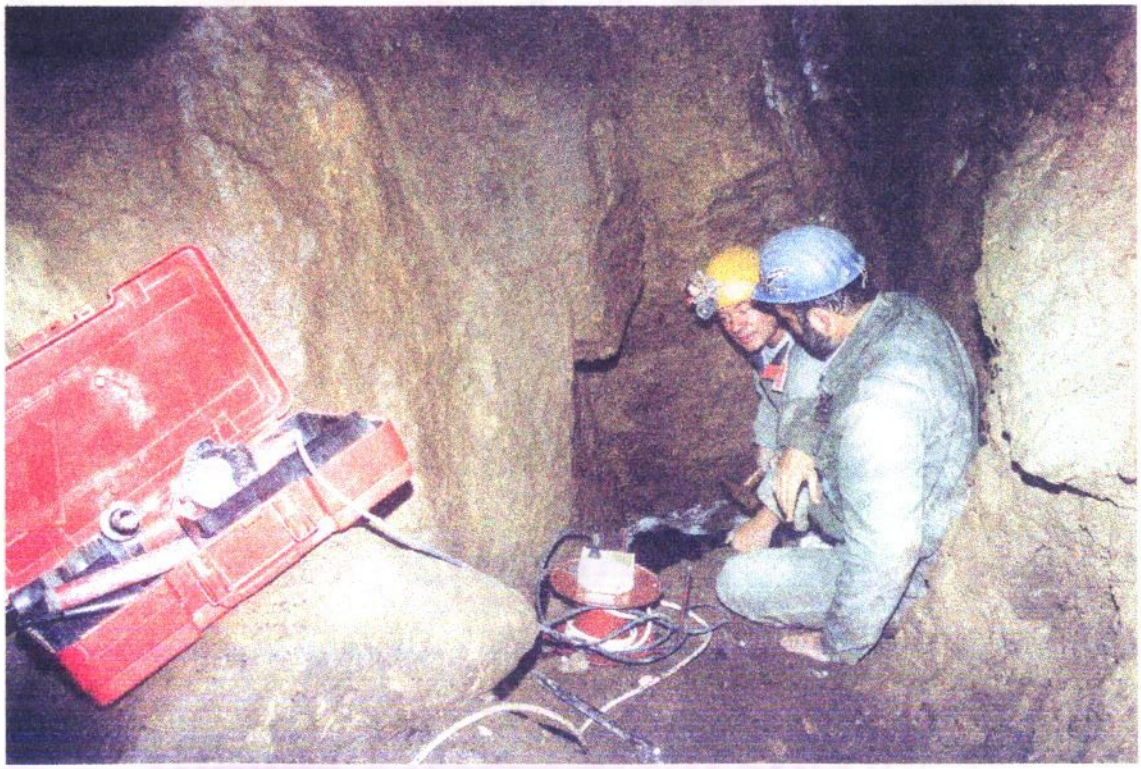

Csodabogyós - bg. Szabó Károly és Kárpát József szükülettágítás közben

(Fotó: Buda László)

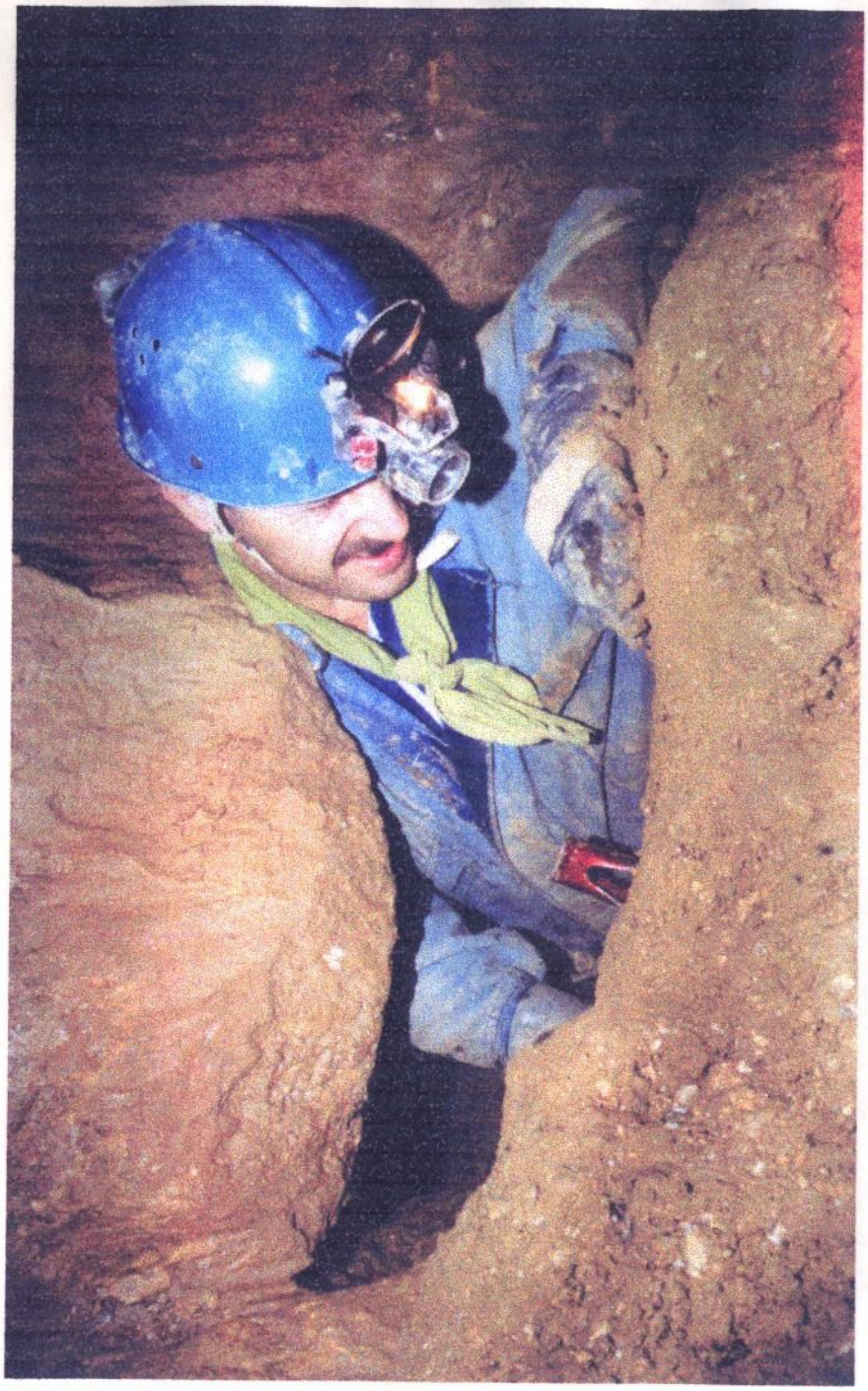

Csodabogyós - barlang

Benkovics Barna küzdelme a

Homok - terem alatti szűkülettel

(Fotó: Buda László)

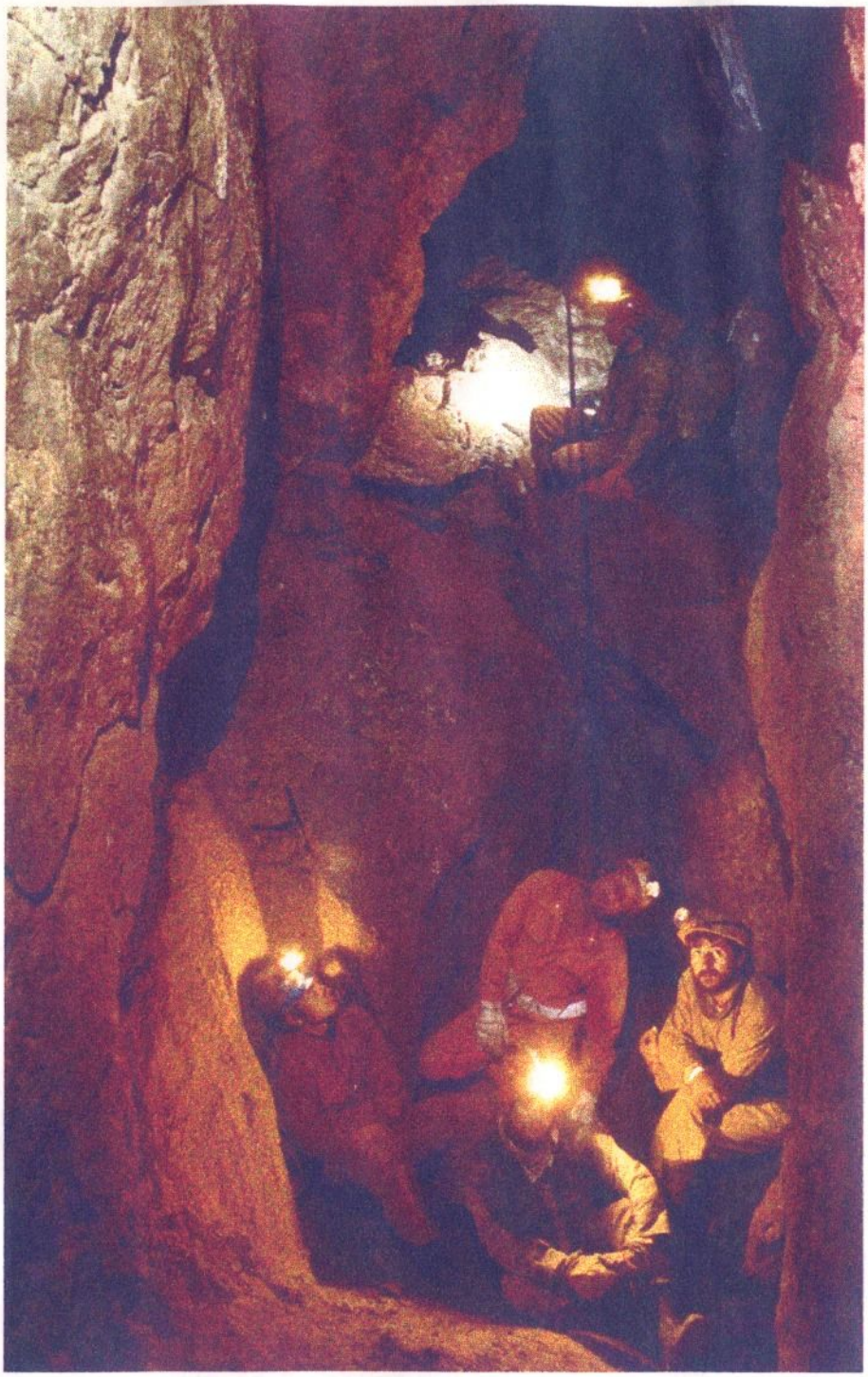

Csodabogyós - barlang

Óriás terem

(Fotó: Buda László)